

Tisdagen den 24 mars

Kl. 13.00–15.57
18.00–21.00

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 6 mars justerades.

§ 2 Meddelande om aktuell debatt om företagsklimatet för forskningsintensiva företag

Tredje vice talmannen meddelade att på begäran av Folkpartiets riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om företagsklimatet för forskningsintensiva företag anordnas *fredagen den 27 mars kl. 9.00*.

Från regeringen skulle närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt – Företagsklimatet för forskningsintensiva företag

De senaste dagarna har det kommit två tunga besked om den forskningsintensiva industrin i Sverige. Dels beskedet om Sony Mobiles neddragning i Lund och beskedet om Ericssons neddragningar på en lång rad orter. I båda fallen ska mer verksamhet koncentreras till Asien.

Det är av avgörande betydelse för Sveriges ekonomiska utveckling att vi har ett starkt företagsklimat för FoU-intensiva företag. Sverige ska vara ett attraktivt land för globalt verkande företag.

Det är oroande att regeringen tänker sig att ytterligare höja världens högsta marginalskatter, att avveckla stabil elförsörjning och att det övervägs att stänga ned en viktig flygplats i huvudstadsregionen. Det är inte den typen av politik som befrämjar det svenska företagsklimatet.

Jag begär härmed att Riksdagen anordnar en aktuell debatt om företagsklimatet för forskningsintensiva företag.

Stockholm den 12 mars 2015

Jan Björklund

Partiledare (FP)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:366

Till riksdagen

Interpellation 2014/15: 366 Feministisk utrikespolitik och regeringens exportsatsning i diktaturer

av Maria Weimer (FP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang och resa.

Stockholm den 20 mars 2015

Utrikesdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Jörgensen

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:374

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:374 Kontanthantering i hela landet

av Per Åsling (C)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 23 mars 2015

Finansdepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:376

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:376 Regeringens engagemang vid uppsägningar i Skåne

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 20 mars 2015

Näringsdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:378 Tobaksdirektivet och det svenska snuset
av Erik Andersson (M)

Interpellationen kan tyvärr inte besvaras inom tidsfristen utan besvaras
av statsrådet Gabriel Wikström den 17 april.

Orsaken är redan inbokade resor och andra åtaganden.

Stockholm den 23 mars 2015

Socialdepartementet

Gabriel Wikström (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

STYLEREF Kantribrik
* MERGEFORMAT

Interpellation 2014/15:386

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:386 Tyngre lastbilar
av Jessica Rosencrantz (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 20 mars 2015

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:400

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:400 Regeringens handels- och företagarpolitik
av Lars Hjalmered (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 20 mars 2015

Näringsdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:404

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:404 Riskerna med begränsade resurser för våra
akutsjukhus

av Lotta Olsson (M)

Interpellationen kan tyvärr inte besvaras inom tidsfristen utan besvaras
av statsrådet Gabriel Wikström den 17 april.

Orsaken är redan inbokade resor och andra åtaganden.
Stockholm den 23 mars 2015
Socialdepartementet
Anders Ygeman (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Interpellation 2014/15:416

Till riksdagen
Interpellation 2014/15:416 Parkeringsutredningen
av Erik Andersson (M)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 maj 2015.
Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 23 mars 2015
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2014/15:417

Till riksdagen
Interpellation 2014/15:417 Rättssäkerheten hos Försäkringskassan
av Lars-Arne Staxäng (M)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 april 2015.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 20 mars 2015
Socialdepartementet
Annika Strandhäll (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:419

Till riksdagen
Interpellation 2014/15:419 Säkerställande av att Socialstyrelsens
riktlinjer efterlevs
av Lars-Arne Staxäng (M)
Interpellationen kan tyvärr inte besvaras inom tidsfristen utan besvaras
av statsrådet Gabriel Wikström den 17 april.
Orsaken är redan inbokade resor och andra åtaganden.
Stockholm den 23 mars 2015
Socialdepartementet
Gabriel Wikström (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:421 En sjukersättning som stöder arbetslinjen
av Finn Bengtsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 april 2015.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 20 mars 2015

Socialdepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

STYLEREF Kantribrik
* MERGEFORMAT

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2014/15:88 till konstitutionsutskottet

2014/15:91 till socialutskottet

Skrivelse

2014/15:84 till försvarsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Trafikutskottets betänkanden

2014/15:TU7 Luftfartsfrågor

2014/15:TU8 Trafiksäkerhet

Finansutskottets betänkande

2014/15:FiU13 Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2014/15:SfU10 Förändrad nedsättning av socialavgifterna för unga

Skatteutskottets betänkanden

2014/15:SkU17 Beskattning av företag, kapital och fastighet

2014/15:SkU18 Punktskatter

Justitieutskottets betänkanden

2014/15:JuU11 EU-förordning om civilrättsliga skyddsåtgärder

2014/15:JuU12 Redovisning av användningen av vissa hemliga tvångs-
medel under 2013

2014/15:JuU13 2014 års redogörelse för tillämpningen av lagen om
särskild utlänningskontroll

2014/15:JuU16 Polisfrågor

2014/15:JuU17 Kriminalvårdsfrågor

§ 6 Svar på interpellation 2014/15:371 om svenska pansarbandvagnar till Irak

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman och ärade ledamöter! Stig Henriksson har med anledning av försäljningen av pansarbandvagnar till Republiken Tjeckien frågat mig om jag tänker ta några lagstiftningsinitiativ eller vidta någon annan åtgärd för att vi inte ska hamna i en liknande situation igen.

Inledningsvis vill jag understryka att Sverige alltid tar frågan om hur krigsmateriel hanteras på största allvar. Jag vill också påminna om att den svenska exporten av krigsmateriel kringgärdas av ett strikt regelverk.

År 1994 importerade Sverige 350 begagnade pansarbandvagnar från Tyskland. Innan vagnarna fördes till Sverige renoverades de av det statliga tjeckiska bolaget VOP 026 Sternberk. I samband med affären lämnade Sverige slutanvändaråtaganden till både Tyskland och Republiken Tjeckien.

När flertalet pansarbandvagnar 2010 såldes till Tjeckien upphörde det svenska åtagandet gentemot det landet. På grund av slutanvändaråtagandet gentemot Tyskland krävdes också ett tyskt medgivande för den svenska försäljningen till Tjeckien. Detta gavs av Tyskland under förutsättning att Tyskland, som ursprungsland, även fortsättningsvis skulle kunna kontrollera en eventuell vidareexport. Av detta skäl erhöll Tyskland ett slutanvändaråtagande av den tjeckiska regeringen. Efter försäljningen stod bandvagnarna med andra ord under såväl tjeckisk som tysk exportkontroll.

Av de svenska riktlinjerna framgår att ett slutanvändarintyg bör föreligga vid utförsel av krigsmateriel. Enligt min uppfattning är innebörden av denna regel klar. ISP har meddelat att myndighetens tillämpning när det gäller slutanvändarintyg i den här typen av situationer möjligen inte har varit tillräckligt tydlig. ISP:s generaldirektör har konstaterat att myndigheten nu klargjort denna tillämpning för det fall motsvarande situation skulle uppstå igen.

Anf. 2 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Tack för svaret!

Hela historien är nästan lite tragikomisk. Från början var det fråga om sovjetiska pansarbandvagnar tillverkade – som jag förstår det – på licens i Tjeckien, sålda till DDR och så småningom Tysklands egendom. Eventuellt slutanvändarintyg borde ha krävts av tjeckerna från tyskarna en gång i tiden.

År 1994, precis som ministern sa, köpte vi sammanlagt 433 vagnar för reapriset 30 miljoner kronor. Nu var de i så uselt skick – en del var vattenfyllda, och rostiga var de alla – att det kostade 500 miljoner att restaurera dem. Det gjordes av det statliga tjeckiska företaget VOP, som ju återkommer i historien.

Sedan upptäckte man tyvärr att framkomligheten på snö var begränsad, för att inte säga rent ut sagt dålig. De Norrlandsbrigader som skulle ha haft pansarbandvagnarna kunde aldrig få någon nytta av dem. Av alla dessa vagnar kom till slut 120 ut på förband. Resten ställdes i förråd. Nu kanske det inte spelar någon roll eftersom innan slutleveransen var klar 2001 hade samtliga infanteribrigader som skulle ha haft nytta av bandvagnarna lagts ned.

År 2005 fattades beslutet att sälja 335 vapnar. År 2008 återkom alltså VOP in i historien, i praktiken som bulvan för det privata företaget Excalibur – som passande nog har hämtat sitt namn från Artursagan.

Det är kanske följdriktigt att även fortsättningen ter sig förvirrande för en nykomling som jag. Flera svenska regeringar har sagt att vi av tämligen uppenbara skäl inte ska sälja vapen eller krigsmateriel till Irak, men det har ändå inte hindrat Sverige från att sälja motsvarande materiel till Irak. Via Tjeckien har inte mindre än 250 pansarbandvagnar, sammanlagt 3 375 ton krigsmateriel, sålts till det land vi inte säljer krigsmateriel till.

Slutanvändarintyget är naturligtvis i fokus. Jag kan spontant tycka att Sverige måste ta ansvar för alla vapen vi säljer, även de vi själva har importerat. Det är väl rimligen andan i och tanken bakom lagstiftningen.

Det är bra att utrikesministern har reagerat. Samma sak gäller Irak som tankarna om att skicka vapen till Ukraina. Det är inte mer vapen som behövs i Ukraina, utan vad som behövs är ett tillbakadragande av de ryska vapnen. Det borde gälla även Irak.

Jag förstår ändå inte riktigt svaret. För klarhets vinnande undrar jag om svaret betyder att ISP, nu när beslutsamhetens friska hy övergått i eftertankens kränka blekhet, anser att man har gjort fel.

Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det framgår tydligt av svaret att rutinerna har skärpts. Redan i detta fall fanns en tanke att både Tjeckien och Tyskland skulle ta ett ansvar i processen. Om det inte har funkat fullt ut har man skärpt rutinerna. Det är positivt i sammanhanget. Även om de bästa intentionerna finns, och det bästa regelverket, får man om man ser att det inte fungerar lära sig av erfarenheterna och förbättra regelverket. Det har nu skett. Sedan får man givetvis noga följa vad som händer.

Jag tycker snarare att utvecklingen på senare år i Sverige har varit att rutinerna för vapenexport har skärpts. Det gäller garantier för att vapnen inte ska hamna i fel händer, det vill säga hamna i länder som vi inte vill exportera vapen till, och även i stort.

År 2011 gick Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och även Folkpartiet och Kristdemokraterna ut med ett besked om att vi ska skärpa rutinerna för vapenexporten när det gäller kränkningar av mänskliga rättigheter och demokratifrågor. Det har getts många undantag. Det sas redan då, och en stor del av riksdagen stod bakom. Jag tycker att utvecklingen har gått åt det hållet.

Sverige är inte ensamt. Tyskland har ifrågasatt sitt vapenavtal för vapenexport med Saudiarabien. Sverige är inte ensamt i denna utveckling. Det är positivt. Det ska finnas ett tydligt regelverk, och det ska följas. Det är viktigt för att våra svenska vapen inte ska användas på ett sätt som vi inte vill, men det påverkar också Sveriges utrikespolitik i stort vilken politik vi har för vapenexporten. Det är viktigt att detta går hand i hand så att det blir konsekvent.

Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman och ärade ledamöter! Jag kan bara upppepa att det förstås är ISP, Inspektionen för strategiska produkter, som ansvarar för enskilda ärenden, och det är den myndigheten som begär in slutanvändarintyg för

Sveriges räkning. Det är därför till ISP som frågor om det enskilda ärendet ska ställas.

Den förklaring jag har fått från ISP är att man bedömde att det handlade om återexport av materiel som inte hade svenskt ursprung och att materielen efter försäljningen skulle stå under såväl tjeckisk som tysk exportkontroll.

ISP:s generaldirektör har som sagt meddelat att myndighetens rutiner inte har varit tillräckligt tydliga och att man har gjort dem tydligare för det fall den här situationen skulle uppstå igen.

Anf. 5 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Bara så att jag är fullständigt klar över det här: Rutinerna har skärpts, heter det. Betyder det i klartext att vi i motsvarande fall med importerade vapen alltid kommer att kräva ett eget slutanvändarintyg, eller i vilken annan betydelse kan rutiner ha skärpts?

Det är kanske så – det vet säkert de som kan historien längre tillbaka än jag – att regelverket både har skärpts och tillämpats hårdare. Ändå händer sådana här saker.

Man kan ju tycka att FMV, som hade fått en förfrågan från det privata företaget Excalibur och sagt nej eftersom vi inte säljer till det företaget på grund av dess privata karaktär, kunde ha reagerat när det statliga företaget strax efteråt erbjöd sig att köpa samma pansarbandvagnar. Det är en fundering man kan ha i marginalen. Ministern kan inte svara på hur FMV har tänkt och resonerat, men det visar att det fortfarande finns lite förbättringspotential i det här. Förhoppningsvis kommer KEX-utredningen med de skärpningar som jag tror att alla ser behövs.

Det är ju så att vi inte ska exportera till länder som befinner sig i krig, använder vapen mot sin egen befolkning eller grovt och allvarligt kränker mänskliga rättigheter. Men det är inte absolut, utan i den nuvarande lagstiftningen ska vi göra avvägningar gentemot svenska försvars- och säkerhetspolitiska intressen. Det är klart att det är en väldigt grannlaga uppgift, så det är inte helt enkelt att fatta beslut.

Men det här var egentligen kristallklart: Vi exporterar inte vapen till Irak, vilket Tyskland vad jag förstår fortfarande gör.

Det är alltså bara den tydligheten jag skulle vilja ha: Betyder det att ISP när man har funderat på sina rutiner har kommit fram till att man i motsvarande fall alltid kommer att kräva ett eget slutanvändarintyg för vapen vi exporterar vidare?

Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det finns nog alltid förbättringspotential när det gäller det mesta. Jag tycker att svaret från utrikesministern är tydligt: Myndigheten har skärpt och förtydligat sina rutiner när det gäller den här frågan. Tydligare än så tror jag att det blir svårt att få det.

Jag tror aldrig att vi får ett hundra procentigt säkert system. Det är på grund av att vi, om vi till exempel exporterar till ett land som är okej enligt våra riktlinjer, inte vet vad som händer i nästa steg. Det landet kanske exporterar vidare till ett annat land, som vi inte vill exportera till. Jag tror att det alltid kan bli så att vapen hamnar på avvägar. Men vi kan så långt som möjligt se till att vi gör allt vi kan för att undvika det. Det är vårt

ansvar men i det här fallet såklart också Tjeckiens och Tysklands att man får tydliga slutanvändarintyg.

Jag tycker att det är tydligt att man har lärt av erfarenheten och förtydligat regelverket.

Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! Jag kan bara svara ganska kort och formellt, och det är egentligen samma svar som tidigare: Jag tycker att det nuvarande regelverket i grunden är klart. Jag kan citera; det står att ”vidare bör vid utförelse av materiel ett slutanvändarintyg eller ett intyg om egen tillverkning (bearbetningsintyg) föreligga”.

Jag kan bara hålla med Hillevi Larsson, som nästan stal min slutreplik: Förbättringspotential – det säger jag till Stig Henriksson också – finns det alltid, kanske särskilt på ett område som rymmer så mycket komplexitet och så många svåra avvägningar. Men här har också ISP meddelat att de har sett över rutinerna och kommer att förbättra dem.

Anf. 8 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Jag tycker att det låter bra. Jag väljer att tolka det som precis det som jag efterlyste i interpellationssvaret, även om jag hade lite svårt att förstå skrivningarna.

Det är väl så, vilken fråga det än gäller, att arbetet för att förbättra vår värld aldrig tar paus. Förhoppningsvis görs det ständigt nya framsteg – så även på detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2014/15:353 om utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Erik Ullenhag har frågat mig vilka konkreta åtgärder och initiativ jag kommer att vidta för att förbättra utrikes födda kvinnors situation på arbetsmarknaden så att de kan få riktiga jobb med egen lön att leva på.

Regeringens övergripande politiska prioritering är full sysselsättning. Det är en central uppgift att skapa förutsättningar för fler jobb och att med kraft bekämpa arbetslösheten. Sysselsättningen ska vara lika hög bland kvinnor som bland män. Kvinnor ska i samma utsträckning som män ha ett betalt arbete med bra arbetsmiljö och karriärmöjligheter. Detta gäller givetvis även utrikes födda kvinnor.

Det stämmer som Erik Ullenhag framhåller att antalet sysselsatta utrikes födda kvinnor har ökat under 2014 jämfört med 2013. Deras sysselsättningsgrad har också ökat, men skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan utrikes födda kvinnor och andra grupper i samhället är fortfarande stora. Detta gäller både om man jämför med inrikes och utrikes födda män och om man jämför med inrikes födda kvinnor. Det tar också längre tid för många grupper av nyanlända kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden än det tar för nyanlända män. Även den strukturella diskriminering som

förekommer på arbetsmarknaden riskerar att missgynna utrikes födda kvinnor utifrån både kön och etnicitet.

Enligt Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2014 deltar bland ny-anlända med en etableringsplan färre kvinnor än män i arbetsmarknadsutbildning, förberedande utbildning och arbetspraktik. Kvinnor arbetar också i mindre utsträckning än män efter avslutad etableringsplan. Att säkerställa att både kvinnor och män får tillgång till lika ändamålsenliga insatser är därmed en av de största utmaningarna inom etableringsuppdraget. Etableringsinsatserna behöver därför effektiviseras och utvecklas, både utifrån målgruppens behov och utifrån dess förutsättningar.

Regeringen anser att det är viktigt att förbättra matchningen på arbetsmarknaden genom effektiva utbildningsinsatser och bättre fungerande validering och genom bättre stöd från Arbetsförmedlingen. Vi har inte råd att förlora arbetstillfällena till följd av att arbetsgivare inte finner personer med rätt kompetens. Samtidigt är det viktigt att motverka och förebygga diskriminering genom insatser på alla nivåer och i olika delar av samhället.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2015 flera reformer som bedöms bidra till lägre arbetslöshet och varaktigt högre sysselsättning på lång sikt. Inom arbetsmarknadsområdet handlar det bland annat om satsningar på en mer aktiv arbetsmarknadspolitik – till exempel utbildningskontrakt, 90-dagarsgarantin och extratjänster i välfärden – liksom reformer inom utbildningsområdet. Regeringen avser också att införa ett sammanhållet nationellt och permanent system för validering.

Regeringen bedriver en feministisk och antirasistisk politik som ska spegla det samtida Sverige och alla som bor i vårt land, såväl inrikes som utrikes födda. Det är inte en fråga som löser sig av sig själv, utan i all verksamhet och i alla steg av beslutsfattande måste dessa perspektiv integreras. Regeringen har därför infört en skrivning i Arbetsförmedlingens instruktion om att verksamheten ska utformas så att den främjar jämställdhet och motverkar könsuppdelningen på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen ska också redovisa en plan för hur myndigheten avser att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen.

Regeringen följer noga situationen för utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden och utesluter inte att ytterligare åtgärder för att främja ökad jämställdhet kan komma att bli nödvändiga.

Anf. 10 ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Ylva Johansson själv och Socialdemokraterna har ägnat ett antal år åt att försöka beskriva att den svenska arbetsmarknaden inte fungerar och att den jobbpolitik som Alliansen förde inte fungerade.

Nu har vi ett resultat efter åtta år med Alliansen. Vi kan se att jobben verkligen växte till. Under åtta år av alliansstyre kom det 300 000 nya jobb. Av dem gick 200 000 till utrikes födda. Under 2014 skapades det, som jag tog upp i min interpellation, 98 000 nya jobb i Sverige. Av dem gick 80 000 till utrikes födda.

Det finns en förklaring till den här utvecklingen, och den är att vi hade en konsekvent jobblinje under åtta år.

Vi gjorde reformer. Vi lade om integrationspolitiken med fokus på arbete med etableringsreformen. Vi förändrade föräldraförsäkringen för att särskilt rikta in oss mot utrikes födda kvinnor. RUT-reformen och ROT-avdraget har varit särskilt viktigt för utrikes födda, och vi har gjort det mer lönsamt att arbeta under de här åren.

Med detta sagt har vi, precis som statsrådet beskriver det, fortfarande mycket stora utmaningar när det gäller integration i allmänhet och utrikes födda kvinnor på svensk arbetsmarknad i synnerhet. Det finns inget viktigare för ökad jämställdhet än att fler kvinnor får ett eget jobb att gå till och en egen lön att leva på. Det är också en av de viktigaste integrationsinsatserna när man får den egna lönen och det egna jobbet och får möjlighet att träna svenska på en arbetsplats.

Vi hade ett tydligt jämställdhetsperspektiv och ett feministiskt perspektiv i integrationspolitiken. Genom etableringsreformen gick vi från kollektiva ersättningar till individuella ersättningar, vilket vi vet fungerar betydligt bättre ur jämställdhetssynpunkt. En del har gått i rätt riktning. Men vi ser fortfarande, bland annat i en del utredningar som alliansregeringen tog fram, att när det gäller just integrationen och utrikes födda som är nyanlända i Sverige är insatserna bättre för män än för kvinnor.

Det bedrivs mer arbetsmarknadspolitik för män. Det blir bättre resultat för män, som snabbare kommer ut på svensk arbetsmarknad. Detta är fortfarande en av våra riktigt stora utmaningar. I några stadsdelar i Stockholm, Göteborg och Malmö finns det kvinnor som aldrig har kommit in på svensk arbetsmarknad.

Jag tror att det är ganska viktigt att verkligen sätta på sig jämställdhetsglasögonen när man ska utforma politik på det här området. Vad är det som gör att det blir mer av arbetsmarknadspolitik för mannen än kvinnan hos Arbetsförmedlingen? Vad är det som gör att det verkar viktigare att mannen kommer i jobb än kvinnan?

Jag tror att det är ganska enkelt. Det finns fortfarande en allmän attityd bland tjänstemän i både stat och kommun att om bara mannen får jobb händer åtminstone något. När det inte finns barnomsorgsplatser hamnar man i situationen att det är kvinnan som är hemma och inte får den insats hon behöver.

Ylva Johansson fick här frågan vilka konkreta insatser hon avser att vidta. Jag har lite svårt att se de konkreta insatserna. Ylva Johansson hänvisar till den budget som regeringen lade på riksdagens bord och som föll i höstas. Det hon hoppar över i sitt svar är att i den statsbudget som finansministern lade fram skriver ni själva att de skattehöjningar ni föreslår riskerar att minska sysselsättningen, det vill säga antalet jobb. Om antalet jobb i det svenska samhället minskar och vi bryter jobbtillväxten blir det de som har svårast att ta sig in på arbetsmarknaden som först drabbas. Det handlar om utrikes födda, i synnerhet kvinnor.

I ministerns svar finns det på slutet en formulering om att vi kanske behöver göra något mer i framtiden. Utveckla gärna det: Hur ser Ylva Johansson på konkreta insatser för att utrikes födda som kommer till Sverige ska ha samma chanser oavsett om de är kvinnor eller män?

Anf. 11 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Det gick bara inte att låta bli att lägga sig i den här debatten. Jag har ett väldigt enkelt recept när det gäller vad man ska göra. Åk till Fagersta!

Nu ska jag skryta lite grann i efterskott. Framtidskommissionen tittar på somaliers deltagande i arbetslivet. Det var dystert. Efter tio år var 35 procent i egen försörjning. I Fagersta lyckades vi så att 55 procent av de 100 första som kom efter att spontaninvandringen började 2010 efter två år var i egen försörjning. Hälften av dem var kvinnor och hälften män. Detta är siffror som man borde kunna reprisera på många håll i landet.

Att vara bäst betyder inte att vara bra. 45 procent har fortfarande inte egen försörjning, och två år anses av någon outgrundlig anledning vara en brytpunkt för statens engagemang på området. Men det är ändå ganska bra jämfört med att det efter tio år bara var 35 procent som var i egen försörjning. Och som sagt är hälften kvinnor.

Varför blev det då så här bra resultat? För det första måste det förstås finnas ett stort engagemang i frågan från kommunen och andra aktörer i lokalsamhället och regionen. Det måste finnas ett fungerande samarbete mellan kommunen, kommunens näringslivsorganisation, Arbetsförmedlingen, lokalt och centralt, samhällsaktörer lokalt och regionalt, inte minst på företagssidan, och att man söker hjälp, stöd och kunskaper överallt där de finns att få, antingen det nu är hos Swedbank, Sparbanksstiftelsen eller någon annan aktör.

Med det regelverk som vi har och som inte minst Arbetsförmedlingen lider under måste man tyvärr också hoppa en hel del över skaklarna. Livet har trots allt lärt mig att det är mycket lättare att bli förlåten än att få tillstånd. Så jobbade vi.

Anf. 12 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Även om man kan se att andelen utrikes födda som fått jobb under den senaste regeringens tid har varit stor kan man ändå sammantaget se att vi fick massarbetslöshet under de här åren. Arbetslösheten ökade faktiskt rejält under de här åren. Detta slår såklart mot alla som är arbetslösa, även dem med utländsk bakgrund.

Även om det var en del som kom i jobb är det, om man ser till den totala arbetslösheten bland de utrikesfödda, fortfarande fler som inte har kommit i arbete.

Man kan analysera vad som hände. En central sak är utbildning. Det gäller att se till så att sfi, svenska för invandrare, fungerar, och ser man till detta med utbildning allmänt är det många som inte ens har fått grundläggande utbildning. Där måste vi ändra politiken för alla, oavsett om det gäller dem som är födda utanför Sverige eller i Sverige. Steg 1 när man är arbetslös måste vara att man får grundläggande utbildning. Det gäller i synnerhet grundskoleutbildning men också gymnasieutbildning. Man får knappt jobb i dag om man inte har gymnasieutbildning.

Ojämslaldheten slår inte bara mot kvinnor med invandrarbakgrund utan mot alla kvinnor. Kvinnor med utländsk bakgrund gynnas av en stark jämställdhetspolitik. Vi har nu en feministisk regering med högt ställda ambitioner. Jag tror att det kommer att gynna även kvinnor med utländsk bakgrund.

Man kan tala länge om vad som behöver göras. Jag har varit inne på utbildning. Jag tror också att man måste jobba med arbetsmiljö. Kvinnor riskerar ju också att bli sjukskrivna i högre utsträckning än män. Visstidsanställningar slår hårt mot kvinnor, i synnerhet kvinnor med utländsk bakgrund. Det finns mycket sådant man kan göra.

Man måste också ta bort det som är direkt ogynnsamt och destruktivt. En sådan sak har varit vårdnadsbidraget. Det är framför allt kvinnor som har använt vårdnadsbidraget, och det är framför allt kvinnor med utländsk bakgrund.

Man kan se konsekvensen också i Norge, som har haft vårdnadsbidrag längre än Sverige och som också tog bort det just på grund av de negativa konsekvenserna. Det låste in kvinnor med invandrarbakgrund, och de kom ännu längre bort från arbetsmarknaden. De som tog ut detta var framför allt de som redan var långt från arbetsmarknaden, och sedan blev steget ännu längre. Det är ingen hög ersättning heller, och den är inte pensionsgrundande.

Vårdnadsbidraget får negativa konsekvenser också för barnens språkutveckling. Förskolan är central för bra skolresultat och för att man senare kommer ut i yrkeslivet.

På många sätt var det alltså destruktivt för jämställdheten, för arbetslinjen och för barnens utveckling. Sådana saker kan vi lära oss av och ta bort det som direkt missgynnar kvinnor med utländsk bakgrund och dessutom gör dem mer beroende av mannens inkomst. Systemet var ju uppbyggt på det sättet att den ene i familjen var huvudförsörjare under de tre första åren, som kan sträckas ut till flera år om man har många barn, så att man kan vara hemma väldigt länge.

Jag ser fram emot regeringens politik. Det har bara gått några månader av mandatperioden än, och vi lever dessutom under en borgerlig budget på grund av att Sverigedemokraterna fällde vår budget. Vi får se till att vi får genomföra våra reformer innan man kan säga att vår politik inte fungerar.

Det finns uppenbarligen mycket övrigt att önska med den politik som förts de senaste åtta åren. Här krävs en kraftsamling för jobben och jämställdheten.

Anf. 13 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Tack, Erik Ullenhag, för en viktig interpellation! Tack, ministern, för svaret!

Svaret var mer allmänt hållet kring de åtgärder man vidtar från departementets och ministrarnas sida. Men just frågeställningen om utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden är väldigt relevant. Jag kan titta på dem som står längst ifrån och har svårast att inträda på arbetsmarknaden. Vid sidan av funktionshinder skulle jag tro att utrikes födda kvinnor från vissa länder, där det tyvärr är lägre utbildningserfarenheter hos befolkningen, är de som verkligen har stora problem. Jag kommer tillbaka till detta i mitt inlägg.

Jag skulle vilja börja med det som lyfts fram i interpellationen som väldigt viktigt och som fungerande åtgärder. Jag ställer mig frågan: Vad är regeringens hållning i den frågan? Det handlar om det så kallade RUT-avdraget.

Precis som Ullenhag beskriver i sin interpellation är det en stor framgångssaga med RUT-avdraget generellt och inte minst när det gäller utlandsfödda kvinnor. Hela 63 procent av de utlandsfödda kvinnorna har haft delaktighet i de så kallade RUT-företagen, som har etablerats tack vare denna viktiga reform. Ännu viktigare är det kanske att utrikes födda kvinnor utgjorde nästan 40 procent av samtliga nya företagare i branschen för bara några år sedan.

Det är väldigt glädjande siffror. Då undrar man lite grann. Jag vet inte riktigt vad Socialdemokraternas hållning i RUT-frågan är, men tidigare hade man ett syfte att halvera denna framgångsrika insats i form av stöd till enskilda i fråga om att kunna utnyttja de här tjänsterna.

Nu står vi inför en vårproposition. Det skulle vara väldigt spännande om möjligtvis arbetsmarknadsministern ville säga – jag förstår att man inte vill föregripa vad man landar i – vad man har för ambitioner när det gäller att skala upp eller skala ned RUT-avdraget, givet den framgång det faktiskt har blivit.

Sedan skulle jag vilja gå över till frågeställningen om utrikes födda kvinnor när det gäller det perspektiv som Hillevi Larsson tog upp, nämligen svenska för invandrare.

Vi ser att vi har kvinnor som kommer från olika delar. De kommer från Syrien. De kommer från Afrikas horn. De kommer även från Afghanistan. Männen, liksom kvinnorna, har naturligtvis väldigt olika förutsättningar eftersom kulturerna är olika, men de kan för den sakens skull ha samma skyddsskäl för att söka asyl och också få ett uppehållstillstånd i Sverige.

Jag har en fråga med anledning av detta, när det gäller interpellationen om utrikes födda kvinnor. Det gäller de kvinnor som kommer från länder där man i princip har en utbredd analfabetism, som inte minst drabbar den kvinnliga befolkningen. Hur tänker sig statsrådet att regeringen ska kunna hjälpa den grupp kvinnor som inte har ett eget skriftspråk, så att de kan lära sig svenska i tal men även i skrift och att detta sedan skulle kunna innebära ett inträde på svensk arbetsmarknad? Jag undrar över detta, givet den stelbenthet som den svenska arbetsmarknaden har i fråga om att möta utrikes kulturer på detta sätt.

Borde man inte kunna tänka lite utanför boxen, ministern? Kan man kanske tänka sig att man i stället försöker stötta och hjälpa kvinnorna utifrån de förutsättningar de har? De kanske inte alltid nödvändigtvis har väldigt lätt att komma in på svensk arbetsmarknad, men de har skyddsskäl att vara här. Ofta har de familj och barn, och barnen kan i sin tur vara den investering som vi ser att vi kan hjälpa.

Det här innebär att man får tänka lite vidare på ett stöd när det gäller utrikes födda kvinnors möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Om det inte primärt handlar om dem själva, som en rimlighet, handlar det åtminstone om deras familjemedlemmar. Där kan de behöva andra stöd än enbart traditionell sfi.

Det var några frågor som jag gärna vill ha svar på av statsrådet.

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är lite tråkigt att Erik Ullenhag har en sådan självsäker och aggressiv attityd i den här debatten. Det här är en seriös fråga: Hur ska vi öka arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen bland utrikes födda

kvinnor? Jag hade hoppats att vi kunde få en större samsyn om vikten av detta och kanske också när det gäller insatser för att lösa problemet.

Erik Ullenhag bröstar upp sig i fråga om de goda effekterna av sänkta arbetsgivaravgifter, vårdnadsbidrag och nedskärningar inom utbildningssystemet, som knappast har gynnat detta.

Under den gamla regeringens tid ökade arbetslösheten med nästan 2 procentenheter samtidigt som de lediga jobben och vakanstalen blev fler. Det är ett mått på att arbetsmarknadspolitiken faktiskt misslyckades. Men jag tänker inte hålla på och älta den frågan. Jag tror att det är viktigt att vi pratar om vad vi ska göra framåt.

Regeringen lade i höstas – och vi kommer att återkomma i vårbudgeten – fram förslag om investeringar i utbildning, i vård och omsorg, i skola, i infrastruktur, i bostäder och i grön omställning. Det är viktiga investeringar för att vi ska få fram fler jobb i Sverige, så att Sverige växer.

Arbetsmarknadspolitikens roll är att se till att de arbetslösa kan rustas för att kunna ta de lediga jobben. Då är det viktigt att komma ihåg att utrikes födda kvinnor är precis lika olika som alla andra kvinnor. Det är inte någon enhetlig grupp. De har väldigt olika förutsättningar. De har väldigt olika behov.

Det som visades i den utredning som lämnades till den gamla regeringen för tre år sedan, den så kallade AKKA-utredningen, var att Arbetsförmedlingen faktiskt diskriminerar utrikes födda kvinnor i sina egna åtgärder. Man menade att regeringen borde ta initiativ för att åtgärda detta. Det har nu den här regeringen gjort. Vi har gett ett uppdrag till Arbetsförmedlingen att göra en jämställdhetsintegrering och komma tillbaka med en plan på hur man ska arbeta för en jämställd arbetsmarknad.

Vi håller också på att avreglera arbetsmarknadspolitiken för att ge större utrymme för individuella bedömningar. Det handlar också om att använda den professionalism som arbetsförmedlare har i mötet med de arbetssökande.

Det är viktigt att ta till vara den kompetens och de drivkrafter som kvinnor som kommer till Sverige har. Då krävs det mer av ett individuellt bemötande. Det finns stora problem i dag i etableringsuppdraget. Den så kallade etableringsplanen ser i princip likadan ut för alla som deltar i etableringsuppdraget. Alla har också, fram till nu, haft samma insats, det vill säga en etableringslots.

Det krävs helt andra möjligheter till riktade insatser. Till exempel behövs det mer av utbildning. I dag är det bara ungefär 4 procent av dem som deltar i etableringsuppdraget som får någon form av vuxenutbildning utöver sfi. Det är en på tok för låg siffra för att kunna svara mot den arbetsmarknad som vi har.

Jag vill också svara på frågorna om RUT-avdraget. Samtidigt som Erik Ullenhag skrev en interpellation till mig ställde han en fråga till finansministern, just om reglerna för RUT-avdraget. Finansministern kommer att besvara den interpellationen. Då får man en chans att ha en specifik debatt om RUT-avdraget. Det säger jag till Finn Bengtsson, som ställde den frågan till mig.

Regeringens hållning är densamma som den var i höstas. Vi tänker behålla RUT-avdraget. Vi gör vissa justeringar, men det är en reform som vi vill bibehålla.

När det gäller sfi-undervisningen har regeringen nyligen lagt fram en proposition för riksdagen om större möjlighet till individualisering och anpassning av sfi-undervisningen. Det är en fråga som just nu behandlas i riksdagen och som jag hoppas att riksdagen kommer att behandla positivt, så att vi kan få en större möjlighet till individuell anpassning utifrån olika gruppers olika behov.

Anf. 15 ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Låt mig börja med propositionen om svenskundervisningen för invandrare, som vi förberedde under alliansregeringens tid. Den var klar när vi tyvärr förlorade valet i höstas. Självklart kommer vi att stödja den.

Detta är också en del av lösningen på många av de utmaningar vi ser när det gäller vuxenutbildning. Vi avskaffar alltså svenska för invandrare som egen skolform och för in det i vuxenutbildningen. Då har vi mycket lättare att få en individualisering utifrån vilken utbildningsbakgrund man har.

Jag skulle också vilja välkomna kravet från arbetsmarknadsministrerns sida på Arbetsförmedlingen att ha just jämställdhetsglasögonen på sig. Det är också en naturlig följd av den politik vi förde i den förra regeringen.

Sedan är statsrådet med all respekt lite intressant i sitt sätt att argumentera. Hon säger: Erik Ullenhag är så aggressiv. Sedan kan man lyssna på vad hon säger efter det. Hon säger: Den förra regeringen ägnade sig åt vårdnadsbidrag och nedskärningar i utbildningssystemet, och allt gick åt skogen.

Ska man göra rätt i dag, statsrådet, måste man fundera på hur verkligheten ser ut. Vad har vi gjort rätt tidigare? Jag vet att du ägnade hela valrörelsen åt att säga att jobbpolitiken inte funkade, men det vore klädsamt ifall du någon gång sa: Det var ganska bra att det blev 300 000 nya jobb i Sverige. Det var ganska bra att vi hade en tydlig jobblinje.

Låt oss gå tillbaka och titta på hur Sverige såg ut när vi tog över. Vi sa från början: Vi tänker aldrig acceptera ett utanförskap, utan utanförskapet är det stora hotet. Det gjorde att vi gjorde vad vi kunde för att bryta med förtidspensioneringar och sjukskrivningar. Den politiken gav effekt, Ylva Johansson. Detta innebar att människor som stod mycket långt från arbetsmarknaden fick en chans att komma tillbaka in på arbetsmarknaden. Några lyckades. Alla lyckades inte.

Det intressanta är, som regeringen borde lära sig av och gärna utforma sin politik utifrån, att vi också kunde se att det med det tydliga jobbperspektivet genom systemet fanns människor som man tidigare gav upp hoppet om. Tidigare sa man: Det finns inte plats på svensk arbetsmarknad, som kom med jobb. Då händer något statistiskt lite svårt, ifall vi tar det här på allvar. Det som händer är att arbetslösheten visserligen kan öka, för det kan innebära att arbetslösheten ökar när en människa som tidigare var sjukskriven eller förtidspensionär blir arbetssökande. Är det bra eller dåligt? Jag tycker att det är bra.

Ett annat sätt att mäta arbetslösheten – och det här vet ju arbetsmarknadsministern – är att titta på arbetslösheten i förhållande till hela befolkningen. Då ligger Sverige bland de bästa i Europa, därför att folk jobbar ganska länge. Vi har lyckats minska utanförskapet, och väldigt många är nu arbetssökande. Förra gången ni satt i regeringen förde ni en

politik där ni stämplade ”ej till arbetsmarknadens förfogande” på dessa människor, Ylva Johansson.

Hillevi Larsson säger att vi ska låta regeringens åtgärder verka ut. Ja, men det var inte frågan här. Frågan var vilka konkreta åtgärder arbetsmarknadsministern och regeringen har presenterat. Jag välkomnar förslaget om Arbetsförmedlingen, och jag välkomnar att ni för vidare en del av de saker vi gjorde från den förra regeringens sida.

Det som bekymrar mig, Ylva Johansson, är att du stod i denna kammare i nästan varenda debatt under flera års tid och sa att vi hade en arbetsmarknadsminister i Sverige som inte lade fram en enda proposition. Det var ditt huvudargument. Det har dock inte hänt så gräsligt mycket sedan du tog över både arbetsmarknadsministerposten och integrationsministerposten.

Vi kan räkna. Vi har en dag i riksdagen då det är propositionsstopp – då regeringen lämnar alla sina propositioner till riksdagen – och har man lyssnat på dig i några år kunde man tänka sig att det skulle *strömma* in propositioner från Arbetsmarknadsdepartementet. Men det var ganska lugnt i riksdagen den dagen det var propositionsstopp i riksdagen, faktiskt en av de lugnaste dagarna hittills. Det dök inte upp så där gräsligt mycket från regeringens sida.

Jag har alltså all respekt, statsrådet. Vi kan gärna föra debatten på olika sätt. Det finns en hel del vi vill lika i, som förändringarna i svenskundervisning för invandrare. Jag välkomnar ett avskaffande av vårdnadsbidraget. Jag tror att det är viktigt, men det är inte hela lösningen. Det jag däremot tror att vi alla behöver göra, såväl regeringen som Folkpartiet och oppositionen, är att fundera på vad vi mer kan göra. Gapet mellan utrikes och inrikes födda på svensk arbetsmarknad är nämligen fortfarande alldeles för stort, i synnerhet när det gäller kvinnor.

Anf. 16 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Ja, visst har det tillkommit jobb de senaste åtta åren. Problemet är bara att befolkningen har vuxit mer än antalet nya jobb, vilket alltså har bidragit till en högre arbetslöshet.

Arbetslösheten är ändå det vi måste fokusera på. Den gick från ca 6 procent till ca 8 procent, och långtidsarbetslösheten växte ännu mer – vilket egentligen är det allvarligaste, för de som har varit borta länge från arbetsmarknaden är de som har svårast att ta sig tillbaka. Man kan nog alltså inte säga att det blev bättre under de borgerliga åren, utan arbetslösheten och långtidsarbetslösheten ökade. Även ungdomsarbetslösheten ökade.

Jag tycker att Ylva Johansson har presenterat många konkreta reformer, och vi hade också konkreta förslag i det budgetförslag som tyvärr föll när Sverigedemokraterna röstade för borgarnas budget. Det finns både nya förslag och förslag där man gör upp med det gamla, alltså det som inte har fungerat.

Jag vill också betona det Ylva Johansson säger, nämligen att kvinnor med utländsk bakgrund är olika. Det är jätteviktigt att man talar om analfabetismen och de kvinnor som har behov av grundläggande utbildning, men lika viktigt är det att man talar om de kvinnor som har både arbetslivserfarenhet och högskoleexamen från sina hemländer. Det är en stor förlust för det svenska samhället att vi inte kan använda de

kvinnornas kompetens. Jag har träffat många av dem, bland annat i Internationella Kvinnoföreningen i Malmö. Det är högtbildade, ambitiösa kvinnor som inte får använda sina kunskaper.

Därför tror jag att Ylva har helt rätt ingång här. Förslagen har redan presenterats, och det kommer även att komma fler.

Anf. 17 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för ett förtydligande av synen på RUT-avdraget. Det är intressant, fru talman – det här är en omvändelse under galgen, men det är bättre ingen omvändelse alls. Med det menar jag att det när RUT-avdraget infördes inte fanns nog med uttalanden från socialdemokratin och de rödgröna om hur förfärligt detta avdrag skulle vara. Det skulle cementera könsrollerna, var argumentet som lyftes fram.

Nu ser vi att siffrorna från SCB när det gäller en väldigt utsatt grupp på arbetsmarknaden tydligt talar om att detta har stärkt den utrikes födda kvinnliga gruppens möjligheter att inte bara komma in på arbetsmarknaden utan dessutom göra det vitt. Man är alltså inte hänvisad till hemskt svartarbete med alla de baksidor det innebär av att vara i det närmaste i slaveri och inte ens skapa sig trygghet för sin ålderdom.

På samma sätt har kvinnor med utrikesbakgrund på ett helt unikt sätt kunnat starta egna företag inom ramen för den här viktiga reformen, som alltså tidigare bespottades av de rödgröna. Det gjordes även, och inte minst, av Socialdemokraterna närstående sårintressen. Till exempel Landsorganisationen stämde in i klagokören.

Statsrådet säger att man gör vissa justeringar. Ja, inte är det förbättringar för dem som utnyttjar RUT-reformen, med de utrikes kvinnorna i majoritet, utan det är försämringar. Därför är min fråga till statsrådet om de försämringar av RUT-avdraget som sannolikt kommer att aviseras är en kvarleva. Kan man inte riktigt släppa den gamla, unkna tanken att detta skulle cementera könsrollerna och att det i sig är ett större problem än att man just ger de utrikes födda kvinnorna en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden?

Det är en väldigt viktig ideologisk fråga, och jag hoppas att statsrådet har möjlighet att ge mig ett svar på den frågan.

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Låt mig först kommentera det Finn Bengtsson sa i sitt första inlägg. Jag reagerade väldigt starkt på beskrivningen av kvinnor som kommer till Sverige med låg utbildningsbakgrund. Beskriv inte kvinnor som offer! De kvinnorna har också oerhört stora resurser och oerhört stora möjligheter. Du tog upp detta i ditt första anförande, Finn Bengtsson, och jag svarar på det nu.

Jag vill också säga att jag i går träffade Mina från Afghanistan. Hon har under sin uppväxt gått i skolan i tre månader, i sju- till åttaårsåldern. Efter fyra år i Sverige talar och skriver hon nu svenska bra och praktiserar på ett äldreboende. Hon har goda möjligheter att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Det finns en enorm drivkraft hos människor. Självklart är förutsättningarna olika, och självklart är resan olika lång. Det är dock oerhört viktigt att vi möter människor där de befinner sig och att vi har stor tilltro till alla människors förmåga att lära nytt och ta sig in på den svenska arbetsmarknaden.

Jag får återigen frågan om regeringens jobbpolitik. Jag upprepar mig, men jag tar inte alla förslag igen. Det viktigaste är att vi har en ekonomisk tillväxt som skapar nya jobb och ökar produktiviteten i Sverige. Där krävs en lång rad förslag, som regeringen har lagt fram och som har blivit nedröstade men som regeringen kommer att återkomma med. Det krävs också en förändrad arbetsmarknadspolitik, och det krävs riktade insatser när det gäller utrikes födda kvinnor – även om man givetvis har helt olika förutsättningar och olika behov.

Det som har hänt på arbetsmarknaden är inte bara att det faktiskt är fler som står till arbetsmarknadens förfogande. Det är dock en framgång; jag delar Erik Ullenhags uppfattning att det är bra. Det är en av de bra effekterna från den tidigare regeringens tid. Men samtidigt har matchningen försämrats, och det betyder att de lediga jobben är lediga under längre tid. Det är svårare att få de lediga jobben tillsatta. Detta är ett tecken på en dåligt fungerande arbetsmarknad, och det är därför det krävs en förnyad arbetsmarknadspolitik.

Regeringen har lagt fram ett förslag om en reformering av och större flexibilitet i sfi. Det är bra att Erik Ullenhag stöder det, och jag vet att det är i alla fall delvis baserat på förslag som fanns även tidigare. Regeringen har också gett ett nytt uppdrag till Arbetsförmedlingen om att jobba systematiskt med jämställdhetsintegrering och för en jämställd arbetsmarknad. Vi vill avskaffa vårdnadsbidraget.

Vi håller på att arbeta med stora reformer av etableringsuppdraget, där jag ser betydande förbättringsmöjligheter för att se till att människor får ett individuellt bemötande och hinner få de insatser som krävs under den tvåårsperiod etableringsuppdraget gäller. I dag rinner det iväg enormt mycket tid som inte används på ett produktivt sätt under etableringsuppdraget. Den tid man har haft med sin lots är tre och en halv timme i månaden, och det är en på tok för låg intensitet för att människor ska komma in på arbetsmarknaden i ett hyggligt tempo. 4 procent i vuxenutbildning är också en oerhört låg siffra, så här krävs helt andra insatser. Regeringen kommer att återkomma med förslag om detta.

Vi jobbar också tillsammans med parterna för att ta fram det vi har kallat snabbspår, där vi utnyttjar den kompetens och den utbildning nyanlända har med sig.

Jag har bjudit in parterna till fem branschvisa överläggningar, och vi har hittills haft två. Intresset har varit mycket stort från både arbetsgivare och fackliga representanter, och jag är väldigt glad för det.

Jag hoppas och tror att jag kommer att möta ett stort gensvar så att parterna branschvis och gemensamt vill ta ett större ansvar för att snabbt ta emot sina blivande kolleger och anställda och utnyttja den kompetens som väldigt många kommer med nu. Det kommer många lärare, byggnadsarbetare, ingenjörer, it-tekniker, läkare och annan vårdpersonal. De behövs på svensk arbetsmarknad, och jag räknar med att parterna vill hjälpa till att få in dem snabbt på arbetsmarknaden.

Anf. 19 ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Jag delar Ylva Johanssons bild att det viktigaste för att jobben ska växa fram är ekonomisk tillväxt och att vi får människor som vill anställa.

Jag tror därför att det var ganska bra att regeringens budget från i höstas föll. Den innehöll ju skattehöjningar som ni själva skrev i er budgetproposition skulle innebära färre jobb. Det var också bra av det enkla skälet att ni hade förslag om att höja världens högsta marginalskatter så att de skulle bli ännu högre, över 60 procent.

Man kan då använda torgmötesretoriken och säga att de rika kan betala, men problemet är att när vi driver upp världens högsta marginalsatser drabbar det tillväxten i Sverige och även jobbtillväxten. Men den debatten kommer vi att återkomma till.

Jag välkomnar att regeringen gör en översyn av hur man kan trimma och förbättra etableringsreformen. Vi ska komma ihåg att en av etableringsreformens utmaningar är flyktingkatastrofen i Syrien, vilken gör att vi har många fler inne i etableringsreformen än vad vi räknade med. Jag hade hoppats att vi hade kunnat undvika en situation där människor tvingas fly undan från mördare från Isis, men eftersom de nu tvingas göra det innebär det att det finns fler människor i reformen.

Jag kommer med intresse att följa det arbetet.

Jag noterade, om jag ska vara lite elak, fru talman, att Ylva Johansson mätte aktiviteten på Arbetsmarknadsdepartementet i hur många propositioner den tidigare arbetsmarknadsministern lade fram. Om man lägger ihop Arbetsmarknadsdepartementets tidigare propositioner, bland annat mina egna, ser man att vi hade ett betydligt högre tempo när det gäller propositioner till riksdagen. Jag delar statsrådets uppfattning att man kan styra riket på andra sätt än bara via propositioner, men den debatten får vi återkomma till.

Ja, Hillevi Larsson, det behövs kanske ett individuellt bemötande av kvinnorna på Internationella Kvinnoföreningen i Malmö. Jag har också träffat dem. Vi måste klara av att se till att både ha en validering som fungerar och att de som har med sig kunskap ska kunna komma in i det svenska samhället, men alla har inte med sig utbildning. Jag är lite rädd för att denna regering ibland missar dem som har med sig en låg utbildning och bara ser dem som har med sig en god utbildning.

Allra sist, fru talman: Stig Henriksson har alldeles rätt i att det finns en anledning att besöka Fagersta för att lära sig hur man har ett jobbfokus från dag ett.

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! En av effekterna av att budgeten föll var att vi blev tvungna att skriva ned prognoserna för den ekonomiska tillväxten, eftersom många av de stimulanser som fanns i regeringens förslag inte kunde genomföras. Det påverkar också sysselsättningsutvecklingen.

Låt mig också kommentera detta med propositioner. Jag tycker att det är viktigt att man lägger fram propositioner, men eftersom Erik Ullenhag själv har suttit i en regering vet han kanske också att det är ett beredningsarbete och att det oftast behövs en utredning innan man kan lägga fram en proposition. Det är därför ganska naturligt att en regering som har styrt i sex månader har kunnat lägga fram färre propositioner än en regering som har styrt under två mandatperioder och som har hunnit tillsätta utredningar och också fått ta emot resultaten av dem. Det kommer propositioner; jag lovar.

Avslutningsvis, fru talman, väljer jag att ta fasta på det Erik Ullenhag avslutade med. Jag tycker att det är en konstruktiv ansats när det gäller möjligheten att gemensamt möta de utmaningar som vi har i Sverige när så många människor nu tvingas fly från helveten. Några av dem söker sig hit, men de är många i förhållande till den kapacitet vi har i Sverige. En del av det problemet syns i etableringsuppdraget, som inte var sytt för att

klara så pass många människor på en gång. Också kommunerna har stora utmaningar i att ta emot så många personer. Därför är det nödvändigt med förändringar i uppdraget. Jag välkomnar att Erik Ullenhag tycks ha en konstruktiv syn på detta.

Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2014/15:368 om jämförelser med Finland på försvarsområdet

Anf. 21 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Stig Henriksson har frågat mig om jag har låtit genomföra en grundlig analys som jämför Finlands och Sveriges kostnadseffektivitet på försvarsområdet och vad jag i så fall drar för slutsatser av jämförelsen. Stig Henriksson frågar också om jag, i det fall en analys inte gjorts, avser att initiera en dylik analys och i så fall när.

Det är inte problemfritt att göra jämförelser mellan länder eftersom det alltid finns olikheter som kan göra utfallet missvisande. Det kan skilja vilka kostnader som räknas med, men framför allt vilka effekter man vill uppnå. Även nära grannländer som Finland och Sverige har olikheter även om likheterna är många. Finland har till exempel kvar värnpliktsystemet. Vi har ett system för rekrytering baserad på frivillighetens grund. Motiven för denna förändring, som riksdagen beslutade om med knapp majoritet 2009, var bland annat att göra förbanden användbara och tillgängliga redan i fred. Då ett enskilt angrepp mot Sverige bedömdes osannolikt under överskådlig tid såg den dåvarande regeringen inget behov av en insatsorganisation som först efter mobilisering kan försvara Sverige.

Sedan dess har det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde försämrats. En konsekvens av detta är regeringens beslut i december 2014 att göra det möjligt för Försvarsmakten att genomföra repetitionsutbildning med krigsplacerad värnpliktig personal. Regeringen återkommer under våren till den fortsatta utvecklingen av försvaret i en försvarspolitisk proposition för åren 2016–2020.

Vi har ett nära samarbete med Finland, och det fördjupas nu inom flera områden. Jag förutser ett långtgående samarbete som bygger på förtroende och engagemang. Vi har bland annat beslutat att samarbeta kring operativ planering för att skapa en option för gemensamt agerande vid kris eller konflikt, vilket är ett viktigt och stort steg för våra länder.

Jag vill också framhålla att vi med stort intresse följer utvecklingen i våra andra grannländer Norge och Danmark och drar lärdom av deras erfarenheter inom olika områden, till exempel vad gäller personalförsörjning.

Anf. 22 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Frågorna handlade om ifall det har gjorts någon grundlig analys som jämför Sveriges och Finlands kostnadseffektivitet på just det här området, inte om försvarsministern vill ta initiativ till en sådan analys.

Bakgrunden till mina frågor är lätt att förstå. Finlands försvarsbudget är ganska mycket i proportion till befolkningen jämfört med Sveriges, det vill säga 25 miljarder i Finland kontra Sveriges 45 miljarder. Men de verkar få ut så mycket mer. I fredstid har de nära 50 procent fler soldater och vid mobilisering nära 500 procent fler. Visst, de har inga ubåtar, jämfört med Sveriges fyra för närvarande. De har bara 62 procent av vårt flyg. Å andra sidan har de nästan dubbelt så många stridsvagnar och 27 gånger fler artilleripjäser, medan antalet ytstridsfartyg i länderna är i princip lika.

När det gäller skolresultaten framhålls ofta Finland som ett föredöme. Åtskilliga studier och studiebesök har genomförts för att försöka ta reda på vad våra närmaste grannar har för orsak till sina goda resultat. Trots att det naturligtvis finns olikheter mellan länderna är nog likheterna mellan de två grannländerna i Norden större än skillnaderna i bakgrundsfaktorer.

Jag kan inte tolka försvarsministerns svar på annat sätt än att någon sådan grundlig jämförande analys inte har gjorts och kanske tyvärr inte heller ska göras. Orsaken är, om jag förstår ministern rätt, att det inte är problemfritt att jämföra länder. Nej, självklart är det inte problemfritt. Men skulle det vara ett avgörande skäl för att inte försöka?

Jag, precis som ministern, kommer från den kommunala världen. Där jämförs kommuner på längden och tvären, trots alla olikheter mellan kommunerna i Sverige som jag skulle vilja säga är nästan större än de mellan två grannländer i Norden.

Skolor jämförs mellan länderna – ja, i stort sett allt som går att mäta, väga, bedöma och ibland fördöma – allt för att lära sig, bli bättre och effektivare, men inte på det här området.

Ministern nämner mycket riktigt en viktig skillnad, och det är värnpliktssystemet som Finland klokt nog har kvar. Det ter sig tydligt att man med det systemet får ut bra mycket mer för mycket mindre pengar, så kanske det vore dags att utreda en återgång till någon form av värnpliktsförsvar även i Sverige.

Regeringsbeslutet i december att genomföra repövningar med krigsplacerad värnpliktig personal var ett klokt beslut. Men det är ju en lite tillfällig hjälp, för de värnpliktiga tar väl slut inom loppet av ett antal år.

Visst, värnpliktssystemet skiljer sig åt, men vore det inte intressant för oss alla med en jämförelse och seriös analys på fler fronter, om uttrycket tillåts?

Anf. 23 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Stig Henriksson för i sin interpellation fram en frågeställning som baserar sig på att Finland trots ungefär samma satsningar i förhållande till befolkningen skulle ha en annan prioritering än vad Sverige har.

Det är en begriplig ståndpunkt från Stig Henriksson och Vänsterpartiet. Stig Henriksson hör till de klokaste vänsterpartister jag känner, men Vänsterpartiet har inte precis varit en banerförare för att stärka Sveriges försvar. Tvärtom har man velat krympa Sveriges försvar till nästan ingenting.

Därför är jag glad över att försvarsministern på ett tydligt sätt beskriver att det inte är så enkelt att jämföra två länders försvarsförmåga bara utifrån vad man har lagt sina försvarsresurser på, och det tror jag att vi alla förstår.

Jag gick upp i debatten just i analogi med det jag sa om att Finland och Sverige och de nordiska länderna för övrigt har lite olika förutsättningar när det gäller att möta en hel del av de internationella säkerhetsproblem vi har i försvarspolitiken.

Jag läste i Svenska Dagbladet i dag att man har gjort en analys av hur den ryska aggressionen på olika sätt tar sig uttryck. Ryssland hotar Danmark med att använda sina kärnvapen om Danmark som Natoland vill ansluta sig till Natos kärnvapenmissilstrategi. Detta förefaller underligt, särskilt som detta uttalande kommer från en rysk regeringsrepresentant och inte från en vanlig talesperson för ryska befolkningen.

Jag blir också orolig när jag hör ryska säkerhetsrådets nuvarande sekreterare uttala att Finland blir alltmer revanschistiskt och antiryskt och att olika medborgarorganisationer agerar i Karelen.

Upplever försvarsministern att vi har samma typ av påtryckningar från Ryssland i den diplomatiska kontexten? Om vi inte har det, blir det ännu mer begripligt att vi måste positionera oss lite olika utifrån de eventuella hot vi har från främmande makt. Därmed kan vi inte göra som Stig Henriksson föreslår och ha exakt samma fördelning av försvarsanslagen i praktiska termer fastän summorna räknat per capita verkar vara lika.

Anf. 24 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det vi ska prioritera i relationen Sverige–Finland är ett fördjupat samarbete som i den mest långtgående dimensionen handlar om att titta på hur vi agerar tillsammans i scenarier bortom fredstida förhållanden, i kriser av civil eller militär natur. Det är ett viktigt arbete, för det ger handlingsmöjligheter i en sådan situation.

Vi kommer att jobba med att försöka fördjupa ett samarbete i marinen med en gemensam marin styrka som ska vara klar 2023 men som också kommer att vara delbar.

Vi kommer att delta i varandras övningar inom armén, flyget och marinen.

Vi kommer så småningom att förändra lagstiftningen så att vi kan använda varandras ankarplatser inom marinen och alternativbaser inom flyget.

Sverige, Norge och Finland har ett samarbete i cross-border training på Nordkalotten som vi vill fördjupa och utveckla. Vi bjuder också in andra länder att delta.

Vi förbereder också personalutbyte och säker kommunikation mellan departementen.

Det är inte fråga om att slå ihop försvarsmakterna. Det handlar om att fördjupa ett samarbete och på det viset bidra till säkerhet i vårt närområde och skapa möjlighet att agera om det uppstår kriser. Om vi använder den möjligheten eller inte är ett beslut som får fattas i den uppkomna situationen.

Det här är det viktiga att lägga ned jobb på, inte att arbeta med jämförelseprojekt. De kommunala jämförelser som Stig Henriksson hänvisar till har inte heller visat sig vara sanningen om hur man bör agera i olika sammanhang. Det är till och med så att sådana jämförelser många gånger visar sig vara missvisande eftersom förhållandena i kommunerna är så olika.

Jag har i egenskap av kommunalråd avvisat många sådana jämförelser eftersom de har använts för renodlade politiska syften, exempelvis för att driva fram omotiverade privatiseringar.

Det är klart att ett värnpliktsystem är kostnadsmässigt billigare än en professionell organisation. Men jag tror inte att vi ska fundera på att kopiera Finland utifrån kostnadssynpunkt. Vi ska titta på vad som krävs för att skapa långsiktig stabilitet i de svenska krigsförbanden. Då är det kanske mer intressant att titta på hur man gör i Danmark och Norge där det finns en kombination av professionellt och värnpliktsbaserat försvar. Detta skulle i svensk tappning möjligen bidra till en ökad stabilitet på armésidan.

Jag säger inte att det är så här vi ska göra. Ska vi ta det steget måste vi först genomföra ett omfattande utredningsarbete, och dit hoppas jag att vi ska komma.

Beträffande omvärldsförhållandena ser vi Rysslands annektering av Krim. Vi ser den väpnade konflikten och Rysslands oacceptabla spel i Ukraina. Vi ser pressen på de baltiska länderna och en ökad övningsverksamhet i Östersjöområdet. Vi ser också den stora övning man genomför i Arktis.

Det strategiska läget är förändrat, och vi har en ny säkerhetsbild. Det ställer större krav på oss. Vi måste öka den militära förmågan och fördjupa samarbetet med bland annat Finland i Norden. Vi måste också fortsätta att utveckla partnerskapet med Nato. Framför allt måste vi hålla ihop inom Europeiska unionen vad gäller sanktionspolitiken.

Anf. 25 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Finn Bengtsson säger att det inte är så enkelt att jämföra. Jag har aldrig påstått att det är enkelt, men det betyder inte att det är omöjligt. Det finns ett spann däremellan.

Finn Bengtsson säger att jag föreslår att vi ska ha det som i Finland. Nej, jag föreslår inte det. Jag föreslår att vi ska göra en analys av skillnaderna i insats och utfall mellan Sverige och Finland. Sedan kan vi kanske fatta beslut om vad vi ska göra av det.

Jag har en teori om orsakerna till en sådan här bristande kostnadseffektivitet. Jag återkommer till det.

Försvarsministern! Det är fantastiskt bra och snabbt jobbat i samarbetet med Finland. Det välkomnar vi.

Försvarsministern säger att jämförelserna inte är sanningen. Nej, det är de aldrig. Det finns alltid skillnader. Ibland är de relevanta, ibland irrelevanta att peka på. Men de kan vara ett bra underlag för beslut i olika frågor.

Låt mig återvända till det kommunala. Peter Hultqvist kan nog känna igen de argument som alltid kommer fram när man gör jämförelser. Det första är att det är fel på statistiken; det går inte att jämföra.

Jag kan se ett fel i statistiken när man jämför Sverige och Finland. Finland kan mobilisera 230 000 personer – jag säger inte längre 230 000 man, för det är inte riktigt bra – Sverige 50 000. Men vi vet att av de 50 000 är 6 000 tjänster vakanta, och 7 000 bemannas av värnpliktiga – och de tar rimligen slut vartefter.

I övrigt vore det intressant att borra i det här med fel i statistiken. Är det några väsentliga fel i den statistik som redovisas?

Nästa försvarslinje brukar vara att det inte går att jämföra kommuner och länder, för de är så himla olika. Det skulle vara omöjligt att jämföra Borlänge och Falun.

Låt oss vända på det. När det gäller att jämföra oss med Finland, kan vi finna något annat land i världen att jämföra oss med som vi är mer lika?

Den tredje försvarslinjen brukar vara att vi har mycket högre kvalitet. Om man vet detta kan det inte vara så svårt att påvisa, men om man bara tror detta för att det kostar mycket mer är det riktigt illa.

Snart ska försvarsbudgeten diskuteras. Det blir lätt så att vi i alla sammanhang – privata, kommunala och kanske i alla försvarsbudgetar – fixerar oss vid att diskutera de pengar vi inte har och hur mycket den lilla del vi diskuterar skulle betyda och vilken skillnad det är mellan nöd och välmåga, bara vi fick de pengarna.

Ibland finns det ett överraskande litet intresse för vad exakt vi gör och får för de pengar som faktiskt finns i budgeten och som utgör den största delen.

En orsak till eventuella brister i kostnadseffektivitet kan ligga utanför själva organisationen. Det är den detaljstyrning som Riksrevisionen pekar på. De menar att ingen annan myndighet i Sverige är så detaljstyrd som Försvarsmakten.

Min erfarenhet är att detaljstyrning är dåligt på flera sätt. Beslut fattas på fel nivå, den strategiska styrningen försummas ofta, informell styrning börjar dyka upp och – det kanske viktigaste – det har en negativ effekt på organisationens professionalitet och dess förmåga och vilja att ta sitt ansvar fullt ut.

Jag skulle verkligen önska att vi gjorde en seriös analys och jämförde oss med Finland, på gott och ont.

Anf. 26 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! De nordiska länderna har mycket gemensamt. I försvarspolitiken har vi problemet att vi har två länder – Danmark och Norge – som är medlemmar i Nato, och sedan har vi två andra länder – Sverige och Finland – som inte är det.

Det finns historiska anledningar till detta. Under det kalla kriget fanns det motiv för att hantera en mycket komplicerad situation. Nu har det kalla kriget lämnat oss, men å andra sidan har den ryska aggressionen börjat ta sig toner som liknar den situation vi hade tidigare.

Precis som jag tror att försvarsministern sa ställs man inför en ny säkerhetsbild. Då måste man fundera lite över hur Sverige ska förhålla sig till bland annat Finland. Jag är den största tillskyndaren av det fina engagemang som försvarsministern har visat i samarbetet mellan Sverige och Finland i försvarspolitiska frågor.

Men försvarsministern sa också att vi bör utveckla partnerskapet med Nato. Det är en situation som har förevarit ganska länge. Det finns förslag om att titta lite mer analytiskt och djuplodande på Natos roll.

Man hör att olika aggressioner uttrycks mot bland annat Danmark, som jag nämnde i mitt förra inlägg, och Finland. Jag frågade försvarsministern om några aggressioner har riktats mot Sverige, och jag kan förstå om försvarsministern av sekretesskäl inte kan uttala sig om det.

Däremot borde försvarsministern kunna uttala sig om vad som är så farligt med att utreda ett sådant närmare samarbete med Nato som våra två

grannländer Norge och Danmark har. Det kan inte rimligen vara farligt att utreda något som de redan är medlemmar i. Då skulle man stå lite tryggare mot aggressioner än om man är helt ensam och har en svagare krigsmakt.

Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det är klart att vi kan lägga vår kraft på att ägna oss åt statistiska övningar som ett sätt att lösa det här.

Jag och regeringen har i stället valt ingången fördjupat samarbete. Man skulle kanske kunna åstadkomma ökad effektivitet som kan ge någon sparad krona, men det vill jag inte göra någon utfästelse om. Jag ser samarbetet i första hand som säkerhetspolitiskt och inte som något som har med en grundläggande ekonomisk ambition att göra.

Vi har gjort olika val. Vi har minskat på kvantiteten för att satsa dels på en högre materiell kvalitet, dels på en annan typ av insatsorganisation i Sverige. Jag kan väl ha åsikter om det. I grunden är jag anhängare av någon form av värnpliktssystem, men vi sitter där vi sitter.

Finland har valt ett annat system med en bredare kvantitet. Det gör att det inte är helt lätt att jämföra rakt av. Frågan är vad som är det mest konstruktiva förhållningssättet. Jag tror att det är mest konstruktivt att lägga kraften på att fördjupa samarbetet och att göra något av Enhanced Opportunities Programme, där vi nu är med inom ramen för partnerskapssamarbetet inom Nato och där bland andra Sverige och Finland har en särskild status.

När jag talar om att utveckla samarbetet menar jag att göra mer inom ramen för det programmet. En viktig sak i det sammanhanget kan vara att ta upp Östersjösäkerheten.

Jag tror att det säkerhetspolitiska val vi gjorde i Sverige 1994 då vi valde samarbetslinjen i förhållande till Nato var det klokaste, bland annat med tanke på vår geografiska belägenhet. Det är dock inte detsamma som att vi inte måste bygga militär förmåga eller samarbeta med andra, i det här fallet Finland och de nordiska länderna, inom ramen för partnerskapet med EU:s länder.

Det som nu sker inom EU när det gäller bland annat sanktionspolitiken och de överläggningar som hela tiden sker är ett sätt att följa upp de solidariska förpliktelserna i den tid vi nu lever i och att gemensamt försöka ta ansvar i en svår situation.

Vad det innebär i ett ytterligare mer tillspetsat läge är svårt att spekulera om i dag, men syftet med alla sådana samarbeten är att undvika och minimera risken för att hamna i konfliktsituationer. Man kan dock inte närma sig detta genom att förespråka någon sorts nedrustning i nuläget, utan nu måste vi öka den militära förmågan och på olika sätt fördjupa våra samarbeten.

Jag menar bestämt att svensk försvarsmakt, om något, är väl rationaliserad. Där har vänts på varenda krona nästan till leda. Det är möjligt att det går att spara någon krona till i olika besparingsprojekt, men man ska ha klart för sig att det har skett väldigt mycket på den punkten. Jag tycker att den förra regeringen hanterade detta med ett visst mått av oskicklighet. Det var inte alltid rationella val som styrde när olika besparingsbeting lades på Försvarsmakten.

Nu förs försvarssamtal i en konstruktiv anda där alla försöker medverka på ett bra sätt, och jag hoppas att samtalen leder fram till en

gemensam uppgörelse om den framtida försvarspolitiken. Det är bra för Sverige, det är en bra signal till både omvärlden och svenska folket och det är bra för stabiliteten inom Försvarsmakten.

Anf. 28 STIG HENRIKSSON (V):

Fru talman! Interpellationens rubrik är ”Jämförelser med Finland på försvarsområdet”, Finn Bengtsson. För att hålla mig till ämnet har jag därför undvikit att tala om Ryssland och Nato eller ens om Danmark och Norge, även om jag har en del att säga där.

När det gäller jämförelser ska vi inte lägga vår kraft på statistiska övningar bara för den goda sakens skull. Jag tror dock att det hade varit väldigt intressant att ha en sådan analys i botten inför inriktningsbeslutet, inte för att kopiera eller göra samma sak utan för att lära och kanske lära bättre.

Jag tror också att man har rationaliserat. Det är väldigt omvittnat att det har varit stora rationaliseringar, om man nu vill kalla det så, inom försvaret. Kombinerat med den detaljstyrning som Riksrevisionen pekar på tror jag däremot att man kanske inte alltid har rationaliserat på det mest optimala sättet.

Det kanske är ett konstigt nöje jag skaffat mig, men jag har roat mig med att samla en hel del exempel på rationaliseringar som varit väldigt kostnadsineffektiva, om uttrycket tillåts. Jag ska återkomma till dem i andra sammanhang.

Man får inte glömma att vår överbefälhavare, när vi jämför vad vi får för vår försvarsbudget, säger att det inte stämmer rent statistiskt, för det fattas 4 miljarder mellan det vi ska göra och det vi har pengar till. Om detta stämmer är kalkylen ännu mer till vår nackdel.

Oavsett försvarsbudgetens storlek i slutändan tror jag det finns en sak vi alla kan vara överens om: Målsättningen ska vara maximal bang for the buck.

Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det är klart att det känns som att det är väldigt enkelt, att det liksom bara är att säga att vi ska vara så effektiva som möjligt, och så blir vi det. Men det är bland det svåraste man kan göra i olika sammanhang. Vi ska ha respekt för att det har skett mycket rationaliseringar inom Försvarsmakten.

De 16 miljarder som ÖB talar om är vad han anser att han behöver i tillskott för att leva upp till Försvarsberedningens ambition. Men det är inte detsamma som att det är pengar som fattas i nuvarande organisation.

Regeringen har föreslagit att man ska lägga dit 6,2 miljarder samt göra en omfördelning på 1,7 miljarder från internationella insatser. Alla är nu inne i en fas där man har lagt på pengar utöver det som Försvarsmakten i dag har till sitt förfogande. Syftet med detta är att öka den militära förmågan. Sedan får vi se vad slutresultatet blir. Det är ett mycket grannliga och noggrant arbete som pågår.

Sådant som att vi nu uppgraderar JAS Gripen-systemet har sin effekt i grundekonomin, och det har sin effekt i grundekonomin att vi nu beställer två nya ubåtar. Finland har ett flygvapen där man så småningom kommer in i ett läge där man ska välja ett nytt system. Jag hoppas att JAS Gripen kan vara ett alternativ i det sammanhanget.

Det finns många sådana materiellmässiga olikheter.

Om vi ska försöka göra något ordentligt med Finland och driver den processen oerhört hårt, då kommer vi kanske så småningom in i att vi kan se att det kan påverka den ekonomiska biten något i någon sorts effektiviserande form. Men ha inte det som huvudmotiv, för då hamnar vi fel. Det är i grunden ett säkerhetspolitiskt samarbete. Det är därför som det inte är fråga om att slå ihop försvarsmakter. Frågan är att skapa möjligheter inför framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2014/15:367 om stöd till hbtq-personers rättigheter inom svensk utvecklingspolitik

Anf. 30 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Hans Linde har frågat mig hur jag avser att säkerställa en långsiktig och hållbar finansiering till hbtq-personers mänskliga rättigheter inom ramen för Sveriges utvecklingssamarbete.

Frågan om mänskliga rättigheter för hbtq-personer är av största vikt för regeringen, och Sverige arbetar konsekvent för att motarbeta diskriminering som har samband med sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck. Det svenska stödet på området har ökat väsentligt de senaste åren, och jag vill understryka att frågan är fortsatt högt prioriterad.

I slutet av 2013 redovisade Sida, som svar på ett uppdrag i regleringsbrevet, myndighetens arbete för hbtq-personers rättigheter. Studien utfördes av en extern aktör på uppdrag av Sida. Rapporten visar på goda resultat och lyfter fram hur Sverige arbetar brett med en kombination av åtgärder, såsom politisk dialog, stöd till organisationer och skydd av individer. Sveriges långsiktiga och flexibla engagemang samt kärnstöd till viktiga nyckelaktörer framhävs.

Det finns mer att göra. Givet att frågan är känslig i många kontexter är rätt kompetens också avgörande för ett framgångsrikt arbete. För att säkerställa rätt kompetens i UD:s organisation planeras nu utbildningsinsatser.

Regeringens strategi för särskilda insatser för mänskliga rättigheter och demokratisering är ett av instrumenten som används för stöd till bland annat utsatta försvarare av mänskliga rättigheter i svåra kontexter inklusive hbtq-aktivister. Stöd ges också genom bilaterala liksom regionala och globala samarbetsstrategier.

Utvecklingen på området går i vissa avseenden framåt, men i andra går den bakåt. Antalet givare som ger pengar på området bedöms ha ökat de senaste åren. Det gör att vikten av samarbete mellan olika givare ökar för att säkerställa att vi gör rätt saker på rätt ställe. I ljuset av detta har Sverige ökat samarbetet med andra givare. Det är ett arbete som startade 2010, då Sida bjöd in till den första specifika givarkonferensen på området. Där deltog representanter från civilsamhället, till exempel RFSL, liksom ett antal givare.

Initiativet med en givarkonferens inom ramen för hbtq-frågor har sedan följts upp av bland annat Tyskland och USA. Närmast kommer

Nederländerna och Uruguay att samarrangera nästa givarkonferens. Som komplement till våra egna, direkta insatser på området ser regeringen detta som ett effektivt sätt att få med fler aktörer i arbetet och att höja kvaliteten i det som görs, liksom att undvika duplicering. Sveriges stöd på området är viktigt, och vi är i dag en av de största givarna på området.

Regeringen styr det internationella biståndet bland annat genom beslut om strategier för länder, regioner, tematiska områden och multilaterala organisationer. Hela den biståndspolitiska plattformen ska ses över framöver. Det är viktigt att säkerställa att svenskt bistånd även fortsättningsvis har en långsiktig finansiering av insatser för mänskliga rättigheter för hbtq-personer. Det gäller såväl riktade insatser som de bredare insatserna inom mänskliga rättigheter, till exempel som en del av rättighetsperspektivet. Detta kommer att beaktas vid utformningen av den nya biståndspolitiska inriktningen, liksom av nya strategier och andra styrdokument, för att säkerställa den fortsatta ambition som regeringen har avseende respekten för mänskliga rättigheter för hbtq-personer.

Anf. 31 HANS LINDE (V):

Fru talman! Jag får börja med att tacka biståndsmministern för svaret. Vi lever i en värld där behovet av bistånd fortfarande är enormt. Utvecklingsutmaningarna är stora, många och komplexa. Samtidigt ser vi allt fler aktörer – allt fler stater, civila samhällsorganisationer och filantroper – som bedriver utvecklingsarbete. Samtidigt måste FN fortsätta att spela en viktig roll.

Utgångspunkten för det svenska biståndet måste vara: Vad är vårt mervärde i Sverige 2015? Vi ser på område efter område hur andra länder, organisationer eller FN-organ gör ett utmärkt arbete. Vi som Sverige, som en av många aktörer, måste fråga oss: Var kan vi göra störst skillnad? Vad kan vi göra i biståndet som ingen annan vill eller kan göra?

Jag tycker att det finns få områden där det svenska mervärdet är så tydligt som när det kommer till hbtq-personers mänskliga rättigheter. Få grupper i världen blir så systematiskt förtryckta och får sina mänskliga rättigheter kränkta så systematiskt som hbtq-personer. Diskrimineringen av hbtq-personer är tydligt kopplad till andra utvecklingsutmaningar, som fattigdom, våld och ohälsa. Samtidigt ser vi att det, trots att vi har så många aktörer inom biståndet i dag globalt sett, är ytterst få som vill jobba med dessa tyvärr kontroversiella frågor.

Om vi tittar på svensk biståndspolitik ser vi att hbtq-frågorna har fått ett större utrymme. Men trots allt måste vi komma ihåg att vad jag kunnat se aldrig mer än 1 promille av den svenska biståndsbudgeten har gått till hbtq-frågor. Trots det har denna lilla insats gjort stor skillnad.

Precis som biståndsmministern säger finns det stora möjligheter att utveckla ett bättre arbete. Jag tror att vi var ganska många som, när vi fick en ny regering och en feministisk utrikespolitik, förväntade oss att man skulle ta tydliga steg framåt. Jag måste nog säga att det tyvärr har varit svårt att se konkreta initiativ från den här regeringens sida. Snarare är nog den allmänna bilden att biståndsmministern har valt att prioritera ned arbetet med hbtq-frågorna när frågor om miljö, klimat och fiske i stället ska prioriteras upp. Jag kan ge några exempel.

Regeringens första utrikespolitiska deklARATION var svag när det gäller hbtq-frågor eller rättare sagt h- och b-frågor, för transpersoner nämndes

inte i den utrikespolitiska deklARATIONEN. I regeringens första regleringsbrev till Sida lyfts inte hbtq-frågorna upp, och man ger inte Sida några som helst uppdrag på området.

Jag välkomnar verkligen att vi får en biståndsminister med ett starkt engagemang för miljö- och klimatfrågorna. Men jag blir oroad om engagemanget i miljö- och klimatfrågor går ut över andra områden, till exempel Sveriges insatser när det gäller hbtq-arbetet. Risken är stor att det, om Sverige tystnar, inte finns någon annan som är beredd att gå in i de här frågorna.

Jag måste nog också säga att biståndsministerns ganska allmänt hållna svar tyvärr förstärker denna oro. Jag hör inga förslag på konkreta initiativ eller nya satsningar från den här regeringens sida, och en del av mina frågor har man valt att inte besvara. Därför skulle jag vilja upprepa en fråga som jag inte fick svar på av biståndsministern.

Regeringen jobbar nu med att omarbeta strategin för regionalt arbete med hiv/aids och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt för hbt-personers mänskliga rättigheter i Afrika söder om Sahara.

Tidigare har hbtq-personers mänskliga rättigheter lyfts fram som ett särskilt område i denna strategi. Nu finns det en mycket stark oro för att det ska strykas och att det ska nedprioriteras. Det är i synnerhet allvarligt eftersom Afrika söder om Sahara kanske är den region där bakslagen är som störst och tydligast just nu.

Jag skulle gärna vilja ha ett tydligt besked från biståndsministern när det gäller hur man i framtiden avser att jobba med hbtq-frågan i Afrika söder om Sahara. Kommer hbtq-personers mänskliga rättigheter att prioriteras som ett särskilt område i Sveriges strategier för utvecklingssamarbete med Afrika söder om Sahara framöver?

Anf. 32 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag tackar Hans Linde för frågorna. Jag instämmer fullständigt i analysen att med så många aktörer på biståndsområdet, det internationella samarbetsområdet, är det mycket viktigt att Sverige noga analyserar var vi har ett givet mervärde att komma med.

När det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är det definitivt ett sådant område där Sverige har mycket att vara stolt över redan vad gäller det som vi har utträttat på området. Tyvärr ser utvecklingen i världen inte ut på ett sådant sätt att vi har medvind i dessa frågor. Tvärtom har frågorna i dag en stark motvind.

Sverige har även under min tid som biståndsminister varit en av de absolut drivande i världen för att få in SRHR-frågorna i de nya utvecklingsmålen. Här har vi tyvärr stött på starkt motstånd, inte bara globalt utan även inom den egna EU-kretsen. Jag håller därför fullständigt med Hans Linde om att det är oerhört viktigt att Sverige har en stark och konsekvent röst i dessa frågor.

När det sedan handlar om hur vi specifikt stärker frågorna i det svenska biståndsarbetet kan jag säga följande. Förutom den politiska dialogen och de politiska processerna, där Sverige har en konsekvent hållning där vi prioriterar dessa frågor vid sidan om miljöfrågan, och där jag skulle vilja understryka att Sverige också har ett mycket stort mervärde globalt sett, har vi bilateralt samarbete med många länder söder om Sahara där dessa frågor är livsviktiga för de personer som är drabbade. Det är ingen

detaljfråga på något sätt för denna regering. Det är en feministisk regering, och vi ser dessa frågor om jämställdhet och människors rätt att få leva som de vill som absoluta och fundamentala grundpelare i utvecklingspolitiken.

Jag skulle vilja nämna att USA:s nyutnämnda sändebud i hbt-frågor valde Sverige för sin första resa för att just diskutera dessa frågor. Det välkomnar vi verkligen.

När det gäller den specifika fråga som Hans Linde tog upp gällande de olika strategierna håller Sida, i dialog med CSO-er och civilsamhällets organisationer, på att ta fram nya riktlinjer för SRHR-strategin. Det är här som frågan om de mänskliga rättigheterna för hbtq-personer ryms endast genom SRHR-strategin.

Om man tittar på det arbete och de insatser som man stöder i dag är majoriteten av dem relaterade till hiv/aids, medan endast en mycket liten andel berör mänskliga rättigheter.

Denna strategi kommer fortsättningsvis att ta sig Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman mänskliga rättigheter.

Men vi vill också fortsättningsvis se att den regionala strategin för Afrika liksom strategin för mänskliga rättigheter kommer att innefatta hbtq-personers mänskliga rättigheter. Vi kommer inte att nedprioritera hbtq-frågans mycket starka betydelse, vare sig i fråga om resurser eller signalpolitik i dialogen med dessa länder.

Anf. 33 HANS LINDE (V):

Fru talman! Jag tackar biståndsministern för det svaret. Det är välkommet att biståndsministern är så tydlig när det gäller att detta prioriteras och att det finns ett engagemang. Jag betvivlar inte det minsta det som Isabella Lövin säger här, och jag välkomnar det.

Problemet är att dessa ord om prioriteringar och engagemang också måste synas utanför riksdagen genom att man tar olika initiativ, att man visar satsningar och att man lyfter fram dessa frågor. Det håller inte att man presenterar en utrikespolitisk deklaration som faktiskt är svagare än flera av dem som Carl Bildt presenterade när det gäller hbtq-frågorna eller att dessa frågor inte syns när det gäller regleringsbrevet till Sida.

Det är trots allt så att när det gäller hbtq-frågorna finns det en rad konkreta förslag på biståndsministerns bord om hur man kan gå vidare. Man genomförde i november 2013 en utvärdering om Sidas arbete med hbtq-personers mänskliga rättigheter, där man visade på framstegen men också såg utmaningar för vilka man efterfrågade tydliga initiativ och ageranden.

Eftersom biståndsministern inte riktigt vill gå in och tala om strategierna här och svara på konkreta frågor kan jag i alla fall fråga om de rekommendationer som ligger på biståndsministerns bord. I denna utvärdering efterfrågar man bland annat ett mer systematiskt arbete med hbtq-frågorna inom biståndet. Det som man kunde konstatera, och som jag tror att vi alla ser, är att det finns en rad eldsjälur på svenska ambassader

och på biståndskontoren på Sida som bär upp detta arbete. Men det saknas ett systematiskt arbete. Som riksdagsledamot som reser i världen måste jag säga att jag också ibland tyvärr möter ett motstånd även bland svenska biståndsarbetare och svenska diplomater att lyfta fram dessa frågor. Då krävs det ett mer systematiskt arbete.

År 2007–2009 fanns det en handlingsplan för hur man skulle jobba med hbtq-frågorna inom biståndet. Den valde den förra regeringen att inte förnya. Nu saknas det ett tydligt instrument för att jobba med dessa frågor systematiskt. Därför skulle jag vilja fråga Isabella Lövin om hon är beredd att ta initiativ till ett nytt instrument så att man kan få detta att fungera mer systematiskt.

Det andra som man efterfrågade och lyfte fram i utvärderingen var mer flexibla sätt att stödja små hbtq-grupper i de tuffaste miljöerna. Vi måste vara helt ärliga. Många av de hbtq-organisationer som vi vill stödja finns i miljöer där det är extremt svårt att arbeta. Exempelvis har en liten grupp i Uganda mycket svårt att leva upp till våra krav på revision och redovisning eftersom man befinner sig i ett land där man inte ens kan registrera sin organisation utan att ledarna riskerar att fängslas.

Samtidigt är det ofta så att det som man efterfrågar från hbtq-aktivister i världen är relativt små insatser. När jag träffade kurdiska hbtq-aktivister i Diyarbakir sade de att det som de framför allt behöver är att kunna täcka tryckkostnader för en tidning. Det handlar om några tusenlappar. När jag träffade transaktivister i Nicaragua sade de att det som de verkligen skulle behöva är att någon kan betala hyran för ett hus där de kan gömma sig när de utsätts för våld och övergrepp. När jag var i Uganda sade de att de skulle vilja ha 10 000 kronor på ett bankkonto som de kan använda om de snabbt måste lämna Uganda på grund av förföljelser. Det handlar alltså om små insatser där vi i dag inte riktigt har beredskap.

Jag vet att Norge tillsammans med sin hbtq-rörelse har tagit fram flera nya och mer flexibla sätt att kunna gå in och stödja insatser i länder där det är mycket tufft.

Jag skulle vilja fråga om Isabella Lövin som biståndsminister är beredd att gå in och se över möjligheterna att skapa fler flexibla sätt att stödja dessa små hbtq-grupper som jobbar i extremt tuffa miljöer.

Anf. 34 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Tyvärr måste jag rätta Hans Linde när det gäller den sista frågan. Sverige har ett flexibelt instrument för att stötta just dessa små grupper som behöver de små insatserna. Precis som Hans Linde beskriver kan det röra sig om några tusenlappar. Det kan också röra sig om människor som behöver denna hjälp i anonymitet för att inte utsättas för dödshot eller risker att hamna i fängelse.

I Sveriges strategi för särskilda insatser för mänskliga rättigheter och demokratisering finns det en möjlighet att på initiativ från ambassader ge mindre och flexibla stöd till MR-aktivister. EU har ett liknande instrument, European Instrument for Democracy and Human Rights. Vi har också ett samarbete genom USA, Equality Fund. Det finns alltså stora möjligheter att ge dessa flexibla stöd.

Det här instrumentet ges till civilsamhällets organisationer utan staters godkännande. Samarbetet använder bland annat Freedom House som förmedlare. De har sedan tidigare ett väl utbyggt arbete för MR-försvare,

så den här frågan är vi mycket medvetna om sedan lång tid och har tagit om hand.

Detta tycker jag är en bra illustration till frågan om volymer: Hur tar man bäst om hand dessa frågor? Det är inte alltid så att det är stora volymer i biståndssamarbetet som hjälper MR-försvare, utan det kan vara mycket små insatser i pengar som har väldigt stor betydelse.

Framför allt handlar det dock om kunskap. Här tycker jag kanske att Hans Linde inte riktigt har hört vad jag sa i mitt första svar på vad som är beviset på att vi lägger stor vikt vid den här frågan, nämligen att vi ämnar starta en utbildningsinsats inom Utrikesdepartementet. Den bereds just nu, och vi har haft samtal med RFSL om frågan. De har en världsledande kompetens i hur man kan jobba med de här frågorna på ett initierat och smart sätt så att man inte skapar problem för de hbtq-personer och människorätsaktivister som arbetar med frågan.

Jag gick i Prideparaden i augusti och kände en stark stolthet över de poliser, brandmän och militärer som ingick i tåget. Men när man går där i denna folkfest i Stockholm går tankarna framför allt till dem som faktiskt måste dölja sin kärlek, som riskerar inte bara fängelse eller böter utan till och med dödsstraff om de visar sin kärlek.

Detta är mycket känsliga frågor i väldigt många länder. Det är motvindsfrågor, och vi måste jobba så smart som möjligt. Vi har förmånen att ha världsledande organisationer på det här området, och precis som Hans Linde säger ska vi i hög grad utnyttja den kompetens som finns.

När det gäller handlingsplaner är det inte så att man specifikt har tagit bort en handlingsplan för just hbtq-frågan. Sida arbetar inte med handlingsplaner längre utan med strategier, så det är därför som det inte finns en handlingsplan. Vi kommer dock att vara mycket tydliga med att hbtq-frågan ska in i arbetet för mänskliga rättigheter. Det finns redan där som ett specifikt mål, och det är också någonting som vi överväger för de regionala strategierna för Afrika och för de andra strategierna generellt.

Anf. 35 HANS LINDE (V):

Fru talman! Isabella Lövin har alldeles rätt: Det här är inte problem som vi löser bara med pengar, även om det också behövs resurser. Det handlar om engagemang, och det handlar om kunskap. Men jag måste nog också säga att om Sverige verkligen ska vara på plats i Uganda, El Salvador eller Afghanistan och lyfta upp och driva de här frågorna måste det också finnas en politiskt tydlig styrning från Stockholm och den svenska regeringen om vad man vill.

Det är därför jag har skrivit en interpellation som handlar om hur vi ska få in dessa frågor tydligt i våra strategier även fortsättningsvis. Det krävs en tydlig signal från Isabella Lövin och resten av regeringen, och då måste frågor som handlar om hbtq-personers rättigheter in i de olika strategierna, både de tematiska och de som rör enskilda länder.

Det krävs också att man faktiskt lyfter fram de här frågorna i till exempel Sidas regleringsbrev och i den utrikespolitiska deklARATIONEN så att signalen blir tydligare.

Jag måste nog säga att det inte bara är jag som känner oro över att regeringen börjar prioritera ned dessa frågor. Jag har skrivit den här interpellationen därför att flera andra aktörer vänder sig till mig och säger

samma sak: Man känner en oro över vad som händer med den här regeringen.

Jag måste erkänna att jag åtskilliga gånger har hört skämtet att SRHR numera inte betyder ”sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter” utan ”sexuell och reproduktiv hälsa och råkor”. Det är inte en bild man vill ha av svenskt bistånd.

Jag tycker att det är väldigt olyckligt, och jag hoppas att regeringen tar på allvar att det finns en växande oro och en bild av att Sverige nu börjar tappa engagemanget, att engagemanget börjar falna och att rösten tystnar när det gäller dessa frågor. Framför allt skulle det vara olyckligt för våra partner. Det är viktigt att vi skickar signaler till de organisationer vi samarbetar med om att Sverige är tydligt när det gäller hbtq-frågorna men också till de regeringar som vi har ett bilateralt utvecklingssamarbete med.

Jag hoppas att Isabella Lövin framöver kommer att omsätta det hon säger i dag i fler konkreta initiativ. Det skulle vara välkommet.

Anf. 36 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag skulle bara vilja säga en enda mening: Vi har inte nedprioriterat hbtq-frågorna på minsta sätt.

Att driva med frågan om råkor i sammanhanget tycker jag är ganska oanständigt. Frågan om överfiske i Afrika handlar om att kvinnor får sälja sina kroppar i utbyte mot fisk – sex for fish. Det är en fråga om trafficking, där slavarbetare i Thailand mer eller mindre kidnappas ombord på trålare som sedan trålar i Afrikas vatten. Det är en fråga om spridning av hiv och aids i fattiga fiskesamhällen. Hur kommer det sig att det är just i Aberdeen i Freetown som ebolautbrottet är som värst bland fattiga fiskare?

Jag tycker att det vitnar om en oerhörd brist på perspektiv att dra in mitt tidigare engagemang i fiskefrågor i den här frågan. Det har över huvud taget inte med saken att göra. Jag skulle vilja se var någonstans Hans Linde eller de som tar upp den här frågan ser de politiska prioriteringarna på räk-området i den svenska biståndspolitikerna just nu.

Den här regeringen drivs av ett genuint engagemang för framtiden, för vår planet och för människorna som befolkar den, oavsett kön, sexuell läggning eller politisk orientering.

Vi drivs av detta. Vi vill göra världen bättre. Vi kommer inte att nedprioritera de här frågorna på minsta sätt. Jag har redan redogjort för att vi kommer att ha en ökad insats vad gäller utbildning inom Utrikesdepartementet, och vi kommer att gå vidare med hur vi ytterligare kan integrera frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:372 om bistånd till Palestina efter deras fördömande av Sverige

Anf. 37 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Mathias Sundin har frågat mig om jag med anledning av Arabförbundets, i vilket Palestina ingår, fördömande av Sveriges

uttalanden om Saudiarabien tänker ta några initiativ till att minska biståndet till Palestina.

Svaret är enkelt: Nej.

Sverige har långa och goda relationer med Palestina. Efter erkännandet av staten Palestina har relationerna fördjupats ytterligare. Palestinas ambassadör i Stockholm, Hala Husni Fariz, har uttryckt det väl genom att säga att ”våra relationer med Sverige är djupa, långvariga och har stärkts ytterligare genom erkännandet av Palestina och det historiska besöket av president Mahmoud Abbas”.

Utvecklingssamarbetet med Palestina syftar till att bidra till en demokratisk, självständig, sammanhängande och livskraftig palestinsk stat som existerar sida vid sida med Israel i fred och säkerhet, med 1967 års gränser som utgångspunkt, och till att tillgodose palestiniernas rättigheter och behov så att de kan bo kvar.

Samarbetsavtalet mellan Sverige och Palestina innebär att vi gemensamt kommer att sträva efter demokratisering, ökad respekt för såväl mänskliga rättigheter som jämställdhet, bättre miljö och ökad motståndskraft mot klimatförändringar och katastrofer samt privatsektorutveckling. Det innebär också ett åtagande att arbeta mot korruption och fortsätta reformarbetet och palestinskt statsbyggande.

Genom Sveriges bistånd ska palestinierna kunna få ökad tillgång till rent vatten och sanitet, säkrare avfallshantering och bättre kunna förebygga och hantera katastrofer, miljörisker liksom klimatförändringar. Genom Sveriges bistånd ska det bli fler nystartade småföretag samt fler kvinnor som deltar i och driver dessa. Branschorganisationer och finansiella institut ska kunna förbättra sin service. Målet är även att förutsättningarna för lokal ekonomisk utveckling ska förbättras.

Dessutom ska biståndet leda till starkare, mer transparenta och demokratiskt styrda offentliga palestinska institutioner, stärkt yttrandefrihet, fria och oberoende medier samt ökat ansvarsutkrävande, inklusive ett mer livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle. Kvinnors politiska inflytande ska öka liksom deras åtnjutande av mänskliga rättigheter. Tillhandahållande av grundläggande service inom hälsoområdet ska förbättras.

Den palestinska myndigheten befinner sig nu mitt i en allvarlig ekonomisk kris. I Gaza är situationen explosiv. Den humanitära situationen är allvarlig. Återuppbyggnadsarbetet går för långsamt och risken för förnyat våld är överhängande. Biståndet kan spela en viktig roll för att bidra till både utveckling och stabilitet.

Sverige har genom Palestinastrategin tagit sitt ansvar för att bidra till statsbyggande och utveckling i Palestina. Regeringen har för avsikt att genomföra den strategi som beslutades den 30 oktober.

Anf. 38 MATHIAS SUNDIN (FP):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret på min fråga. Jag skulle dock vilja höra ministerns syn på själva fördömandet. Bakgrunden är den att Sveriges regering i höstas erkände staten Palestina och dessutom ökade biståndet de kommande åren med 500 miljoner kronor. Tack för detta blev från palestinierna att de nyligen fördömde Sverige och Sveriges utrikesminister för de uttalanden hon gjort när hon kallade en spade för en spade, det vill säga att Saudiarabien är en diktatur.

Dessutom försvaras i fördömandet, som palestinierna skrev under, sharialagar. Vi vet att sharialagarna i Saudiarabien är bland de hårdaste, kanske de hårdaste, i världen. Kvinnor utsätts för ett enormt förtryck. Enligt dessa lagar kan kvinnor bland annat beskyllas för häxkonst och dömas till döden, vilket också sker, och domarna verkställs.

Det ytterligare bistånd som Sverige ger till palestinska myndigheten ska enligt statsrådets svar bland annat gå till att jobba för ökad jämställdhet. Jag har svårt att få det att gå ihop. Palestinierna i form av palestinska myndigheten ställer sig skuldra vid skuldra med Saudiarabien och försvarar sharialagar som förtrycker kvinnor, och samtidigt ger Sverige dem en halv miljard mer till att jobba för ökad jämställdhet.

Det är inte pengar som hindrar palestinska myndigheten från att till exempel införa en jämställd lagstiftning. Det är inte bara i Saudiarabien vi har problem med kvinnodiskriminerande lagar. Även om lagarna på Västbanken inte alls är lika hårda diskrimineras kvinnor till exempel vid giftermål och i samband med arv. Det är inte bristen på pengar som gör att dessa lagar inte ändras, eller att man har denna kvinnoförnedrande lagstiftning, utan det är viljan som saknas.

Regeringen sa vid erkännandet att det innebär att Sverige kan ställa högre krav på Palestina. Varför ställer man då inte dessa krav på Palestina? Det gäller speciellt i ett läge när de så tydligt markerar mot Sverige. Varför omprövar vi inte biståndet? Varför ställer vi inte krav på förändringar? Det enda Sverige gör är att, som det sägs i svaret, sträva efter att tillsammans med palestinska myndigheten arbeta för förändringar. Varför ställer vi inte de krav som det påstods att vi skulle ställa?

Anf. 39 HANS LINDE (V):

Fru talman! Jag måste säga att det är en mycket märklig interpellation som Mathias Sundin från Folkpartiet ställt i Sveriges riksdag. För det första är den ställd på felaktig grund. Mathias Sundin har gått in på palestinska myndighetens hemsida. Samma dag som Margot Wallström skulle tala i Kairo fanns där ett uttalande av den palestinske utrikesministern Riad al-Maleki som sa: Förbindelserna mellan Sverige och Palestina är utmärkta.

För det andra tycker jag att det är en mycket märklig ingång från Mathias Sundin, och jag misstänker att det också är från Folkpartiet, där man menar att om Sverige ger bistånd till Palestina, om vi har ett utvecklingssamarbete med palestinska myndigheten, då förlorar palestinska myndigheten rätten att ha en självständig utrikespolitik. Då förlorar de rätten att ha synpunkter på hur Sverige agerar.

Vi har i dag ett bilateralt utvecklingssamarbete med ett trettiotal stater runt om i världen. Är det Folkpartiets ingång att den policyn ska gälla samtliga dessa trettiotalet stater? Har de trettiotalet stater som vi har utvecklingssamarbete med förlorat rätten att ha en självständig utrikespolitik, att ha synpunkter på Sverige? Vi kan ta som exempel Bolivia som vi har ett utvecklingssamarbete med och som kritiserat Sverige för att vi under den tidigare regeringen inte gick tillräckligt långt på klimatområdet. Borde vi därmed bestraffa Bolivia genom indraget bistånd?

Jag skulle vilja säga att det på många sätt är en nykolonial syn på biståndet. Vi ska betala ut bistånd, och sedan ska mottagarna stå med mössan i hand och visa tacksamhet och undfallenhet mot Sverige. Det är

ett biståndsperspektiv som vi, om vi någonsin haft det, har lämnat. Ska biståndet vara framgångsrikt behöver det bygga på partnerskap, på ett ömsesidigt utbyte. Det ska vara ett utvecklingsamarbete.

Dessutom tycker jag att det är en märklig ingång såtillvida att Mathias Sundin och, misstänker jag, även Folkpartiet tycker att man ska bestraffa det palestinska folket för vad palestinska myndighetens ledning gör. Det blir konsekvensen om man lyssnar på Mathias Sundin och minskar det svenska biståndet till palestinska myndigheten. Det är inte ledningen för palestinska myndigheten som drabbas. Det är befolkningen på Västbanken och i östra Jerusalem som i så fall drabbas av ett sådant beslut. Det gäller även befolkningen på Gazaremsan.

Från Vänsterpartiets sida är vi på många punkter kritiska till palestinska myndigheten. Vi har samarbetat med och för en aktiv dialog med den palestinska vänstern, som på många punkter är oerhört kritisk till palestinska myndigheten. För en stund sedan hade jag en interpellationsdebatt om hbtq-frågor. Där finns mycket att önska vad gäller palestinska myndigheten, för att ta ett av många exempel, men jag tror inte att vi löser det genom att dra in bistånd och därmed bestraffa det palestinska folket.

Vi ska komma ihåg att de människor som i dag lever i Palestina lever under israelisk ockupation. De lever i en verklighet där deras möjligheter att ha ett arbete och kunna försörja sig slås sönder av vägsräddningar och murbyggen och av blockader mot Gazaremsan. De på Gazaremsan lever i en verklighet där de närmast regelbundet får sina hem sönderskjutna av Israel. Vi ser hur ett stort antal palestinier de senaste åren förlorat sina hem när den israeliska regeringen låtit riva dem. Dessa människor, som redan lider under israelisk ockupation, ska alltså dessutom bestraffas för ett uttalande från palestinska myndigheten. Jag förstår ärligt talat inte hur det går ihop.

Jag skulle gärna vilja fråga Mathias Sundin, för det vore intressant att få höra om det här är Mathias Sundins egen åsikt, om det är ett litet solospel vi ser i riksdagen, eller om det är Folkpartiets åsikt.

Anf. 40 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag skulle vilja svara på frågan vilka krav Sverige har ställt på Palestina. Sverige ställer krav i genomförandet av allt vårt bistånd. Vi har i förhållande till Palestina ställt krav på god kontroll och respekt för mänskliga rättigheter, kamp mot korruption och arbete för jämställdhet och fortsatt reformarbete. Regeringen har även klargjort för president Abbas vikten av att vara så konstruktiv som möjligt, vara beredd att kompromissa samt agera med respekt för Israels säkerhet och för fortsatt inom-palestinsk försoning.

Jag vill också säga att det naturligtvis inte är Palestina som ensidigt fördömt Sverige. Det är Arabförbundet, där Palestina ingår, som på förslag av Saudiarabien gjort det. Jag har i mitt interpellationssvar redan redogjort för vad Palestinas ambassadör sagt om relationen till Sverige.

Vi måste se på det sammanhang som det palestinska folket i dag lever i. Vi har 1,8 miljoner människor. 1,3 miljoner flyktingar på Gazaremsan bor på ett område stort som en fjärdedel av Öland. Isoleringen av dessa människor är förödande. 90 procent av grundvattnet är förorenat och

oanvändbart, och inom bara ett par år kommer hundra procent av vattnet att vara oanvändbart.

Under Gazakriget i somras förstördes mer än 100 000 bostäder. Jordbruksmark, offentliga byggnader, skolor och elnät förstördes. 2 100 palestinier dödades, varav majoriteten var civila. 500 av dem var barn. I dag finns det 425 000 barn som är i behov av psykosocialt stöd och traumabehandling. Ungefär hälften av de arbetsföra står utan arbete. 20 procent av kvinnorna arbetar. Det är de lägsta siffrorna i hela världen. El finns för närvarande ungefär sex timmar per dag. Det finns ett oerhört behov av uppbyggnad av Gazaremsan. Under de första månaderna i år har en kvarts procent av det material som skulle ha behövts kommit in över gränserna.

Vad vi ser här är ett oerhört mänskligt lidande och ett oerhört stort behov av stöd för det palestinska folket. Vi ser inte minst också ett behov av att ge dessa människor något slags hopp, så att den explosiva och väldigt farliga situation som råder där människor känner sig så desperata, inte eskalerar i ytterligare nya våldsamheter. Det är naturligtvis med denna helhetsbild som vi ser att det finns ett ökat behov av stöd till Palestina. Vi har ökat med en liten del, men det finns ett oerhört mycket större behov av att stödja palestinerna för att undvika en eskalering av konflikten.

Anf. 41 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret och välkomnar Hans Linde till debatten.

Ministern refererade till kraven på Palestina och den palestinska myndigheten i sitt senaste inlägg. I interpellationssvaret sa hon en del om vad Sverige och Palestina ska jobba för. Man ska till exempel ”sträva efter demokratisering” och ”ökad respekt för såväl mänskliga rättigheter som jämställdhet”. Biståndet ska leda till ”stärkt yttrandefrihet”, ”fria och oberoende medier” och ett ”pluralistiskt civilsamhälle”. ”Kvinnors politiska inflytande ska öka.” Detta är något som inte direkt kräver pengar.

Man kan titta på hur läget är i Palestina, som den palestinska myndigheten själv kan kontrollera fullt ut. Tankesmedjan Freedom House gör rankningar över världens länder och bedömer hur fria de är. Både Gaza och Västbanken får det lägsta betyget: icke fritt. Västbanken har ett något mindre dåligt läge än Gaza, men hamnar ändå i den lägsta kategorin. På Västbanken har man nyligen arresterat fackföreningsledare efter att de strejkat. Det finns olika sorters lagstiftningar som används frekvent för att stoppa journalister i deras arbete och stoppa deras publiceringar. Som jag nämnde tidigare finns diskriminering av kvinnor inskriven i lagstiftningen, bland annat vid giftermål. På Gazaremsan är det ännu värre.

Detta borde ändras, och det borde Sverige ställa krav på. Ministern sa att det har ställts en del krav, men vilket blir resultatet om inte kraven uppfylls? Är det verkligen skarpa krav? Att säga till dem vad man tycker att de borde göra är inte samma sak som att ställa ett krav; ett krav måste också få konsekvenser om det inte uppfylls.

Att vi ska ha demokrati i Palestina är viktigt av två huvudsakliga skäl. För det första förtjänar palestinerna detta. Det är inte någon kolonialism att tycka så. Palestinier förtjänar som andra människor att leva i demokrati med mänskliga rättigheter, och vi ska kräva av de palestinska ledarna att de lever upp till det.

För det andra tror jag att lösningen på konflikten Israel–Palestina ligger häri. Två demokratier har aldrig någonsin krigat med varandra. I demokratier väljs den typen av ledare som ser till sitt eget folks välmående. Om de ger sig i krig med andra demokratier blir de snabbt borrhöstade. Därför har aldrig två demokratier krigat med varandra. Skulle vi få demokrati i Palestina vore det naturligtvis väldigt bra för palestinierna i sig, för de förtjänar dessa rättigheter, men vi har också därigenom en chans att lösa den djupa och svåra konflikten.

I stället gör Sverige tvärtom. Trots att de palestinska ledarna, däribland Abbas, har tackat nej bland annat till en tvåstatslösning och till det förhandlingsbud som kom från israelerna för några år sedan, trots att man inte inför demokrati, trots att Abbas är inne på det tionde året av en fyraårig mandatperiod, trots att man fortsätter att diskriminera kvinnor i lagstiftningen, trots att man fortsätter att arresteras fackföreningsledare – trots allt detta belönas man av Sverige, dels med ett erkännande, dels med mer bistånd, vilket går till den palestinska myndigheten.

Jag håller helt med om att det palestinska folket lever under stora svårigheter. En stor del av detta beror naturligtvis på konflikten, men en stor del beror också på att de palestinska ledarna förtrycker sin egen befolkning. Det vore trevligt om Sveriges regering och Hans Linde stod upp mot detta.

Anf. 42 HANS LINDE (V):

Herr talman! Mathias Sundin säger att demokratier inte går i krig mot demokratier. Jag vågar nog också påstå att det är väldigt svårt att bygga en demokrati under utländsk ockupation. Det är lite märkligt att Mathias Sundin i sitt inlägg helt ignorerar det faktum att Palestina i dag är ett ockuperat land. Man befinner sig under israelisk ockupation, och ansvaret för denna ligger inte på den palestinska myndigheten utan på den israeliska regeringen, som valt att fortsätta med ockupationen.

Mathias Sundin säger också att arbetet för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter inte kräver pengar. Då undrar jag vilka MR-aktivister Mathias Sundin har träffat. Jag har varit i Palestina och suttit ned med MR-aktivisterna där. Jag har träffat kvinnor som kämpar mot mäns våld mot kvinnor. Jag har träffat MR-aktivister som står upp för press- och mediefrihet och som många gånger har kritiserat den palestinska myndigheten.

För dem är det helt avgörande att de kan betala hyran för sitt kontor och att deras medarbetare har tillgång till mobiltelefoner. För att kunna fortsätta engagemanget kan de till och med behöva betala löner. Det är självklart att det behövs pengar. Och det är det som är problemet med Mathias Sundins utgångspunkt. Han vill bestraffa det palestinska folket för att han ogillar den palestinska myndigheten. Det är det som är konsekvensen. De som drabbas om Sverige minskar sitt bistånd till den palestinska myndigheten är just de modiga kvinnor som i dag slåss för jämställdhet i Palestina, de fackligt aktiva som kämpar för sin rätt att organisera sig och de som slåss för medie- och pressfrihet. Det är de som skulle drabbas av Mathias Sundins politik.

Sedan återstår frågan om det här är särbehandling av den palestinska myndigheten eller om detta är ett förhållningssätt som Folkpartiet förespråkar för alla de trettioåttio länder som Sverige har ett bilateralt utveck-

lingssamarbete med. Är det så att de länder som får svenskt bistånd förlorar rätten att föra en självständig utrikespolitik, att de förlorar rätten att ha synpunkter på Sverige? Jag skulle vilja ha svar från Mathias Sundin på om detta är Folkpartiets uppfattning.

Anf. 43 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag måste understryka det faktum att det självklart är oerhört svårt att bygga demokrati under ockupation. Detta är det tillstånd som palestinierna i dag lever under. Dessutom råder en akut brist på precis allting – mat, förmåga att bygga en ekonomi, elektricitet, möjlighet att röra sig fritt, utbildning. Med hjälp av vår nya biståndsstrategi kommer vi att försöka stödja till exempel utvecklingen av en privat sektor, där kvinnor specifikt står i fokus, för att man ska kunna ge palestinierna hopp. Vi bromsar också de krafter som inte ser något annat hopp än att åter ta till strid och till vapen.

Vi vill också hjälpa till med vatten och sanitet, där vi ser en helt katastrofal situation. Inom bara ett par år kommer alla vattenkällor att vara förorenade och obrukbara. Det är en fullständigt desperat situation. Nästan 2 miljoner människor lever i Gazaremsan på en yta som är en fjärdedel av Ölands.

Vi vill med hjälp av svenskt utvecklingsbistånd hjälpa till i den situationen. Vi vill också stärka demokrati och mänskliga rättigheter. Vi för den dialogen med den palestinska staten och myndigheten. Det är precis så vi gör i alla våra biståndsländer där vi har bistånds- och utvecklingssamarbete.

Vi för en dialog. Det är inte alltid så att vi får perfekta demokratiska samhällen som lever upp till precis alla principer som vi strävar efter enligt en svensk modell och att vi därför drar bort vårt utvecklingssamarbete eller bistånd till några länder av den anledningen.

Vi stöttar det palestinska folket. Jag vill understryka att vi ger en mycket stor del av biståndet via MR-organisationer, olika multilaterala organisationer, svenska, nationella och internationella CSO:er, privata universitet och så vidare. Det är ett sätt att stärka civilsamhället och ge en chans till det palestinska folket att se att det finns en framtid.

När det gäller den palestinska regeringen har man valt en diplomatisk väg, och man vill inte ta till vapen. De krafterna vill vi stärka. Vi vill framför allt bidra till en fredsprocess där man kan se en demokratisk utveckling i hela regionen och fred och stabilitet.

Anf. 44 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Vi är inne på någonting väldigt farligt nu, ursäktandet att man inte släpper fram demokrati för att någon annan gör någonting som är dåligt. Naturligtvis påverkar ockupationen och konflikten med Israel Palestina och det palestinska folket i allra högsta grad. Det är självklart. Men det är inte Israel som tvingar den palestinska myndigheten att fängsla fackföreningsledare, Hans Linde. Det är inte Israel som tvingar den palestinska myndigheten att stoppa journalister från att göra sitt jobb.

Sverige borde ställa krav på att den palestinska myndigheten ändrar sig till i morgon. Den delen kostar inga pengar, Hans Linde. Jag kanske uttryckte mig otydligt. Det behövs definitivt pengar till alla möjliga sorters stöd till civilorganisationer och annat i Palestina. Men den palestinska

myndigheten kan i morgon utan ett enda öre till införa demokrati och mänskliga rättigheter i Palestina.

Förklara gärna varför detta inte skulle gå. Vad är det som hindrar dem från att göra detta? Varför ställer sig Sverige på dessa ledares sida? Det är vad man gör. Man håller dessa ledare om ryggen. Jag tror definitivt, som ministern säger här, att ambitionen är att hjälpa det palestinska folket. Jag har ingen annan tro att det finns någon annan ambition. Men när man gör detta håller man också dessa odemokratiska ledare bakom ryggen.

President Abbas är inne på tionde året av en fyraårig mandatperiod. Det säger väl allt om situationen. Det är inte Israel som stoppar honom från att hålla några val. Detta är för övrigt mina egna åsikter, Hans Linde, eftersom du har undrat om detta. Jag skulle vilja veta vad konsekvenserna blir om man inte uppfyller kraven. Kraven verkar något luddiga ju mer jag hör av dem från Sveriges regering. Blir det några konsekvenser om man inte uppfyller kraven och inte inför demokrati i Palestina?

Anf. 45 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Det är som vi vet en väldigt komplicerad och förödande situation för det palestinska folket. Det finns också en inompalestinsk splittring. Hamas har motsatt sig ett demokratiskt val. Skulle man ha ett val som utesluter Hamas och Gazaremsan kommer det att orsaka större splittring.

Det finns en diskussion där som vi givetvis ser med oro på. Men jag som biståndsminister kommer aldrig att använda biståndet som ett vapen där vi drar undan möjligheter att hjälpa kvinnor, barn och dem som är utsatta och lidande. Det handlar om att de får hjälp med vatten, att ge dem en bättre framtid och att stärka deras rättigheter. Det är precis det vi gör i vår strategi med Palestina.

Jag vill återigen poängtera hur enormt stort behovet är. Det var 100 000 bostäder som förstördes under Gazakriget i somras. Det finns ett enormt stort behov av återuppbyggnad. Isoleringen och elransoneringen skapar hela tiden en alltmer explosiv situation.

Det är Sveriges ansvar som en rik nation att gå in och stötta och hjälpa och försöka att ge en långsiktig framtid åt det palestinska folket och inte bara gå in med humanitär hjälp när det är nya katastrofer. Nu går vi in med ett långsiktigt utvecklingsbistånd som är flexibelt, och det är bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:276 om sysselsättning, antal arbetade timmar, välbefinnande och produktivitet

Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtler har ställt sex frågor rörande effekterna på sysselsättning, antal arbetade timmar, välbefinnande och produktivitet av regeringens förslag i budgetpropositionen för 2015.

Kvantitativa analyser av effekterna av olika reformer är ett viktigt beslutsunderlag. Men det är viktigt att påpeka att det råder stor osäkerhet om de exakta effekterna på sysselsättning, arbetade timmar och

produktivitet av enskilda reformer. Regeringens linje är därför att göra en försiktig och samlad bedömning av effekterna av de reformer som föreslås. Det finns också en stor risk att man bara räknar på sådant som det finns utvecklade metoder för. Det är lite som att leta efter nycklarna under lampans sken.

Förra regeringens fokus på antal sysselsatta och arbetade timmar ger inte en fullständig bild av hur välståndet utvecklats eftersom dessa variabler till stor del påverkas av tillväxten i befolkningen. Ett annat adekvat mått på välståndsökning är bnp per capita, eftersom det ger ett grovt mått på genomsnittlig inkomst per person. Under de förra två mandatperioder sjönk Sveriges bnp per capita.

Den svenska produktivitetsutvecklingen har varit svag sedan finanskrisen. Visserligen har den varit bättre än i Sydeuropa men svagare än i USA, Danmark, Japan och Tyskland. Demografin kan inte förklara detta. Antalet personer i yrkesverksam ålder i relation till antalet personer i pensionsålder har minskat mer i Danmark och Japan än i Sverige, och nästan lika mycket i USA.

Vissa grupper som tidigare har stått utanför arbetsmarknaden har klivit in i arbetskraften. Men andelen personer som definieras tillhöra en grupp med svag anknytning till arbetsmarknaden har samtidigt minskat som andel av det totala antalet sysselsatta. En ändrad sammansättning av arbetskraften kan därför inte förklara den svaga produktivitetsutvecklingen.

Det är viktigt med investeringar i utbildning, forskning, infrastruktur och en aktiv näringspolitik för att få upp produktivitetstillväxten igen. Det är inget alternativ att lyfta ut grupper från arbetsmarknaden; vi ska i stället se till att alla grupper lyfts upp med hjälp av utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik.

Sysselsättningen förväntas framöver öka snabbare än arbetskraften. Regeringens föreslagna politik i budgetpropositionen 2015, med bland annat utbildningskontrakt, 90-dagarsgarantin och extratjänster, bidrar till minskningen av arbetslösheten. I budgetpropositionen 2015 föreslogs även investeringar i bland annat utbildning, infrastruktur och klimat, som bidrar till minskningen av arbetslösheten. Sammantaget bedömdes i budgetpropositionen 2015 den totala effekten av regeringens politik bli en något högre bnp-tillväxt och sysselsättning.

Anf. 47 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret. Jag tycker att jag har fått svar på åtminstone en del av frågorna om än kanske inte riktigt på alla. Vi börjar i en ände som jag tycker är positiv där finansministern ger ett svar som ger en viss förhoppning.

Den fråga jag ställde, som jag tror var nr 5, var: Anser finansministern anser att det vore bra för Sverige om produktiviteten i arbetskraften ökar genom att svaga grupper åter lyfts bort från arbetsmarknaden genom exempelvis förtidspensioneringar? Jag syftade då på att man skulle göra på samma sätt som socialdemokratiska regeringar har gjort historiskt.

Glädjande nog svarar finansministern här tydligt att det inte är något alternativ att lyfta ut grupper från arbetsmarknaden.

Det betyder att finansministern här lovar att inte använda den typ av tricks som tidigare S-regeringar har använt, det vill säga att lyfta bort svaga

grupper från arbetsmarknaden genom exempelvis förtidspension. Det är bra, och jag tar det som ett löfte. Man kan i och för sig notera att finansministern för bara ett halvår sedan lovade att stå fast vid överskottsålet, men där har det kommit nya besked nu. Jag hoppas att finansministern inte har som huvudprincip att svika alla löften.

Det som är mer problematiskt är att finansministern framhårdar i sin vägran att i siffror redovisa beräkningarna på de egna förslagens effekter när det gäller sysselsättning och antal arbetade timmar. I stället hänvisas det till att regeringen gör en ”försiktig och samlad bedömning” av effekterna. Som motiv för detta anges att det råder osäkerhet om de exakta effekterna.

Herr talman! En budget är alltså en prognos över framtida ekonomiska händelser. Det är en prognos; det är inget facit. Det här att det finns osäkerhet i siffrorna är därför tämligen självklart när vi talar om en budget.

Herr talman! Man gör inte en budget för att man vet alla de exakta svaren – då hade man ju kunnat strunta i att budgetera och bara skriva in siffrorna i årsredovisningen på en gång. Nej, man gör en budget för att man försöker göra så bra beräkningar och bedömningar som möjligt med den information man har tillgänglig vid budgeteringstillfället. Att det finns osäkerhet i siffrorna är liksom en grundförutsättning i hela budgetarbetet.

Det betyder dock inte att man inte har ett ansvar att göra så bra beräkningar som man kan. Finansministern och regeringen har ett ansvar att göra så bra beräkningar som de kan av effekterna av de reformer som föreslås. Och regeringen har en skyldighet att redovisa beräkningarna för riksdagen och för svenska folket. Men det väljer ni att inte göra, och det vill ni inte göra. De etablerade metoder som finns bryr sig finansministern alltså inte om, utan nöjer sig med ”den samlade bedömningen” av regeringens politik.

Finansministern säger sig inte vilja famla efter nycklarna under lampans sken. Men av svaret av döma verkar finansministern ha släckt lampan och slutat leta efter nycklarna, vilket är tråkigt. Det ser mörkt ut för Sverige.

Jag skulle därför vilja upprepa den sista fråga som jag ställde i min interpellation, nämligen: Är finansministern beredd att säkerställa att riksdagen fortsättningsvis får en relevant redovisning av vilka beräknade effekter på sysselsättning och antalet arbetade timmar som regeringens olika förslag medför?

Anf. 48 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Kommer vi att redovisa relevant information om antal arbetade timmar och sysselsättning för enskilda förslag? Problemet är att all politik som regeringen genomför, men också politik som regeringen inte genomför, påverkar sysselsättning och arbetade timmar.

Den tidigare regeringen har bara redovisat effekterna av sina skatteförslag. Man har utvecklat den metodiken med stor frenesi på Finansdepartementet. Däremot har man inte utvecklat metodiken för att räkna på effekterna av till exempel det faktum att PISA-resultaten, skolresultaten, i Sverige faller snabbare än i något annat OECD-land med resultatet att alldeles för många ungdomar i Sverige går ut skolan utan de kunskaper som krävs på framtidens arbetsmarknad. Vad betyder det för arbetade timmar och sysselsättning?

Vad betyder det att den tidigare regeringen ändrade i gymnasieprogrammen så att man inte gav högskolebehörighet till yrkesprogrammen på gymnasiet, vilket gjorde att det blev mycket färre ungdomar som sökte sig dit? Det är utbildningar som ger jobb, och som gav jobb direkt. Vad har det fått för påverkan på sysselsättning och arbetade timmar?

Vad innebär det att man låter färre ungdomar gå på högskolan? Vi har färre, snarare än fler, ungdomar som andel av befolkningen som går på högskolan. Vad får det för effekt på arbetade timmar och sysselsättning? Det har den tidigare regeringen inte redovisat. Om man ska göra en fullständig redovisning av detta kräver det att man utvecklar nya metoder. Men att bara visa den ena sidan och inte den andra ger en missvisande bild.

Däremot gör vi naturligtvis en bedömning av de samlade effekterna. Jag tycker att det ger en mer rättvisande bild än att bara visa effekterna av några förslag och inte av alla. Vi gör beräkningar, precis som Jonas Jacobsson Gjörtler säger. Allt detta är naturligtvis osäker materia, men vi gör beräkningar så långt vi kan. Dessa redovisar vi i budgeten, och de finns också i prognoserna.

Vi avser inte att släcka lampan. Däremot avser vi att utveckla metoderna så att vi kan sprida ljuset bortom skatter, eftersom den här regeringen inte är riktigt lika fokuserad på skatter som den tidigare regeringen var. Denna regering är kanske lite mer fokuserad på att ungdomar ska få möjlighet att jobba och plugga i stället för att gå långtidsarbetslösa och att barnen ska lära sig det de behöver i skolan.

Du säger att det är ett löfte att inte lyfta bort svaga grupper från arbetsmarknaden, Jonas Jacobsson Gjörtler. Tvärtom vill vi lyfta in svaga grupper på arbetsmarknaden, och vi vill att människor ska få jobba i stället för att gå i fas 3 år ut och år in.

Det som är intressant i mitt svar är att det inte går att förklara den svaga produktivitetens utvecklingen med att arbetskraftens sammansättning har förändrats. Det är något annat som förklarar att vi har haft så dålig produktivitetens utveckling under den borgerliga regeringens tid och det faktum att bnp per capita inte ökade under de åtta år som vi hade en borgerlig regering.

Anf. 49 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Jag tycker kanske att hon försöker blanda bort korten lite grann när hon talar om annat. Hon styr in på utbildning, PISA-resultat och annat.

Alla de saker som finansministern tar upp är både relevanta och viktiga. De behöver säkert studeras närmare både kors och tvärs. Finansministern hävdar att det har redovisats alldeles för lite i budgetpropositionen under alliansregeringens år. Jag har inget problem med att man redovisar fler saker i budgetpropositionen. I grunden tror jag att det är bra. Kunskap är alltid bra, och om man kan redovisa ytterligare uppgifter ser jag inget problem med det.

Finansministerns problem här är dock inte det hon säger att hon vill redovisa, utan det är att hon har ett antal saker som hon absolut inte vill redovisa. Det är det jag tycker är bekymret. Det duger inte att säga att man har otillräckliga underlag på en del områden och att ha det som förevändning att plocka bort redovisningen på andra områden, där det

faktiskt finns en utvecklad metodik för att ta fram underlag. Detta underlag går att ta fram, det har gjorts tidigare och det bör göras även framöver. Det är ett ansvar som finansministern har.

Det är tur att finansministern inte jobbar i ett privat företag. Jag undrar vad som skulle hända om man som ansvarig skulle gå till styrelsen med ett förslag till budget där man vägrar att redovisa några som helst beräkningar för de förslag som man vill ha stöd för? Jag kan försäkra att man inte skulle bli särskilt långlivad på jobbet.

Herr talman! Stefan Löfven sa i regeringsförklaringen att "ett tydligt sysselsättningsmål ska styra den ekonomiska politiken". Exakt samma formulering står i budgetpropositionen. Det är alltså ett sysselsättningsmål, inte ett arbetslöshetsmål. Nu undrar jag, Magdalena Andersson: Vilket är detta sysselsättningsmål?

Stefan Löfven har också vid upprepade tillfällen under valrörelsen sagt att en kommande rödgrön regering skulle redovisa sysselsättningseffekten av alla förslag. Jag tror att han uttryckte det som att alla förslag som regeringen lägger fram måste vägas utifrån sin jobbskapande effekt. Då vill jag fråga finansministern: Hur är det möjligt för er att väga olika förslags effekter på jobb och sysselsättning när ni inte redovisar dessa effekter?

Det blir ju inte så lite motsägelsefullt när statsministern säger att sysselsättningseffekterna av alla förslag ska redovisas och finansministern nu står här och säger att sysselsättningseffekterna inte ska redovisas av några förslag.

Herr talman! Jag tycker att det är uppenbart att regeringen inte vill redovisa siffrorna. Skälet är sannolikt att man inser att de föreslagna reformerna leder till lägre sysselsättning, inte högre. Det duger inte riktigt att finansministern hävdar att regeringen gör en samlad bild och en samlad bedömning. Det är en typ av svepande formuleringar som kan betyda vad som helst. Det som är relevant är att riksdagen och svenska folket behöver få ett underlag som går att studera och mäta och där man kan göra någon form av objektiv bedömning, eller i alla fall ett försök till en sådan.

Om vi är överens om att vårt välstånd skapas genom att vi arbetar är det ganska viktigt att vi beräknar, bedömer och mäter effekterna av olika förslag när det gäller just sysselsättning och antal arbetade timmar.

Anf. 50 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag kan med gott samvete säga att jag är den riksdagsledamot som under det senaste halvåret har debatterat mest med finansministern i den här kammaren. Hon nickar instämmande. Och jag måste säga att av alla de diskussioner som vi har haft är nog svaret på den här interpellationen det mest flagranta jag har fått ta del av. Finansministern glider på sanningen, på åtminstone tre punkter i svaret. Och hon kommer med två direkt felaktiga påståenden.

I slutet av interpellationssvaret säger finansministern att regeringens föreslagna politik i budgetpropositionen 2015 med bland annat utbildningskontrakt, 90-dagarsgaranti och extratjänster bidrar till att minska arbetslösheten. Det har finansministern hävdat i nästan ett halvår nu. Men för bara några veckor sedan erkände hon, efter att Ylva Johansson, arbetsmarknadsministern, hade klargjort det i riksdagens talarstol, att arbetsmarknadspolitik inte skapar nya jobb. Därför är det nu

lite anmärkningsvärt att finansministern återigen påstår att arbetsmarknadspolitik skulle minska arbetslösheten.

Den enda slutsatsen man kan dra av det är att finansministern tänker siffertricksa ned arbetslösheten. Hon håller med om att arbetsmarknadspolitik inte skapar några nya jobb, men hon säger att arbetsmarknadspolitiken ska minska arbetslösheten. Det måste vara siffertricksande.

Den andra punkten som är häpnadsväckande har Jonas Jacobsson Gjörtler varit inne på, att man konsekvent avstår från att göra några beräkningar av de effekter som den föreslagna politiken har. Svenskt Näringsliv har räknat utifrån samma beräkningskonventioner som Finansdepartementet använder och kommit fram till att det handlar om 20 000 färre jobb. Återigen glider finansministern på sanningen och försöker påskina annat än vad som är den objektiva verkligheten.

Den tredje punkten är att finansminister påstår, och glider på sanningen när hon säger, att det inte är relevant att mäta antalet sysselsatta och antalet nya arbetstillfällen. Antalet jobb ökar inte bara för att befolkningen växer. Spaniens befolkning har ökat med 2 miljoner, tror jag att det är, under de senaste åtta åren, men antalet arbetstillfällen har minskat med 2 ½ miljon. Man skulle kunna ta många sådana exempel.

Måttet på hur många jobb som faktiskt kommer till är relevant, inte minst på grund av att den arbetsföra befolkningen inte växer bara för att befolkningen växer. I Sverige har befolkningen till exempel ökat, i stor utsträckning tack vare – får man lov att säga – att vi blir allt äldre. Det innebär inte att de som är i arbetsför ålder ökar, och därför är det relevant att mäta även hur många arbetstillfällen som skapas.

När det gäller de två punkterna där finansministern kommer med direkt felaktiga påståenden säger hon i svaret att under de förra två mandatperioderna sjönk Sveriges bnp per capita. Nej, herr talman! Den ökade. Den ökade med 2,5 procent. Att finansministern med allt stöd som hon har från Finansdepartementet ändå kan komma fram till den slutsatsen är häpnadsväckande.

Jag rekommenderar alla som lyssnar på debatten att gå till hemsidan ekonomifakta.se för att kunna konstatera att det ligger till på det sättet. Och om man jämför med omvärlden kan man konstatera att det är tredje bäst i EU. Men Magdalena Andersson påstår att Sveriges bnp per capita har minskat.

Därtill har Sverige varit det land som har varit mest generöst med flyktingmottagande.

Anf. 51 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag är glad över att vi har en finansminister som tar jobben på allvar. Den gamla regeringen misslyckades med sin jobbpolitik, och därför förlorade de valet. Jag är glad över att vi nu har en regering som fokuserar på jobben och en finansminister som sätter jobben först.

Jobb kommer till genom utbildning. Därför var det bra att vi hade ett förslag om utbildningskontrakt. Jobb kommer också till genom att vi anställer fler lärare och fler inom välfärden. Bland annat därför behövs extratjänsterna i välfärden. Där kan man visa vad man går för och kanske på sikt också bli anställd. Det behövs också fler arbetare inom äldreården. Därför var det bra att det fanns satsningar på äldreården i vår budget.

Jag beklagar att Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet gjorde gemensam sak och röstade ned alla de förslagen. Med dem hade vi kunnat få fart på utbildningen och jobben snabbare.

Anf. 52 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Interpellanten säger att jag talar om annat. Det betyder att jag inte talar om skatter utan om skola, ungdomars utbildning och ungdomars jobb­möjligheter. För Moderaterna är det att tala om annat. Det säger mycket om det moderata partiet.

Självklart ska politiken vägas utifrån jobbskapande effekt. Det gör vi också. Det finns en poäng med att utveckla beräknings­metoderna för vilken jobbskapande effekt olika delar av politiken har haft. Men Moderaterna, med sin förkärlek för skatter, har framför allt jobbat med att utveckla metoder för att räkna på skattesidan. Jag tror att det finns möjlighet att sprida ljusets sken till andra politik­områden också.

Det är dock otroligt osäkra beräkningar. Därför är det inte uppenbart att det mest rättvisande är att visa det effekt för effekt på de enskilda åtgärderna. Det kan vara bättre att göra en samlad bedömning. Det kommer vi att återkomma till.

Enligt Fredrik Schulte har jag sagt att arbets­marknadspolitiken inte skapar jobb. Det är naturligtvis helt korrekt. Det är företag som skapar jobb. Det gör även kommuner och landsting och staten när man får skattepengar för att kunna anställa människor för att utföra viktiga arbetsuppgifter. Det är där jobben skapas. Det är naturligtvis inte arbets­marknadspolitiken som gör det.

Däremot rustar den människor för att kunna ta jobb. Och därför är arbets­marknadspolitiken viktig. Den gör så att människor kan ta de jobb som skapas i företagen, och därför kan arbets­marknadspolitiken minska arbetslösheten, genom att människor kan ta de jobb som finns. Det är ett stort problem i dag att de inte kan det. Svenskt Näringsliv säger att nästan var femte rekrytering misslyckas samtidigt som vi har 400 000 arbetslösa. Här finns det ett rekryteringsgap. Om man kan sluta det rekryteringsgapet via arbets­marknadspolitik kan arbets­marknadspolitiken alltså inte skapa jobben – de skapas i företagen – men däremot göra så att människor får jobb och därmed minska arbetslösheten.

Jag säger inte i svaret att det inte är relevant att mäta sysselsättningen. Däremot säger jag att det inte ger en fullständig bild. Så är det väl med alla mått. Inget enskilt statistiskt mått ger en fullständig bild. Och därför är det viktigt att jobba med olika mått. Jag noterar att den tidigare, borgerliga, regeringen väldigt sällan valde att visa bnp per capita, vilket naturligtvis beror på att den sjönk under de år som de satt i regering. Jag visar nu en bild för kammarens ledamöter från Världsbanken där man kan se hur Sveriges bnp per capita har sjunkit från 2006 till den senaste siffran som fanns, för 2013.

Anf. 53 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Finansministern tycker att jag anklagar henne för att tala om annat och att jag därmed inte skulle tycka att annat, såsom skola, utbildning med mera, är relevant. Det var inte vad jag sa. Jag underströk att det visst kan vara mycket relevant. Jag har inte något problem med att

man utvecklar och gör en noggrannare redovisning också inom andra sektorer. Finansministern uttryckte det som att man borde sprida ljusskenet även till andra sektorer. Det har jag inget problem med.

Problemet är att hon försöker släcka ljuset i den del av sektorn som är relevant.

Om man är ute och kör på en mörk väg hjälper det inte att man tänder en lampa i skogen, om man samtidigt släcker ljuset på vägen där man kör. Om vi ska se till att det blir fler jobb måste vi också fortsätta att mäta sysselsättnings- och jobbeffekterna av de förslag som läggs fram.

Herr talman! Jag vill återigen citera ur regeringsförklaringen. Det står så här: "Ett tydligt sysselsättningsmål ska styra den ekonomiska politiken." Exakt samma formulering finns i budgetpropositionen på s. 27. Det är första sidan i finansplanen.

Magdalena Andersson, vilket är detta sysselsättningsmål? Stefan Löfvens ord var att alla förslag som regeringen lägger fram måste vägas utifrån sin jobbskapande effekt. Då vill jag fråga finansministern: Hur är det möjligt för er att väga olika förslags effekter på jobb och sysselsättning när ni väljer att inte redovisa dessa effekter?

Anf. 54 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Det finns mycket av det som finansministern sa som jag skulle vilja kommentera, men eftersom min talartid är begränsad vill jag fokusera på de direkt felaktiga påståenden som Magdalena Andersson gjorde här i talarstolen.

Återigen: Enligt OECD, Statistiska centralbyrån och IMF kan man konstatera att Sveriges bnp per capita har ökat med 2,5 procent, och vi är det tredje bästa landet i EU. Här står alltså finansministern rätt upp och ljuger inför svenska folket när hon påstår att bnp per capita skulle ha minskat. Jag vet inte om det är föremål för en KU-anmälan, men det är icke desto mindre häpnadsväckande.

Det andra som är häpnadsväckande är finansministerns resonemang om att produktiviteten har haft en svag utveckling. Hon har rätt i den bemärkelsen att i historiska mått mätt har produktiviteten inte varit lika stark under de senaste två mandatperioderna. Men det har den inte heller varit i övriga västvärlden.

I Sverige har produktiviteten hållits nere på grund av att fler människor har kommit i arbete och fått enklare jobb som inte har ökat produktiviteten. Då påstår finansministern att de som tidigare har stått utanför arbetsmarknaden nu har klivit in. Ja, det är vi helt överens om. Andelen med svag anknytning till arbetsmarknaden har minskat. Om arbetskraften har blivit större och andelen i arbetskraften som har svag anknytning till arbetsmarknaden har blivit mindre, då måste det ju vara så att de som tidigare stod långt ifrån arbetsmarknaden i större utsträckning har fått jobb. Så är det också. Sverige har Europas lägsta långtidsarbetslöshet.

Anf. 55 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det mest häpnadsväckande i den här debatten är väl att MUF:arna försöker tricksa med sina ord fram och tillbaka. De påstår saker som finansministern gör och inte gör för att fokusera på något annat. Det som verkligen är intressant är ju att den gamla regeringen misslyckades

med sin jobbpolitik. Det var också därför som svenska folket valde att rösta bort den.

Man kan ha att göra med dåliga förlorare, men någon gång måste man kanske se framåt i stället för att satsa bara på skattesänkningar, som den gamla borgerliga regeringen gjorde. Man satsade till exempel 19 gånger mer på skattesänkningar än vad man satsade på skolan.

Det är kanske viktigare att satsa på det som ger jobb. Vi socialdemokrater anser att utbildning ger jobb. Vi tycker att människor ska få fler chanser till utbildning genom hela livet. Det ska finnas möjlighet till validering, och man ska ha bättre chanser att hitta jobb med matchning och så vidare, vilket var ett av de stora problemen under den gamla borgerliga regeringen.

Sedan kan ju moderater tricksa sig igenom debatter här, men det hjälper ju inte. Vad vi behöver göra är att satsa på jobben och få igenom våra förslag med utbildningskontrakt, 90-dagarsgaranti, extratjänster, satsning på fler lärare, mindre grupper i skolan och allt det som gör att människor blir rustade för att ta de nya jobb som kommer att växa fram. Dessutom ska vi satsa på jobb på arbetsmarknaden i hela landet. Det tycker jag är betydligt viktigare än att fokusera på vad finansministern eventuellt har sagt och inte sagt. Det är viktigare att se resultaten. Med vår politik satsar vi jobben, och det kommer att visa sig.

Anf. 56 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Interpellanten frågar vilket sysselsättningsmål som regeringen har. Vi har satt upp ett tydligt mål om att vi vill att Sverige ska ha den lägsta arbetslösheten i EU senast 2020. Ditt vill vi nå genom att antalet sysselsatta och arbetade timmar ökar. De ska öka så mycket att vi når EU:s lägsta arbetslöshet senast år 2020.

För att nå dit kommer det att bli väldigt utmanande för regeringen att kunna bedriva en offensiv jobbpolitik. Det gäller hur man kan öka antalet personer som får möjlighet att arbeta, som väljer att delta i arbetskraften och som får möjlighet att arbeta fler timmar. Här handlar det om att rusta människor för att de ska kunna ta de jobb som finns. Det är många jobb i dag som inte blir tillsatta på grund av att de som är arbetslösa inte har den kompetens som krävs.

Vi måste på olika sätt rusta människor för att kunna ta dessa jobb. Det handlar om komvux och yrkesvux, utbildningskontrakt för ungdomar som inte har en gymnasieutbildning. Vidare handlar det om att fler ska få gå yrkeshögskola eller gå en högre utbildning som ju väldigt många vill, vilket är positivt.

Sedan handlar det också om att fler jobb ska växa fram. Då måste man driva en offensiv näringspolitik och ha en tydlig och god dialog med näringslivet. Det handlar om att investera mer i infrastruktur och bostäder och att göra viktiga klimatinvesteringar. Så här för ju regeringen en väldigt offensiv politik.

När det gäller bnp per capita, Fredrik Schulte, kan du få mitt diagram som jag har här. Det är från Världsbanken, och där kan man se att Sveriges bnp per capita har sjunkit mellan 2006 och 2013. Jag har också en sådan bild med beräkningar från Finansdepartementet med de senaste prognoserna för de offentliga finanserna.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:289 om införande av tonnageskatt

Anf. 57 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Boriana Åberg har frågat mig om jag tänker verka för att regeringen lämnar ett förslag om att införa en tonnageskatt.

Utredningen om tonnageskatt och andra stöd för sjöfartsnäringen överlämnade den 6 februari 2015 sitt betänkande *Ett svenskt tonnageskattesystem*. Jag vet hur viktig frågan om tonnageskatt är för branschen, så jag välkomnar utredningens betänkande.

Betänkandet är för närvarande ute på remiss, och svar ska ha kommit in till Finansdepartementet senast den 19 maj 2015. Dessa svar ska i vanlig ordning analyseras och beredas inom Regeringskansliet.

Anf. 58 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Jag vill bara påpeka att frågan om tonnageskatt är viktig, inte bara för branschen, utan den är viktig för hela landet. Det ska jag visa med mitt anförande.

För den som följer debatten kan det kännas något märkligt att en moderat vill införa en ny skatt. Jag kan lugna åhörarna med att tonnageskatten är en högst frivillig skatt som innebär att rederiernas inkomst bestäms schablonmässigt med utgångspunkt i fartygets storlek i stället för de faktiska inkomsterna.

Fördelen med tonnageskattning är att den utjämnar skattekostnaderna för rederierna, oavsett om det är låg- eller högkonjunktur. Tonnageskatten är också unik eftersom den är önskad av alla sjöfartsaktörer. De berörda fackföreningarna och arbetsgivarna har gått samman och till och med startat en hemsida, www.blaskatt.se, där man upplyser om tonnageskattens effekter. Varför? Jo, för att alla sysselsatta i branschen har sett hur svenska fartyg har flaggats ut för att andra länder erbjuder bättre villkor. Det handlar inte om några låglöneländer, utan det är i våra nordiska grannländer som våra fartyg flaggar in – Danmark, Finland och Färöarna.

För att vända utvecklingen måste vi stärka sjöfartens konkurrenskraft, bland annat genom att införa tonnageskatt. Jag vill inte påstå att tonnageskatten är en mirakellösning, men dess införande skickar rätt signaler till rederierna som ska beställa och sjösätta nya fartyg.

Sjöfarten är en viktig näring för Sverige. Det sägs att varje jobb på ett fartyg ger fyra jobb på land. Om Sverige väljer att satsa på sjöfart kommer det att leda till många positiva effekter för svensk marinindustri och för alla underleverantörer. Och omvänt: Utan svenskflaggade fartyg finns det inga testbäddar för innovationer, och det blir mycket svårt att hitta praktikplatser för alla studenter som utbildar sig på matros- och sjöbefälsskolorna. Det är så det fungerar.

En satsning på sjöfarten är också en satsning på miljön. Om transporter omdirigeras till vattenvägar kommer det att avlasta vår redan hårt belastade väg- och järnvägsinfrastruktur. Och med tanke på att vattenvägar

inte kräver särskilt mycket underhåll borde det vara en mycket lockande tanke för en finansminister med en något ansträngd budget.

Anf. 59 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Det är en mycket viktig fråga som Boriana Åberg tar upp. Den handlar om signaler till den svenska sjöfarten. I och för sig kan man säga att det är ett korrekt svar som finansministern ger, att det är så man handlägger en sådan här sak.

Jag kan bara instämma med Boriana Åberg i hennes anförande om vikten av en svensk handelsflotta. Jag behöver inte upprepa det, för det är vi nog alla medvetna om.

Det kom en utredning av Transportstyrelsen i början av februari som heter *Utredning av förutsättningarna för svensk sjöfart*. Det som främst lyfts fram är att tonnageskattning måste införas. Jag vill inte föregå presentationen av utredningen, men det pågår en uppföljning i trafikutskottet av den svenska sjöfartens konkurrenskraft, och det svar vi konsekvent får när redare intervjuas är att det är en av nyckelfaktorerna. Sedan finns det också andra faktorer.

Herr talman! Vi befinner oss i ett kritiskt läge när det gäller utflaggning av svenska fartyg. Ett tag trodde man att det var över 100 svenska lastfartyg kvar i registret, men det är tydligen bara knappt 100. Till slut blir nivån för låg för att vi ska kunna vara en trovärdig sjöfartsnation och kunna jobba internationellt med miljö- och säkerhetsfrågor. Vår stora styrka i Sverige är ju att vi har otroligt mycket kompetens på just dessa områden, så det vore en förlust både för oss och för den internationella sjöfarten.

Herr talman! Borianas Åbergs fråga är egentligen ganska enkel: Tänker finansminister Magdalena Andersson verka för att regeringen lämnar ett förslag om införande av tonnageskatt? Det är en fråga som det i princip går att besvara med ett ja eller nej.

Man kan säkert hitta fallgropar på vägen, men vi i Folkpartiet, som har drivit denna fråga länge, tycker att det nu är dags att vi ger en tydlig signal till svensk sjöfart om att vi tänker införa tonnageskatt. Det är som sagt ett kritiskt läge, och det byggs fartyg hela tiden. Om sjöfarten och rederierna inte får den signalen funderar de nog både en och två gånger innan de flaggar in i Sverige. Men om de får en signal om att det är en förändring på gång kan det mycket väl ske att de väljer Sverige, även om tonnageskatten ännu inte är införd.

Anf. 60 RASMUS LING (MP):

Herr talman! När det gäller godstransporter är det några perspektiv som är mycket centrala.

En aspekt är att svenska företag ska kunna konkurrera på samma villkor som företag från andra länder. Ett införande av tonnageskatt som alternativ till inkomstbeskattning hade, som interpellanten säger, kunnat vara en möjlighet att underlätta detta.

En annan viktig aspekt på godstransporter är miljön. Att få över transporter från väg till järnväg är en vanlig, återkommande och inte minst relevant målsättning som också regeringen har, vilket är bra. Att få över gods till sjöfart är även det en fråga som är viktig för miljön och klimatet. Friktionen mellan ett fartyg och vatten är mindre om man jämför med andra

transportmedel med metallhjul på räls, gummihjul på asfalt och flygplan som är energieffektivitetsmässigt sämst.

En tredje central aspekt är naturligtvis ekonomin. För att få en rättvisande bild är det avgörande att prissättningen överensstämmer med verkligheten, att de externa effekterna internaliseras, som man säger på ekonomispråk, alltså att miljöförstöring kostar och bakas in i priset man betalar.

Sjöfarten är konkurrenskraftig på så sätt att infrastrukturen redan finns. Havet ligger där det ligger, och underhållet är synnerligen modest – även om vi har en regering med ökade ambitioner för att bevara havsmiljön.

Moderaterna var i regeringsställning under åtta år, och det gjordes inte mycket i den här frågan. Det är glädjande att det finns företrädare även från andra partier som ligger på och vill införa tonnageskatt.

Givetvis förstår jag att regeringen och statsrådet inte kan föregripa den beredning av utredningen som nu sker på Regeringskansliet, men med regeringens inriktning att värna svenska företags konkurrensvillkor och ekonomin samt minska transporternas miljöpåverkan känner jag mig trygg med att det kommer förslag som leder till att gods förs över till mer hållbara transportsätt.

(forts.)

*Svar på
interpellationer*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

§ 12 (forts.) Svar på interpellation 2014/15:289 om införande av tonnageskatt

Anf. 61 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det har varit uppehåll i debatten i två timmar, så det kan vara värt att rekapitulera vad debatten handlar om. Den handlar om tonnageskatt, som är en skatt som finns i många länder runt om i världen. Det är en skatt som är betydelsefull för den maritima näringen, framför allt för den handelsdrivande sjöfarten.

Frågan om tonnageskatt har varit en långkörare i många decennier. Under förra mandatperioden tillsatte alliansregeringen en utredning med ett tydligt uppdrag. Det skulle införas en tonnageskatt så att den svenska handelsflottan skulle kunna växa.

I ett av de tidigare inläggen sa Miljöpartiets Rasmus Ling att alliansregeringen inte gjorde mycket under sina år. Men vi tog initiativet till den tonnageskatt som vi nu debatterar. Via dåvarande infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd såg vi också till att

handlingsplanen för sjöfarten kunde sjösättas, också för att den maritima strategin skulle kunna komma igång.

I fredags hade jag en interpellationsdebatt med nuvarande infrastrukturminister Anna Johansson som sa: Även om jag inte håller med alliansregeringen i allt gjorde ni detta bra. Regeringen kommer att köra vidare på det.

Alliansen har alltså ett gott track record i detta fall.

Varför är tonnageskatten så viktig för Sverige? I svaret säger ministern att frågan om tonnageskatt är viktig för branschen. Ja, den är viktig för branschen, men den är framför allt viktig för Sverige. Den påverkar nämligen importen och exporten.

Det kan också skapas många nya jobb med den så kallade blå skatten. Till exempel har den brittiska handelsflottan ökat med nästan tre gånger sedan man införde tonnageskatten. Fartyg med UK-flagg har ökat mer än sex gånger sedan den infördes. Tillväxten av jobb har de senaste fem åren varit i genomsnitt 10 procent i den näringen – att jämföra med den totala industrins genomsnitt på 0,3 procent i Storbritannien. Det visar att tonnageskatten spelar roll.

Fru talman! Uppskattningsvis skulle en tonnageskatt ge 13 miljarder i ökade intäkter till bnp. När Sverige inför tonnageskatt kommer vi också att få en mer positiv och förutsägbar skattemiljö. Fler rederier kommer att kunna flagga svenskt, och vi vill ju gärna se svenska flaggan i aktern på de svenska fartygen.

Det innebär också många fler jobb och en ännu mer ledande kompetens som starkt bidrar till svensk tillväxt.

Med den blå skatten, som näringen själv kallar tonnageskatten, kommer bnp som sagt att få ett tillskott på 13 miljarder. Alternativet är att den inte införs, och då fortsätter sjöfartsindustrins bnp-bidrag att minska. Dagens 18 miljarder kommer att försvinna till våra europeiska grannländer.

Fru talman! Det handlar också om konkurrensförutsättningar, om likvärdiga förutsättningar för den svenska handelsflottan gentemot den internationella. En tonnageskatt kommer att göra det konkurrensneutralt, och det är något som branschen har väntat på. Men det är en angelägenhet för hela Sverige och för svensk industri. Det är glädjande att ministern i alla fall inte har sagt att den inte ska införas.

Jag hoppas att vi kan vara en blåslampa på regeringen och att snabbremissrundan som nu går igång också kommer att innebära en snabb hantering av en proposition.

Anf. 62 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det blir lite märkligt när borgerliga ledamöter går upp och slår sig för bröstet och påstår att de har gjort något åt tonnageskatten när de under hela förra mandatperioden, bortsett från det sista året, motarbetade den.

Riksdagen beslutade redan 2007 att regeringen skyndsamt skulle arbeta med en lagstiftning om tonnageskatten, men den borgerliga regeringen tvärnitade.

Efter riksdagsbeslutet blev det stiltje trots flera påtryckningar från riksdagen. I stället hänvisade den gamla regeringen varje år till pågående utredningar.

År 2009 presenterade EU-kommissionen några strategiska mål för Europas sjötransporter. Kommissionen efterfrågade då en rad åtgärder, bland annat sjöfartsstrategier och konkurrenskraft i europeisk sjöfart. Man föreslog också tonnageskatt. Inte heller det bet på den gamla regeringen.

Men till slut hade den borgerliga regeringen inget val eftersom både oppositionen och EU-kommissionen tryckte på och krävde att något måste hända. Då tillsatte ni en utredning, och det var ju bra.

Men kom inte och påstå att ni har legat på för att införa tonnageskatten. När vi drev frågan var Anders Borg hela tiden emot, ända till förra våren då han plötsligt vände.

Så värst mycket till handlingskraft såg inte jag när jag satt i trafikutskottet och var i opposition. Jag förstår att de borgerliga ledamöterna vill ta åt sig äran, men det är inte sant.

Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Låt mig tacka för interpellationen. Det är glädjande att det finns ett sådant stort engagemang i kammaren för sjöfartsnäringen. Det är en viktig näring för Sverige. Eftersom Sverige är ett exportberoende land är det viktigt att det finns en fungerande sjöfartsnäring. Här finns en stor potential för Sverige.

Därför har jag också välkomnat den utredning som överlämnades till Finansdepartementet den 6 februari i år.

När jag var statssekreterare på Finansdepartementet 2006 innan den borgerliga alliansregeringen tillträdde gjorde jag faktiskt exakt samma sak. Jag tog emot en utredning om tonnageskatten.

Nu tog jag emot en utredning igen och kan konstatera att det under åtta år med borgerlig regering inte har hänt någonting. Vi står på precis samma ställe som vi stod när den socialdemokratiska regeringen lämnade över 2006.

Det var bra att Alliansen tillsatte den nya utredningen, men det är svårt att hävda att det har hänt särskilt mycket när det har stått still.

Anf. 64 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag ska avhålla mig från frestelsen att säga vilken regering som hade rätt och vilken som hade fel. Men jag kan inte låta bli att nämna att den som vill titta i arkivet kan hitta protokoll från 90-talet där riksdagen gör ett tillkännagivande till dåvarande socialdemokratiska regering. Det är bra att kunna sin historia. Men vi är här för att tala om tonnageskattens fördelar och inte för att bråka med varandra.

Syftet med utredningen om tonnageskatt var att öka andelen svenskflaggade fartyg. Av alla länder i EU är det bara Sverige och Österrike som inte har infört tonnageskatt, och Österrike är som bekant inte någon stor sjöfartsnation.

Det är viktigt för svensk sjöfart att konkurrera på lika villkor och ha samma förutsättningar som de övriga länderna i unionen. Jag hoppas verkligen att Finansdepartementet kommer att titta på effekterna av införandet av tonnageskatt i till exempel Storbritannien, som min kollega Hans Rothenberg så förtjänstfullt redogjorde för.

Ett annat exempel är Belgien, där man införde tonnageskatt 2002. Tolv år senare har deras flotta ökat med 250 procent.

Denna positiva utveckling verkar vara inom räckhåll även i Sverige, om man fattar beslutet i tid. Det är inte bara den svenska sjöfarten som kommer att uppleva en positiv effekt utan också alla runt omkring, inom marinindustrin och alla underleverantörer.

I Skåne finns till exempel ett starkt marint kluster med företag som Scanjet Marine i Sjöbo, Öresund Drydocks i Landskrona och Kockumation och Chris-Marine i Malmö. Dessa företag behöver kompetent arbetskraft.

För att bli kompetent behöver arbetskraften relevant utbildning. Det saknas utbildningsplatser, men ännu värre är att det saknas studenter. Svensk sjöfart måste bli mer synlig för att fler ungdomar ska välja att utbilda sig inom branschen.

Ett annat hot mot den marina industrin, inte bara i Skåne utan i hela landet, är att det i Asien byggs upp en omfattande service- och underleverantörsstruktur som kan ta över den roll som våra företag har. Ett sätt att möta detta är att svensk marin industri bibehåller och vidareutvecklar sin konkurrenskraft inom de områden där vi är världsledande.

Med fler rederier som väljer att flagga svenskt blir det lättare att säkra både kompetensförsörjningen och konkurrenskraften.

Anf. 65 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! När vi diskuterar sjöfart handlar det ofta om transportpolitiska mål och så vidare, men i dag handlar det om näringspolitik och om att sjöfarten har alla förutsättningar att kunna bli en stark näring även i Sverige. Vi har visat historiskt att Sverige har varit det. Jag minns från skoltiden när man satte importunderskottet mot sjöfartsnettot och så blev det plötsligt plus. Det var stort på 60-talet, när Sverige var en stark sjöfartsnation.

Jag har några ord till Monica Green. Vi kanske ska avsluta den diskussionen. Det första tillkännagivandet kom faktiskt före år 2000. Det är säkert ingen av oss som mår bra över att det har tagit så lång tid, så jag tycker att vi kan lämna det bakom oss.

Nu handlar det om att den svenskflaggade sjöfarten är en viktig kugge i det svenska maritima klustret. Det är en näring som skapar arbetstillfällen i Sverige. Det är detta vi diskuterar. Det finns en siffra: Ett jobb på sjön ger fyra i land. Man kan diskutera om det stämmer, men det är i alla fall en vedertagen siffra.

Det är väldigt bra att man gör en snabb behandling av utredningen – jag hoppas att det blir så. Ett tydligt besked från regeringen och finansministern är att inriktningen är klar. Den går ut på att vi ska införa tonnageskatt i Sverige så snart som möjligt. Det skulle ge en tydlig, positiv signal till den svenska sjöfartsnäringen att börja flagga in fartyg.

Som jag sa tidigare byggs och levereras nya fartyg, men man väljer inte att flagga svenskt när man möts av osäkerhet. Det är tragiskt.

Anf. 66 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Den här debatten handlar egentligen om något som är alldeles för viktigt för att man ska stå och käbbla med varandra om vem som har gjort eller inte gjort vad.

Jag tycker att det hade varit klädsamt om Monica Green hade uppskattat alliansregeringens insatser både för att införa tonnageskatt och för hela den maritima sektorn under den föregående mandatperioden. Den sortens historierevisionism som innebär att man förnekar något gott som har gjorts hör inte hemma i ett demokratiskt parlament.

Fru talman! Jag skulle gärna vilja höra finansministern ge en tydlig signal om huruvida det finns en ambition hos finansministern och regeringen att genomföra tonnageskatten och om det blir en proposition efter avslutad remissrunda.

Det finns många där ute som väntar på besked. Under debattens gång har jag fått besked om att ett av de större rederierna i Sverige väntar på besked om investeringar och behöver en tydlig signal från regeringen den här veckan. Det handlar om 80 jobb i närtid.

Om alla nu har varit så överens ända sedan 90-talet om att tonnageskatt är bra och det har varit utredningar som inte har hållit måttet och det till slut har kommit en utredning som lämnar fram ett tydligt och välgrundat underlag för en proposition om att införa en tonnageskatt vore det väl bra om vi kunde få en signal om att det är regeringens ambition att införa den.

En sådan signal betyder mycket för Sveriges rederier och för dem som jobbar på sjön. Sjöbefälsföreningen, Seco sjöfolk och Sveriges Redareförening har nu tillsammans tagit initiativ till en blå skatt. Det här har vi inte sett på år och dag inom sjöfarten.

Det skulle vara ett väldigt bra besked från finansministern. Jag ser fram emot att under slutanförandet få denna tydliga signal om att det är regeringens ambition.

Anf. 67 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag rekommenderar Hans Rothenberg att läsa protokollet. Jag sa att det var bra att man till slut kom med en utredning trots att Anders Borg var emot, emot och emot under hela den borgerliga perioden, under den förra regeringens tid.

Jag tycker att de moderata riksdagsledamöternas uppvaknande är bra. Vi såg dem aldrig fåktas för en tonnageskatt i kammaren under den förra mandatperioden.

Om nu Hans Rothenberg vill ha så mycket beröm säger jag: Vad bra! Det kanske till och med var bra att ni kom i opposition så att ni kan börja slåss för den tonnageskatt som vi behöver och som vi slagits för under två mandatperioder.

Jag ger rätt i att vi har jobbat med frågan under en väldigt lång tid, och det får jag också ta på mig. Jag tycker dock att det är mer anmärkningsvärt att de borgerliga ledamöterna är så heta på gröten nu, ett halvår efter det att vi vann valet. De hade åtta år på sig och lyfte inte ett finger.

Eftersom vi verkar vara rörande överens är det väl bara att se framtiden an med tillförsikt och hoppas att vi snart får se vår efterlängtrade tonnageskatt.

Anf. 68 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag har sagt att jag välkomnar utredningens förslag. I den här fasen av beredningsprocessen, efter att utredningen kommit och man ännu inte har fått in några svar från remissinstanserna, är det – skulle jag vilja säga – en signal att man välkomnar betänkandet.

Vi har som sagt inte fått några remissvar ännu och vet inte om det finns några problem som upptäcks under remissförfarandet och som ännu inte har analyserats. Det tyder på att det kan behövas en del lagtekniska bearbetningar av förslaget. För att det ska kunna gå vidare behöver det notifieras och godkännas av kommissionen. Det är en process.

Jag tycker att jag har varit ganska tydlig när jag sagt att jag välkomnar förslaget.

Anf. 69 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det är mycket positivt att vi alla här i kammaren är eniga om vikten av att införa tonnageskatt.

Det är också positivt att ministern välkomnar utredningen. Jag hoppas verkligen att remissinstansernas uttalanden behandlas skyndsamt och att vi alla här i kammaren trycker på den gröna knappen, för införandet av tonnageskatt. Det är verkligen en efterlängtd reform.

Nu har vi möjlighet att visa att politiken bryr sig om sjöfarten, att regeringen och oppositionen tycker att sjöfarten är viktig för Sverige, som en näring, som ett miljövänligt och effektivt transportslag och också som en växande bransch med stor potential för att skaffa nya arbetstillfällen.

En studie av konsultföretaget Oxford Economics förra året visade att ett införande av tonnageskatt skulle vara mycket fördelaktigt för Sveriges ekonomi. Studien uppskattar att Sveriges bnp kommer att växa med 13 miljarder och att det skulle skapas 18 000 nya arbetstillfällen, välbehövliga arbetstillfällen i dessa tider.

Jag hoppas att ministern inte väljer att vänta för länge med att införa tonnageskatten. Den 1 januari 2016 är ett utmärkt startdatum.

Anf. 70 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar för interpellationsdebatten. Jag vill tacka för att har jag fått interpellationen. Jag vill tacka för det engagemang som finns i de här frågorna och ser fram emot ett gott samarbete i dem under de kommande åren framöver. Det är uppenbart att vi är helt eniga om att detta är en näring som är viktig för Sverige. Den är viktig för jobb och tillväxt i Sverige, och det finns också miljöaspekter på att vi har en väl fungerande sjöfartsnäring i Sverige.

Jag ser fram emot de kommande årens samarbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2014/15:307 om Skatteverkets handläggning i ärenden om registrering av vårdnadshavare

Anf. 71 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har frågat mig om min syn på Skatteverkets handlägningsrutiner i ärenden om registrering av vårdnadshavare för barn till samkönade par som fötts utomlands genom så kallat surrogatmoderskap, även kallat vårdmoderskap. Han har även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att Skatteverkets handläggning av dessa ärenden ska flyta på smärtfritt.

Det har funnits två ärenden hos Skatteverket som hanterats i svenska domstolar rörande samkönade personers faderskap och registrering som vårdnadshavare till barn som fötts genom så kallat surrogatmoderskap i utlandet. I båda dessa fall hade barnen fötts i USA med svenska män som pappor.

Surrogatmoderskap är inte tillåtet i Sverige. Den svenska lagstiftningen är därför inte anpassad för att ta hand om barn som tillkommer genom surrogatmoderskap i utlandet, vilket naturligtvis försvårar tillämpningen.

För att ett utländskt avgörande om vårdnad ska kunna erkännas i Sverige krävs lagstöd. Sådant lagstöd finns i förhållande till vissa länder men saknas i förhållande till andra, till exempel USA:s delstater. Om det utländska avgörandet inte kan erkännas krävs i stället ett vårdnadsavtal som godkänts av socialnämnden eller ett vårdnadsavgörande av svensk domstol. När det finns ett avgörande eller ett avtal om vårdnad som är giltigt enligt svensk rätt ska Skatteverket registrera vårdnadshavaren omedelbart.

Beslut om faderskap är åtskilt från beslut om vårdnad. Ett avgörande som säger att en person är rättslig far innebär således inte automatiskt att denna person också är vårdnadshavare. I de två rättsfallen har de båda fäderna i det första fallet registrerats som vårdnadshavare med stöd av ett vårdnadsavtal och i det andra fallet registrerats som vårdnadshavare efter en vårdnadsdom i tingsrätt.

Min syn på Skatteverkets handlägningsrutiner är att de måste följa de lagar och regler som finns på området. Det är viktigt att vårdnadshavare registreras på ett korrekt sätt i folkbokföringsregistret. Prejudicerande domar välkomnas, då de kan förtydliga tillämpningen på området. Jag förutsätter att svenska myndigheter lojalt följer domstolars avgöranden, liksom att de beaktar regeringsformens regel om likhet inför lagen.

Det finns en pågående utredning som tillsatts av Justitiedepartementet som bland annat ska ta ställning till om det behövs särskilda regler för de barn som tillkommit genom surrogatmoderskap utomlands. Frågan om Skatteverkets handlägningsrutiner vid surrogatmoderskap är en tillämpningsfråga och ryms därmed inom de frågor som utredningen hanterar. Inom ramen för utredningen betonas att det inte minst ur ett barnperspektiv är viktigt att svenska myndigheter får tydliga regler att tillämpa. Det är viktigt att inga barn kommer i kläm när olika länders lagstiftning skiljer sig åt, att barnkonventionen respekteras och att regelverket är tydligt och ändamålsenligt. Därför välkomnar jag att utredningen tittar på dessa frågor. Utredningen ska lämna sitt betänkande senast den 15 december i år.

Anf. 72 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Den här frågan till finansministern har ställts därför att den har en grundläggande principiell betydelse. Den bottnar i möjligheten för samkönade par att skaffa barn.

Min fråga till finansministern gällde hur hon ser på att vi har en förvaltningsmyndighet som agerar på detta sätt. Politikens uppgift är ytterst att vara normgivande, att förmedla värderingar. Om inte politiken klarar av att göra det ägnar vi oss inte längre åt politik utan åt förvaltarskap.

När jag hör finansministerns svar hör jag ett svar i hennes tidigare kapacitet som överdirektör på Skatteverket, snarare än en finansminister med visioner för sina myndigheter.

Fru talman! För att kunna åtgärda ett problem måste man först se problemet. Det är av finansministerns svar svårt att uttyda om hon över huvud taget ser att det finns ett problem i den här situationen.

Jag ser att det finns ett problem i den här situationen. Det finns två fall som vi nu diskuterar. Båda fallen rör samkönade par. Det är nog tyvärr ingen slump. Om det vore så att alla människor som skaffar barn utomlands hade problem med att få sitt vårdnadskap erkänt i Sverige skulle våra domstolar sannolikt vara ganska översvämmade med ärenden. Men så tycks inte vara fallet.

Finansministern väljer i sitt svar att hänvisa till att lagstiftningen inte tillåter surrogatmoderskap i Sverige. Nej, så är fallet, och det är beklagligt. Men nu handlar det inte om surrogatmoderskap i Sverige utan om barn som har kommit till genom surrogatmoderskap utomlands. Vi kan samtidigt konstatera att andra myndigheter, som Migrationsverket, inte har haft några som helst problem med att erkänna utländska domar om faderskap och vårdnadshavare.

Hur kommer det sig att Skatteverket har större problem med att acceptera faderskap än till exempel Migrationsverket har? Går det att utläsa ur den svenska lagstiftningen? Menar finansministern att man ska agera på det sättet?

I finansministerns svar saknar jag också helt barnperspektivet. Vi har sedan i oktober en regering som har talat sig varm för att barnkonventionen till varje pris ska införlivas i svensk lag. Var finns barnperspektivet i Skatteverkets agerande i båda de här fallen? Så länge som under ett halvår har man låtit barn stå utan vårdnadshavare. Det har inte funnits en person som har haft kapacitet att fatta beslut för det fall barnen skulle bli sjuka eller bara behöva medicin. Det är naturligtvis helt oacceptabelt.

Det som bekymrar mig är att finansministern inte ens verkar se problemet utan hänvisar till att adekvat lagstiftning inte finns. Det är att gömma sig bakom paragrafer, Magdalena Andersson, och inte se verkligheten för vad den är. De svenska domstolarna har inget problem med att säga att faderskapsfrågan inte är svårlöst utan går att lösa med nuvarande rättsordning. Men Skatteverket väljer ändå att gå på gång inleda nya processer.

Var är den socialdemokrati som en gång var i opposition mot samhällsproblem? Jag ser inget av detta i dagens debatt.

Anf. 73 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Frågan om surrogatmoderskap är inte okomplicerad. Men att ge ett sådant här långt svar på frågan och ändå inte visa sin ståndpunkt i frågan kan inte heller vara särskilt enkelt. Därför vill jag börja med att gratulera Magdalena Andersson till att inte behöva ta ställning. Jag hoppas att vi kan få en del tydliggöranden under kvällen.

Jag skulle även vilja fråga Magdalena Andersson vad hon tycker att dessa föräldrar, dessa pappor, ska göra i stället. Vi har alltså barn i Sverige i dag som inte har några vårdnadshavare. Om dessa barn blir sjuka eller möter andra problem, vad gör vi då? Vad kan då de personer som anser sig vara vårdnadshavare göra? Och varför tillåter vi Skatteverket att sätta käppar i hjulen för föräldrar att vara vårdnadshavare för barn?

Frågan om surrogatmoderskap må vara en komplicerad fråga för vissa, men för mig är det i detta fall väldigt enkelt. Surrogatmoderskap möjliggör för personer, till exempel två män, att skaffa barn. Det tycker jag i grunden är mycket fint och positivt.

Surrogatmoderskap är inte tillåtet i Sverige. Men det är inte heller otillåtet att använda sig av surrogatmödrar utomlands för att skaffa barn. Det behöver självklart den svenska lagstiftningen anpassas till. Vad tycker Magdalena Andersson att vi i stället borde ändra i lagstiftningen för att göra det mindre komplicerat?

Anf. 74 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är klart att det är enkelt. Om det finns två pappor är det klart att det finns två pappor. Det är inget konstigt med det. Problemet är att lagstiftningen inte är skriven på det sättet. Det ligger ingen värdering i frågan att surrogatmoderskap inte är tillåtet i Sverige. Det är bara ett konstaterande. Genom att det är på det sättet har vi inte heller någon lagstiftning som är avpassad för sådana situationer. Det är där Skatteverket får problem med tillämpningen av lagstiftningen.

Om man inte ser problemet kan man inte åtgärda problemet. Men det är därför denna utredning finns, alltså för att titta på detta problem och komma med förslag på hur man kan åtgärda det. Det är det som utredningen ska komma med den 15 december i år. Jag hoppas att den kommer med bra förslag så att barn inte hamnar i kläm på det sätt som har skett när lagstiftningen inte är anpassad för dessa situationer.

Som ni vet kan jag som minister inte lägga mig i enskilda ärenden. Däremot utgår jag från att Skatteverket, som jag säger i svaret, tillämpar ordningen att alla människor är lika inför lagen och att man som myndighet ska behandla och värdera alla medborgare på samma sätt. Jag utgår från att Skatteverket agerar på det sättet.

Jag hoppas naturligtvis att utredningen kommer med sådana förslag att det blir lättare för Skatteverket med tillämpningen i dessa ärenden, så att föräldrarna snabbare ska kunna bli registrerade som vårdnadshavare och att inga barn ska komma i kläm på det sätt som de har gjort i detta fall när lagstiftningen inte är anpassad till dessa fall.

Det som Migrationsverket gör är att fastställa medborgarskap, och det är lättare.

Anf. 75 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Det är helt riktigt att Migrationsverket fastställer medborgarskap. Men ett fastställande av medborgarskap bygger också på att faderskapet erkänns. Detta görs av Migrationsverket utan problem.

Svea hovrätt konstaterar att svensk lag inte utgör ett hinder för att en utländsk dom som fastställer faderskap ska erkännas. Trots att Svea hovrätt konstaterar detta väljer alltså Skatteverket, när man inleder en ny process, att framhålla sin ursprungliga linje, nämligen att faderskapet inte går att fastställa. Man ägnar sig alltså åt domstolstrots. Man hänger sig fast vid den linje som man från början hade trots att både tingsrätt och hovrätt har sagt någonting annat. Det är beklagligt.

Vi kan fundera över varför Skatteverket agerar på detta sätt. Skatteverket försvarar sig med att man vill ha ett prejudikat. Då kan man fråga sig: Är det rimligt att använda små barn som juridiska slagträn för att få fram ett prejudikat när domstolen tydligt konstaterar att faderskapsfrågan inte är svår att avgöra. Det går alldeles utmärkt att erkänna en utländsk dom och därmed fastställa faderskapet, fastställa vårdnadshavaren och därefter ta barn ur rättslöshet och därmed också bekräfta för detta par att man har faderskapet och är vårdnadshavare.

Det är märkligt att finansministern gömmer sig bakom att det saknas lagstiftning när domstolarna säger att lagstiftningen förvisso inte är utformad så att det är tillåtet med surrogatmoderskap här i Sverige men att det inte finns några problem när det gäller att erkänna faderskap och bekräfta vårdnadshavare när det gäller barn som har kommit till genom surrogatmoderskap utomlands.

Detta leder fram till frågan: Hur länge kan man gömma sig bakom att våra förvaltningsmyndigheter säkert tillämpar lagen så som den var tänkt?

Jag tycker att det är ganska tondövt av finansministern att stå här i talarstolen och säga att hon utgår från att Skatteverket hanterar detta på ett riktigt sätt när vi har vittnesmål från verkligheten om att så kanske inte är

fallet. Det kanske behövs tydligare direktiv till Skatteverket eftersom de uppenbart är villrådigare om hur de ska hantera denna situation.

I dag går detta ut över barn som inte har en vårdnadshavare i Sverige. Vore det då inte bättre om regeringen klargjorde läget för Skatteverket, så att Skatteverket får klart för sig hur man ska agera i stället för att använda enskilda människor som testkaniner i domstol? Efter att domstolen har meddelat ett beslut lyssnar man ändå inte utan fortsätter hålla fast vid den linje man hade innan domstolsavgörandet till verkets nackdel kom. Det tycker jag är en märklig ordning. Vad tycker finansministern?

Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill återigen påpeka att jag inte har möjlighet att lägga mig i enskilda ärenden. Jag kan inte heller ge Skatteverket instruktioner om hur de ska tillämpa lagen. Det är så det ser ut. Det är skillnad på faderskap och vårdnadskap. Det räcker tydligen inte med att faderskapet är fastställt, vilket räcker för att man ska få svenskt medborgarskap. Sedan behöver man dessutom ett beslut om vårdnad. Det behövs inte alltid. För vissa länder behövs det inte. Men från USA:s delstater krävs ett vårdnadsavtal från socialnämnden eller svensk domstol.

Jag hoppas verkligen att den här utredningen kommer med bra förslag så att vi kan rätta till denna situation. Jag tycker inte att det är en lycklig situation när Skatteverket har svårt att tillämpa lagen, utan jag hoppas att denna situation kan redas ut via denna utredning därför att det är viktigt att barn i Sverige har en vårdnadshavare. Detta ska inte hänga i luften. Detta är absolut en problematisk situation, och jag hoppas att vi kan komma till rätta med situationen så fort det bara går.

Anf. 77 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag skulle i det här fallet vilja referera till ett enskilt fall för att ge ett exempel ur verkligheten.

I det domslut som Svea hovrätt kommer fram till motiverar man sitt ställningstagande i faderskapsfrågan med att det inte föreligger något hinder att enligt svensk lag förklara faderskapet giltigt, därför att domstolar och myndigheter har genom den tredje artikeln i FN:s konvention om barns rättigheter och även genom nationella bestämmelser i föräldrabalken att sätta barnet främst vid beslut som rör barnet.

Detta har domstolen alltså gjort. Men det är ganska uppenbart att det här inte har varit en röd tråd i Skatteverkets hantering av ärendet.

Finansministern säger i den här interpellationsdebatten att hon välkomnar att det skapas en praxis på området. Det hon då säger är, underförstått, att vi ska använda barn och presumtiva vårdnadshavare som bollplank, som slagträn för att utverka juridisk praxis.

Ett bättre sätt att hantera den här frågan vore om regeringen med en politisk markör faktiskt klargjorde för Skatteverket hur man ska gå till väga eller återkom till riksdagen med ett förtydligande av lagstiftningen på det här området så att barn och enskilda inte tvingas fara illa för att Skatteverket ska kunna bedriva Kafkaliknande processer mot enskilda.

Återigen: Politik handlar om värderingar. Jag hoppas att Magdalena Andersson tar upp den kastade handsken.

Anf. 78 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tar väldigt gärna upp den kastade handsken. Det finns ingen åsiktsskillnad i sak. Jag tycker att det är jätte viktigt att den här situationen löses så att det snabbt kan bli tydligt vilka som är barnets vårdnadshavare när barn kommer till Sverige. Dock vill jag återigen påpeka att ett fastställt faderskap nog inte räcker för att man ska vara vårdnadshavare.

Jag hoppas att utredningen kommer fram med bra förslag så att man kan lösa det här. Om barnkonventionen hade varit inkorporerad i svensk lagstiftning är det möjligt att det hade sett annorlunda ut. Det vet vi inte. Regeringen har ambition att göra detta, men jag tror i och för sig att man förhoppningsvis innan dess kan lösa det via den utredning som kommer i december i år.

Det är angeläget att alla barn som finns i Sverige också har vårdnadshavare och kan få en bra start i livet utan att ha föräldrar som känner osäkerhet inför situationen. Det är knappast det allra bästa sättet att starta sitt föräldraskap på. Då behöver man få känna lugn och trygghet och kunna koncentrera sig och fokusera på att ta hand om sitt barn snarare än att ha rättsprocesser.

Det är viktigt att vi anpassar lagstiftningen så att den passar olika former av familjebildningar. Det är viktigt att människor får möjlighet att leva i de familjebildningar de trivs bäst med, och då handlar det för oss om att anpassa lagstiftningen så att det blir bra för alla. Kärlek, mellan alla människor, är något fantastiskt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:311 om effektiv offentlig sektor som alternativ till höjda skatter på arbete

Anf. 79 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Niklas Wykman har frågat mig om jag övervägt ökad effektivitet i offentlig sektor som ett alternativ till skattehöjningar på jobben och om jag anser mig ha uttömt möjligheten till andra finansieringskällor.

Den borgerliga regeringen lämnade stora hål i statens finanser efter sig. Nu ska underskotten steg för steg pressas tillbaka. Fler personer i arbete och fler arbetade timmar är grunden för en god ekonomisk utveckling och för möjligheterna att finansiera välfärden. Regeringen har därför föreslagit åtgärder för att öka sysselsättningen. Bland förslagen finns även sloandet av åtgärder som visat sig vara ineffektiva för att främja jobb, däribland den nedsatta arbetsgivaravgiften för unga.

Modellen för pris- och löneomräkningen bidrar till att skapa förutsättningar för en kontinuerlig produktivitet utveckling i statlig sektor, och regeringen föreslog i budgetpropositionen dessutom en ytterligare minskning av anslagen som pris- och löneomräknas.

För att säkerställa att myndigheterna utvecklas och effektiviseras ger regeringen förvaltningspolitiken hög prioritet, liksom frågor om styrning av myndigheter och verksamheter. Regeringen avser att utveckla den statliga styrningen i en riktning som innebär att professionernas kunskap, kompetens, erfarenhet och yrkesetik blir mer vägledande än vad de är i

dag. Olika styrformer ska kombineras i syfte att skapa bästa möjliga förutsättningar för statsförvaltningen att förverkliga regeringens politik, utföra sina uppgifter effektivare och upprätthålla grundläggande värden som rättssäkerhet och medborgarperspektivet.

Några konkreta exempel på åtgärder för ökad effektivitet:

- Verksamhetsöversyner ska genomföras i syfte att effektivisera den statliga förvaltningen. Det är viktigt att ständigt öka effektiviseringar också i verksamheter som ibland går över enskilda myndighetsgränser. Vi tror därför att verksamhetsöversyner ger ett nytt och kompletterande verktyg i arbetet med att effektivisera offentlig verksamhet. Hur arbetet ska genomföras håller just nu på att konkretiseras inom Regeringskansliet.
- Ny teknik och nya arbetsformer gör det möjligt att minska kostnaderna för att utföra offentliga välfärdstjänster.
- Regeringen avser att via förordning styra myndigheternas anslutning till Statens servicecenters lönerelaterade tjänster. Statens servicecenter har även i uppdrag att utveckla en förvaltningsgemensam tjänst för e-arkiv.
- Regeringen avser att presentera en mer omfattande nationell strategi för offentlig upphandling. Centrala perspektiv i strategin ska vara utveckling av offentlig verksamhet, ekologiska och sociala hänsyn samt innovationer. En organisationskommitté arbetar med att genomföra bildandet av Upphandlingsmyndigheten, som planeras inleda sin verksamhet i september i år. Sverige arbetar med att genomföra tre nya EU-direktiv avseende offentlig upphandling. Sammantaget kommer den offentliga upphandlingen i Sverige att effektiviseras.

Regeringens arbete med att se över såväl utgifter som inkomster kommer att bidra till en effektivare offentlig sektor och skapa utrymme för att genomföra angelägna och finansierade reformer.

Anf. 80 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret! Magdalena Andersson hade ju, får vi kalla det, den stora äran att bli finansminister i ett läge då Sverige sammantaget hade EU:s starkaste offentliga finanser. Efter alliansregeringen var Sveriges finanser i bäst skick i Europeiska unionen. Vi hade också den högsta sysselsättningsgraden i EU. Under Alliansens tid vid makten skapades ungefär 350 000 fler jobb. Utanförskapet krympte med ungefär 200 000 personer.

Tack vare detta, tack vare reformer för fler jobb, en ordnad ekonomi och en effektiv krishantering, kunde välfärdens verksamheter få ökade resurser med ungefär 40–70 miljarder, beroende på hur man räknar. Enligt de prognoser som gjordes tillhörde Sverige också de länder som snabbast var på väg tillbaka till överskott i de offentliga finanserna.

Det här betyder inte att Sverige, vare sig då eller nu, befinner sig i ett läge där utmaningar saknas. Vi har en stor oro i vår omvärld som leder både till ökade kostnader för vårt försvar och vår säkerhet och till

kostnader i termer av att hjälpa människor som har hamnat i svår nöd och kris på grund av krig och oroligheter.

Vi vet att vi har en tilltagande internationell konkurrens som sätter stor press på vår förmåga att ha attraktiva villkor för företagande. Vi vet att vi har en arbetslöshet som biter sig fast. Vi har sett nya siffror som till exempel visar att de som står längst från arbetsmarknaden har fått försämrade arbetsmöjligheter på slutet.

Från att ha varit ett stabilt land på väg i rätt riktning har det uppstått stor osäkerhet kring Sverige och den svenska positionen. En växande instabilitet med en svag regering har påverkat Sveriges möjligheter att nå ökad sysselsättning och komma tillbaka till överskott.

Vi har sett hur vänsterregeringen har misslyckats med att få igenom sin budget. Vi har sett hur vänsterregeringen har flaggat för att överge det överskottsmål som man lovade att upprätthålla före valet. Vi har också sett stor osäkerhet i utrikespolitiken, vilket har kritiserats mycket från till exempel näringslivet.

I det här läget väljer regeringen att flagga för fler skattehöjningar. Det är klart att det är ett experiment med Sverige i ett läge när vi har en svag återhämtning.

Det är ett experiment att driva ut människor från arbetsmarknaden i Sverige och dämpa tillväxten, såsom man skriver att politiken ska göra, i ett läge då vi har ett utgiftstryck på ekonomin, då vi har problem på arbetsmarknaden, då vi har utmaningar vad gäller konkurrenskraften. I det läget borde man väl snarare vara varsam med den ekonomiska politiken och inte ägna sig åt stora ideologiska utsvävningar eller vänsterexperiment av olika slag. Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson har till exempel beskrivit budgeten som mycket expansiv.

Innan finansministern tillträdde som finansminister var hon mycket optimistisk om möjligheten att effektivisera den offentliga sektorn. Jag tror att det finns en bred samsyn mellan de flesta partier i det här parlamentet om att vi ska ha en välskött och välfungerande offentlig verksamhet som är pålitlig och trygg när vi medborgare behöver den. Det betyder inte nödvändigtvis att den är utan förbättringspotential. Magdalena Andersson uppskattade före valet att den var på ungefär 10 miljarder kronor, och då skulle man relativt snabbt och enkelt kunna effektivisera den offentliga sektorn.

Min fråga till finansministern är om hon står fast vid att det går att hitta effektiviseringar på ungefär 10 miljarder i offentlig sektor. Det vore i så fall ett alternativ till några av de jobbförstörande skattehöjningar som hon föreslagit.

Anf. 81 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag begärde ordet för att den verklighetsbeskrivning som Niklas Wykman gav var, jag vet inte vad jag ska kalla den men den var i alla fall inte sann. Det är verklighetsflykt när man beskriver det som om allt var guld och gröna skogar under den borgerliga regeringens tid. I själva verket hade vi 65 miljarder i överskott när den borgerliga regeringen tillträdde efter valet. Det förvandlade man till 85 miljarder i underskott.

Man föredrog gigantiska skattesänkningar som ger mest till dem som har det allra bäst, vilket fått till följd att färre arbetar inom den offentliga sektorn för att ge service till medborgarna, alltså färre per invånare. Den

borgerliga regeringen brukade säga att de hade höjt anslagen, men de glömde bort, eller visste inte hur man räknade, att vi blev fler, att en halv miljard fler behövde vård, skola, omsorg och så vidare, och att man därför behövde anställda ännu fler. Men det gjorde inte den borgerliga regeringen. Tvärtom blev det per tusen invånare färre undersköterskor, sjuksköterskor, lärare och så vidare. Det kunde inte den borgerliga regeringen räkna ut.

Däremot kan också jag se att det går att effektivisera och förbättra vård och omsorg genom till exempel ny teknik. Jag har sett många goda exempel på att vård med hjälp av it-teknik gör det möjligt för människor att få daglig kontakt med sin sjuksköterska eller läkare. Den möjligheten hade man inte tidigare, särskilt när det är långt till vårdcentralen. It underlättar för dem som ska ge vård och för undersköterskor som ska köra långt varje dag och besöka människor, och framför allt underlättar den för vårdtagarna, som får en daglig kontakt och känner trygghet med hjälp av den nya tekniken.

Visst finns det möjligheter till en typ av effektivisering, men vi får inte glömma att det också behövs människor i vården, människor som tar hand om våra gamla och sjuka. Därför kan vi inte fortsätta som på den borgerliga regeringens tid, då man föredrog skattesänkningar framför att ge service och omtanke till våra gamla och sjuka.

Anf. 82 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är roligt med engagemanget för statlig förvaltning och för effektivitet i statlig förvaltning. Det är bra att det finns ett sådant engagemang på båda sidor om blockgränsen. Det handlar om medborgarnas förtroende för den offentliga förvaltningen, som är viktigt, men det handlar också om att vi ska använda våra skatteresurser på det absolut mest effektiva sättet.

I opposition jobbade vi en del med att se hur man kan effektivisera statlig förvaltning. Vi har tittat runt för att se vad man gjort i olika länder och då bland annat tittat på Storbritannien och Danmark. I Storbritannien har man gjort någonting väldigt intressant. Man har ett eget team som tittar på beteendeförändringar, hur människor betar sig. Man har bland annat sett att genom att ha tydligare information från myndigheterna behöver människorna inte ställa lika mycket frågor. Det blir enklare för dem som får informationen och naturligtvis en minskad kostnad för myndigheterna. Jag har på motsvarande sätt jobbat ganska mycket med det vid själva myndigheterna. I Storbritannien gjordes det mer centralt. Det är mycket intressant att jobba med.

I Danmark har de jobbat med verksamhetsöversyner. Den siffra jag hänvisade till, 10 miljarder kronor, var inte vad jag sa att vi kunde spara i Sverige, utan det var en referens till vad de hade sparat i Danmark och hur det kunde översättas till svenska kronor. Det var alltså en referens till vad man i Danmark hade lyckats med när man jobbade med dessa frågor.

I Danmark har man jobbat väldigt systematiskt på finansdepartementet. Man har jobbat dels med tjänstemän på finansdepartementet, dels direkt med myndighetscheferna. Men man har också jobbat med externa experter och gått igenom de stora myndigheterna, gått igenom verksamheterna strukturerat för att se vad man kan göra för att effektivisera dessa. Det var bra att

finansdepartementet var med, eftersom man då samtidigt kunde titta på ifall det fanns några lagstiftningsändringar som kunde göras för att administrationen skulle bli enklare och billigare för myndigheten. Det tycker vi har varit ett intressant sätt att jobba på.

I Danmark har man även jobbat en del tvärsektoriellt, alltså tittat över myndighetsgränserna för att se om det finns någonting man kan göra för att effektivisera handläggningen mellan myndigheterna. Det finns saker som man kan jobba tvärsektoriellt med så att det blir mer effektivt för statsförvaltningen som helhet. Vi tycker att det har varit ett intressant arbete, och därför tittar vi på Finansdepartementet hur vi kan hitta en bra svensk modell för det. Vad det sedan skulle innebära i konkreta besparingar och effektiviseringar för den statliga förvaltningen i Sverige är för tidigt att säga.

Anf. 83 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Tack, finansministern! Det kan inte uteslutas i politiken att man behöver vara lite självkritisk. Har man haft makten rätt länge, som Alliansen hade haft när vi förlorade valet 2014, är man kanske lite mindre på tårna vad gäller att effektivisera och rationalisera den verksamhet man själv är ansvarig för.

Alliansregeringen gjorde relativt stora insatser för effektivisering, rationalisering och välfungerande verksamheter och fick mycket valuta för pengarna i början av sitt maktinnehav. Sedan var det kanske inte en tilltagande takt i det. Ifall den nuvarande regeringen inte har hög takt i början utan ska vänta med den typen av åtgärder kan det finnas risk för att åtgärderna inte blir av över huvud taget.

Jag uppmanar verkligen finansministern att, i den mån det finns idéer om hur man skulle kunna sköta den offentliga sektorn och för den delen staten mer effektivt, vara skyndsam med den typen av åtgärder.

Vi befinner oss i ett läge när staten har ett stort finansieringsbehov. Vi har vid flera tillfällen debatterat vad det beror på. Det beror bland annat på ett ökat behov av att försvara oss och på ökade kostnader för flyktingmottagande, men det beror också på att vi har kostnader för välfärd och andra angelägenheter.

Den entydiga riktning som nu finns, att höja skatter som tränger undan arbetstillfällen, är inte en långsiktigt bra lösning för finansieringen av välfärden. Ifall utanförskapet ökar kommer andra kostnader. Sedan är frågan om de kommer på ett, två eller tre års sikt, men på sikt ökar inte finansieringsmöjligheterna för välfärden av att fler människor befinner sig utanför arbetskraften eller utanför arbetsmarknaden. På sikt ökar inte heller finansieringsmöjligheterna för välfärden av att man höjer skatter. Det ger intäkter ett år men på grund av beteendeanpassningar och förändringar i hur människor arbetar och betar sig på arbetsmarknaden går det sedan ned.

När det till exempel gäller en sådan finansieringskälla som finansministern hänvisar till, att man ska trappa av jobbskatteavdragen, visar Holmlund och andra erkända nationalekonomer på området att det på sikt inte ger några ökade intäkter över huvud taget. Det leder bara till att människor i stället arbetar färre timmar.

Det finns andra oroväckande tendenser när det kommer till att hålla i tyglarna i den offentliga ekonomin i Sverige. Överskottsmålet ska till

exempel överges, har finansministern flaggat för. Då kan man fråga sig varför det är angeläget att överskottsmålet ska överges. Ja, det är helt enkelt för att kunna öka utgifterna i ekonomin, att kunna göra av med mer pengar. Det skulle eventuellt kunna vara till gagn för Sverige ifall de används på rätt sätt, men vi vet att merparten av kostnadsökningarna i den socialdemokratiska budgeten går till att bygga ut olika bidrag och transfereringssystem som inte har långsiktigt positiva effekter för välfärdens finansiering eller för deltagandet på arbetsmarknaden.

Vi har också sett en rad områden där regeringen hanterat skattebetalarnas pengar ovarsamt. Vi har till exempel Förbifart Stockholm; 4 miljarder per dag lät man rinna ur skattkistan för att man inte kunde komma överens eller fatta beslut i regeringen. Det finns också politiska förslag där jag verkligen vågar ifrågasätta om de syftar till att förbättra samhället eller till att tillfredsställa en opinion eller vinna kortsiktiga röster. Det gäller till exempel upprustningen av miljonprogramsområden.

Enligt Hyresgästföreningens bedömning finns det ungefär 650 000 lägenheter som behöver rustas upp. De dryga 1 ½ miljarder som ska satsas på detta ger ungefär 700 kronor per lägenhet och år. Jag undrar om finansministern tycker att ett förslag där man satsar på upprustning av lägenheter med 700 kronor per lägenhet per år är förenligt med hög effektivitet och god förvaltning av gemensamma resurser, eller om det mest handlar om att fylla den politiska retoriken med ett ekonomiskt innehåll.

Anf. 84 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag vill göra några kommentarer, då jag blir lite förvånad över inläggen. En del kan jag hålla med om. Det går att effektivisera vissa saker. Men när jag hör borgerliga ledamöter plädera för skattesänkningar i stället för fler lärare och bättre omsorg om de gamla blir jag bekymrad över att man har den människosynen. Man vill hellre sänka skatterna mest för dem som har det bäst i stället för att ge en bättre service, anställa fler lärare, satsa hårt på utbildning och anställa fler som tar hand om våra gamla och sjuka. Men det ger jobb att se till att vi har bra skatteintäkter och att vi kan använda dem på ett bra sätt.

Den borgerliga regeringen nådde aldrig överskottsmålet. I stället hade de en politik som gjorde att vi kom allt längre och längre bort från överskottsmålet. Man sa: Vi ska nå det sedan. Nästa år sa man: Det får ske ännu längre fram. Detta upprepades år efter år. Då tycker jag att det är bättre att se över hur vi ska göra i stället, så att vi har någonting som vi faktiskt kan uppnå i stället för att ha de här teoretiska modellerna för mål som den borgerliga regeringen såg till att vi aldrig nådde.

Anf. 85 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Det har hänt väldigt mycket i Sverige under de senaste 25 åren. På 80-talet hade Sverige en 25 procent högre utgiftskvot. Det betyder att vi spenderade nästan 25 procent mer än vad vi gör i dag. Mycket av dessa förändringar har skett till följd av effektiviseringar och en klart bättre resurshushållning. Alliansregeringen gjorde sitt, men ska man vara ärlig är nog den stora förtjänsten Göran Perssons. De förändringar som genomfördes av honom och av den borgerliga regering som satt 1991–1994 handlade om att effektivisera den svenska offentliga apparaturen. Det

som är intressant med den här utvecklingen är att den har skett utan att drabba välfärdens kärna.

De senaste åtta åren har Sveriges skatteintäkter ökat i jämförelse med både omvärlden och vår egen historia och med hänsyn tagen till inflationen och befolkningsutvecklingen. Det här handlar först och främst om att de förändringar som den borgerliga regeringen genomförde syftade till att få människor i jobb och bryta utanförskapet, som inneburit att så många människor fastnat i bidragsberoende – i större utsträckning tidigare än vad som är fallet nu. Summa summarum är det i dag ungefär 200 000 färre människor som lever på det offentliga kontra hur situationen var 2006, detta trots den värsta globala lågkonjunktur världen sett sedan andra världskriget.

Den politik som den nuvarande regeringen går fram med handlar om att kraftigt öka utgifterna och gå tillbaka till den situation vi hade på 80-talet. Den politik som regeringen presenterade i sin budget för 2015 innebar att man siktade på utgiftsökningar med 120 miljarder över en mandatperiod. Det är definitivt den största utgiftsökning Sverige sett sedan 80-talet, och det är snudd på den största under min livstid. Man tar kraftfullt Sverige tillbaka till en ansvarslös politik där man nästan oreflekterat kastar ut pengar på sådant som inte handlar om kärnan i välfärden.

I den budget som regeringen lade fram och i den som sedan gick igenom genom Alliansens försorg satsade man nästan lika mycket på välfärden. Det skiljer lite. Från Alliansens sida satsade vi lite mer på skolan. De rödgröna och regeringen satsade lite mer på äldreomsorgen. Men sammantaget är det ungefär lika stora utbyggnader av välfärdens kärna.

Skillnaden är att den rödgröna regeringen kraftigt vill bygga ut arbetsmarknadspolitiska åtgärder som bevisligen inte har haft effekt, enligt forskningen och den historiska erfarenheten, och framför allt att man vill bygga ut bidragssystemen, ta bort den borte gränsen i sjukförsäkringen och höja a-kassan så att det inte lönar sig att arbeta. Detta gör att den arbetslösa börsmäklaren får mer för att inte arbeta än vad den servitris som fått sitt första jobb får. Det här kommer att skapa problem för det svenska samhället.

Anf. 86 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! När man lyssnar på den här debatten och finansministerns inlägg är det lätt att dra sig till minnes det gamla klassiska socialdemokratiska citatet om att vallöften i grunden är ett problem, eftersom folk uppfattar dem som just löften. Det är väl någonstans där vi har landat. Det som klargjordes med all önskvärd tydlighet från Socialdemokraterna under valrörelsen var just potentialen i att kunna spara på offentlig verksamhet och därmed frigöra reformutrymme. I en intervju med finansministern som publicerades i SVT framhölls Danmark som förebild i enlighet med det finansministern nu påpekat. Men finansministern konstaterar också i intervjun att förhoppningen är att kunna frigöra uppemot 10 miljarder kronor som skulle kunna hjälpa till att finansiera vallöften. Då får väl dessa 10 miljarder uppfattas åtminstone som en ambition om ett vallöfte.

Det är därför man kan fundera över det märkliga i att finansministerns svar är så uppenbart befriat från siffror. Hon listade ett antal tänkbara effektiviseringsområden. Jag tänker nu till exempel på det här med Statens

servicecenter – att alla myndigheter ansluts till lönerelaterade tjänster och att de också får utveckla ett så kallat e-arkiv. Men vän av ordning frågar sig då hur många miljarder som finns nedbäddade i denna effektiviseringsåtgärd. Vad kan vi räkna hem från denna specifika åtgärd? Ska vi uppfatta den lista finansministern presenterat som uttömmande? Är det 10 miljarder som finns att hämta hem här, eller kan vi vänta oss mer genomgripande åtgärder? När avser i så fall finansministern att presentera den kompletta listan?

Vi får förmoda och hoppas att den nuvarande regeringen står vid sitt vallöfte och genomför effektiviseringsåtgärderna innan man går över till att höja skatten för vanligt folk som arbetar. Min fråga är helt enkelt: Ska vi uppfatta det som den uttömmande listan? Hur mycket kan varje effektiviseringsförslag i listan beräknas ge för statens del?

Anf. 87 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det kan låta som att Carl-Oskar Bohlin vill att vi ska bryta vårt vallöfte att höja skatterna och ta bort en del av de dyra och ineffektiva skattenedsättningarna som den tidigare regeringen har infört, men det är reformer som vi avser att genomföra.

Niklas Wykman sa att ni kanske inte jobbade lika mycket med effektivisering i slutet efter åtta år i regeringsställning. Faktum är att ni föreslog en effektivisering eller besparing på Regeringskansliet på 200 miljoner, dock till året efter valet.

Carl-Oskar Bohlin tar upp hur mycket pengar det kommer att generera. Jag vill återigen påpeka att den siffra som har cirkulerat är en siffra som hänvisar till vad man har tjänat i Danmark. Det är inte satt som ett mål för vad man kan genomföra för effektiviseringar i Sverige. Det var enbart en hänvisning till att det har lett till omfattande effektiviseringsbesparingar i Danmark. Det är klart att vi hoppas att det även i Sverige ska kunna göra att vi kan effektivisera och att det kommer att betyda någonting.

Verksamhetsöversyner är en del i detta, som jag talade om tidigare. Det kan finnas en potential i att ytterligare myndigheter ansluter sig till Statens servicecenter för lönerelaterade tjänster. Statens servicecenter var någonting som skapades under den tidigare borgerliga regeringen. Det var ett väldigt bra initiativ. Jag tror att det kommer att betyda mycket. När det till exempel gäller lönehantering betyder volym mycket. När du får stora volymer kan du få ned marginalkostnaden på varje volym. Därför är detta att samla så mycket som möjligt någonting som bör kunna minska kostnaderna för lönehanteringen i hela den offentliga sektorn.

Därutöver kommer vi att presentera strategin för offentlig upphandling. Tillsammans upphandlar vi i den offentliga sektorn ungefär 600 miljarder kronor. Här borde det rimligen också finnas en potential i effektivisering och att få ned priset när man kan upphandla riktigt stora volymer. Ju större del av den offentliga sektorn som man kan samordna i upphandlingen, desto mer bör man kunna få ned priset jämfört med i dag, när myndigheterna allt som oftast upphandlar var och en för sig. Det är därför jag vill ha en tydligare styrning och en tydligare strategi för detta.

Fredrik Schulte talar om a-kassan och är väldigt kritisk till att man höjer taket i a-kassan. Han tycker inte att det är bra att människor ska få ersättning utifrån inkomstbortfallsprincipen utan verkar plädera för ett grundtrygghetssystem. Det är lite märkligt. Där råder det uppenbarligen en

splittring i Moderaterna. Moderaterna i Socialförsäkringskommittén ställde sig bakom en inkomstbortfallsprincip som innebär att människor får ut olika ersättning och som innebär att personer med en högre inkomst också får en högre ersättning när de blir arbetslösa eller vid sjukskrivning. Här verkar Fredrik Schulte och moderaterna i Socialförsäkringskommittén stå för olika synpunkter.

Anf. 88 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Vi kunde i morse läsa i Dagens Nyheter att regeringen inte kommer att gå fram med den skattelättnad för pensionärer som den har utlovat i budgeten och skyller detta på bristande utrymme. Då får man tänka att den troligtvis har prövat detta mot ökande utgifter. Det är inte bara så att det är högre intäkter som den hela tiden kan tänka sig till staten utan den kan också se över utgifter och utgiftsökningar så att den inte tappar kontrollen över detta. Alternativt kan också uppgifterna i tidningen vara felaktiga.

Jag fick inget svar från finansministern om vad finansministern egentligen tycker om en sådan reform som är föreslagen för att renovera hyresrätter. Hyresgästföreningen bedömer att det finns 650 000 sådana lägenheter. Den reform som man ändå föreslår och som på totalen är rätt dyr skulle bara ge 700 kronor per lägenhet och år. Det tror jag de flesta förstår inte leder till någon riktig förändring i verkligheten.

Däremot leder den typen av löften och reformer som man har ställt ut, för att kanske ta billiga politiska poänger snarare än förändra verkligheten, till att man långsamt gröper ur de offentliga finanserna, styrkan i de offentliga finanserna och finansieringsmöjligheten till det som är viktigt.

Sedan hoppas finansministern på att man ska få resultat när det kommer till effektivisering av verksamhet. Jag tror inte att "hoppas" räcker särskilt långt. Det handlar om hårt arbete och att orka ta sig igenom det. Det tror jag blir väldigt svårt för en utpräglad vänsterregering tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Finansministern säger också att hon är glad att vi tycker att hon ska infria sina vallöften. Jag har ett tips på två vallöften som jag tycker att du ska infria när det kommer till effektivitet. Det ena är "inga vanliga löntagare ska få höjd inkomstskatt". Nu har ni ändå föreslagit höjd inkomstskatt för 1 miljon, får man då anta, väldigt ovanliga löntagare i Sverige. Det andra är att överskottsmålet inte skulle överges. Dåvarande finansministern hörde tydligen dåligt när du sa detta. Men vi andra hörde när du sa att du ville att det skulle vara kvar.

Anf. 89 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Finansministern står här i talarstolen och argumenterar för effektiviseringar i offentliga sektorn. Men sanningen är den att vi talar om massiva utgiftsökningar. Över en mandatperiod hade det inneburit 120 miljarder i utgiftsökningar, det värsta sedan 80-talet.

Det är inte utgiftsökningar som i huvudsak kommer välfärdens kärna till del, det vill säga vård, skola och omsorg. Det handlar om att bygga ut bidragen och arbetsmarknadspolitiken så att det inte lönar sig att arbeta och så att människor fastnar i ineffektiva åtgärdsprogram.

Finansministern frågade mig om min åsikt om höjning av taket i a-kassan. Vad Moderaterna tycker i den frågan är alldeles solklart. Det stod

i vår budget, och vi är väldigt tydliga med det. Vi motsätter oss en höjning av taket i a-kassan därför att det kommer att kosta tiotusentals jobb.

Alla dessa massiva utgiftsökningar finansieras nästan uteslutande av skattehöjningar. Vi går tillbaka till den politik av ineffektivitet i offentlig sektor som vi hade under 80-talet. Det kan mycket väl bli en framtida borgerlig regering som precis som i början på 90-talet får städa upp efter tidigare socialdemokratiska regeringar.

Som tidigare nämndes här i talarstolen av Carl-Oskar Bohlin kastade finansministern under valrörelsen ur sig siffran 10 miljarder i besparingar. Det är ett av många exempel på att finansministern gör så. Vi hade tidigare i dag en debatt om bnp per capita där hon menade att den har minskat under de två senaste mandatperioderna. Jag satt och kollade detta noggrant. Hon väljer att plocka bort åren 2007 och 2014, vilket är ett väldigt märkligt sätt att mäta. Detta är inte enda exemplet där finansministern bara tar en siffra och kastar ut den utan att ha ett underbyggt underlag.

Anf. 90 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag vill börja med att återvända lite till den förteckning av effektiviseringsförslag som finansministern presenterade i sitt svar inledningsvis. Man talar om att förändra upphandlingsverksamheten och att centrala perspektiv i den nya upphandlingsstrategin ska vara ekologiska och sociala hänsyn. Det är naturligtvis gott att man har det perspektivet. Men är det per definition så att man uppnår effektiviseringsvinster i miljardklassen av att öka det ekologiska perspektivet när man genomför upphandlingar?

Vidare kan det vara intressant att lyfta blicken och titta på den konstellation av partier och stödpartier som regeringen vilar på.

Det har tidigare nämnts härifrån talarstolen att man kan ifrågasätta genomförandet av symboliska satsningar på att rusta upp miljonprogram där det i storleksordningen skulle handla om 700 kronor per lägenhet. Man kan också fråga sig vilka signaler det sänder till hyresvärdar som håller sitt bestånd i skick och som ser till att tillhandahålla en god boendestandard för sina hyresgäster. Har regeringen bestämt sig för att premiera kommuner som inte har tagit ansvar för sitt fastighetsbestånd?

Därefter kan man fråga sig om den principiella frågan att stänga Bromma flygplats verkligen är bra ur ett effektiviseringsperspektiv. Bedömningar gör gällande att det skulle kunna kosta så mycket som 1 miljard bara att sanera marken där det nu ligger en väl fungerande flygplats för att man senare skulle tvingas bygga ut en annan flygplats någon annanstans. Är det att ta ansvar för skattebetalarnas pengar, Magdalena Andersson?

Anf. 91 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack så mycket för en intressant interpellationsdebatt om effektiviseringar i den offentliga förvaltningen! Jag tackar också för alla de moderater som är intresserade av ämnet; det är roligt och spännande.

Jag ska kommentera några saker. Niklas Wykman frågade om renovering av hyresrätter. Exakt hur det ska utformas är inte klart ännu. Det kommer vi att återkomma till. Tanken är knappast att man ska ta över hela kostnaden av en renovering. Däremot kan man ge en stimulans till exempel om någon gör en mer energieffektiv renovering än vad som skulle ha gjorts på ett annat håll. Då kan det vara ett bra sätt att använda skattebetalarnas pengar, enligt min bedömning.

Schulte säger att utgiftsökningarna är de värsta sedan 80-talet. Det är en värdering som står för Fredrik Schulte att han tycker att det är förskräckligt när ensamstående föräldrar får ett höjt underhållsstöd – ett underhållsstöd som inte har höjts sedan 2006. Det är tydligen något av det värsta som har hänt sedan 80-talet. När vi ska satsa mer på lärarna och möjligheten för en god löneutveckling för dem är det något av det värsta som har hänt sedan 80-talet. När ungdomar ska få möjlighet att plugga och jobba i stället för att gå långtidsarbetslösa är det något av det värsta som har hänt sedan 80-talet. När fler ungdomar ska få möjlighet att läsa på högskolan är det något av det värsta som har hänt sedan 80-talet. Där har jag och Fredrik Schulte olika värderingar.

Schulte säger att Moderaterna inte vill att taket i a-kassan ska höjas. Det är absolut välkänt. Däremot tycks du argumentera emot hela inkomstbortfallsprincipen, och det är en annan ståndpunkt än Moderaterna har haft i Socialförsäkringskommittén.

Är Bromma bra med tanke på en energieffektivitetsstrategi? Det är något som förhandlingspersonen naturligtvis ska titta på. Men det är klart att det finns potential. Om vi har en stor flygplats i form av Arlanda och all matartrafik går dit är det klart att det kan finnas en effektivisering i det också. Nu är det dock inte precis det vi har talat om när vi har talat om den offentliga förvaltningen. Men där kommer vi att jobba stenhårt från regeringens sida för att varje krona ska göra nytta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:313 om förtroendet för skattesystemet

Anf. 92 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Niklas Wykman har frågat mig om jag ser någon risk med att förtroendet för skattesystemet på sikt kommer att minska.

I de senaste undersökningarna från Skatteverket uppvisas ett starkt förtroende för skattesystemet och för Skatteverket. Det är viktigt att människor har ett stort förtroende för skattesystemet och för den myndighet som kontrollerar skatterna. Ett stort förtroende leder till att fler gör rätt för sig, och därmed får vi bättre förutsättningar att finansiera den allmänna välfärden.

Införandet av personalliggare och kassaregister, som förbereddes av den tidigare socialdemokratiska regeringen och sedan genomfördes av den borgerliga regeringen, har ökat möjligheterna till kontroll inom kontantbranscherna. Därmed har även möjligheterna för Skatteverket att effektivt motarbeta fusk och svartarbete förbättrats. I detta arbete finns det inga motsättningar mellan den föregående regeringens och denna regerings strävan att minimera skattefusk och svartarbete.

Regeringen avser att fortsätta arbetet med att stärka förtroendet för skattesystemet och Skatteverket. Det är viktigt att ständigt motverka skattefusk och illojalt utnyttjande av skattesystemet. Som ett led i denna strävan kommer regeringen under våren att tillsätta en särskild utredare för att motverka den ekonomiska brottsligheten riktad mot de skattefinansierade verksamheterna.

Anf. 93 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Förtroendet för skattesystemet och tilliten till skattesystemet kan inte bara upprätthållas genom att motverka fusk. Det måste också bygga på att det i grunden finns en legitimitet eller en kontakt mellan vad människor känner är rätt, riktigt och redigt.

När Magdalena Andersson fick avgå som statssekreterare med ansvar för skattefrågor 2006 tyckte 42 procent av svenska folket enligt Skatteverkets mätning illa om skattesystemet. När Magdalena Andersson var ansvarig statssekreterare tyckte alltså 42 procent illa om systemet, och 24 procent tyckte bra om systemet. Sedan vann Alliansen valet, och vi genomförde en rad reformer både för att främja att arbete skulle löna sig och för att stävja fusk i företagarsektorn. Då ungefär halverades den del av befolkningen som tyckte illa om skattesystemet. Den del som tyckte bra om skattesystemet ökade.

Detta vilar på åtminstone två ben. Det vilar både på att man motverkar fusk och skattedrivna upplägg och på att man motverkar att människor tillförsäkras sig möjligheter som egentligen inte är tänkta att finnas inom lagens ramar. Det vilar också på att man upprätthåller vad människor tycker är riktiga principer: att det ska löna sig att arbeta, att det ska löna sig att driva företag, att ta risker i ekonomin och så vidare.

Man kan fråga sig varför en så stor andel av befolkningen tyckte illa om skattesystemet senast finansministern hade ansvar för det. Det kan givetvis handla om att man öppnade denna jättemöjlighet för räntesnurror genom förändringar i skattelagstiftningen som gjorde det mycket lönsamt att ägna sig åt skatteplanering. Det kan också handla om att man öppnade upp de stora hålen i 3:12-regelverket, som sedan ledde till att konsulter, advokatbyråer och andra kunde tillförsäkra sig stora skatteförmåner som egentligen inte alls var på affärsmässig grund eller hade med normal företagsamhet att göra. Det kan gälla oaktsamhet, slarv och att det inte var riktigt genomtänkt vad man egentligen gjorde.

Det kan också ha handlat om att det helt enkelt inte har lönat sig att arbeta. I takt med att man hade skattebefriat stora delar av de allra rikaste i samhället hade man lagt tunga skattebördor på vanliga människor med vanliga jobb.

Anledningen till att jag nu oroar mig och ställer frågan är att man åter är på väg tillbaka i denna riktning. Det kan också handla om det motstånd man har mot till exempel jobbskatteavdraget, som gör det lönsamt att arbeta. Det finns ett motstånd mot RUT-avdraget, som gör att inte minst kvinnor får bättre möjligheter på arbetsmarknaden. Det hela kan ses mot bakgrund av den diskussion som förs av Socialdemokraterna – av ledande personer inom till exempel Socialdemokraternas verkställande utskott som ivrigt argumenterar för återinförd fastighetsskatt. Det kan handla om att de förslag som fanns för att en gång för alla sätta stopp för den här typen av räntesnurror och skattedrivna upplägg verkar ha kört fast på Finansdepartementet.

Jag tror att man måste bygga skattesystemet på hållbara, långsiktiga principer för att det ska vara legitimt. Vi behöver ha starka offentliga finanser och ordning och reda. Vi ska motverka fusk, främja jobb och sysselsättning och stärka Sveriges konkurrenskraft.

De förslag vi nu ser har presenterats eller aviserats av regeringen riskerar att minska legitimiteten, till exempel ett sådant förslag som att trappa av jobbskatteavdraget. Ledande, även S-märkta, nationalekonomer säger att detta inte leder till några ökade intäkter för staten. Finansministern avser att genomföra det ändå under någon devis om att det alltid är rätt att lägga mer skatt på de människor som arbetar, särskilt om de har lite högre lön. Då är det visst rätt oavsett om det är bra för ekonomin eller inte. Det kanske fungerar bra i en hetsig valdebatt, men över tid när människor prövar om det är rätt eller fel att göra så tror jag att många känner att det är fel. Skattepolitiken ska gagna hela ekonomin och se till att vi får en starkare gemensam ekonomi.

Det kan också handla om de förändringar som görs i RUT-avdraget. Det kan förvisso verka attraktivt att försämra för en liten grupp i samhället. Men när man vet att systemet är självfinansierande som det är, eftersom många människor kommer i arbete, ställer man sig givetvis frågan: Är en sådan ideologisk vänstergir värd att man offrar de ungefär 1 000 jobb, som Finansdepartementet säger att detta kostar?

Anf. 94 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka Niklas Wykman för en viktig interpellation som just har det ideologiska anslag när det gäller skattesystemen som Niklas avslutade med.

Jag vill också tacka för det svar som finansministern har avgivit. Svaret är korthugget och betonar att Socialdemokraterna vill stärka förtroendet för skattesystemet och Skatteverket, vilket är precis vad som skett under alliansregeringens tid. Man har fått mycket större tilltro till skattesystemet genom att skatterna har varit uttagna av medborgare och företag på ett rimligare sätt.

Problemet med finansministerns svar, sett ur ideologisk synvinkel, är att det enda konkreta i det kortfattade svaret är att man ska "tillsätta en särskild utredare för att motverka den ekonomiska brottsligheten riktad mot de skattefinansierade verksamheterna".

Fru talman! Detta påminner lite grann om den traditionella fogdementalet som Socialdemokraterna ofta har när det gäller skatterna. Det gäller att pungslå löntagare och företagare, inte för att skapa ett överskott till statens finanser och skydda oss emot eventuella kommande lågkonjunkturer utan för att till och med skapa ett underskott genom att ha spenderbyxorna på och bjuda allt till snarast alla för att infria de omöjliga vallöften som man har ställt ut.

Varför gör man då på detta viset? Vill man människor illa med alla dessa goda löften? Nej, det vill man inte. Men Magdalena Andersson och hennes gäng vet mycket bättre än 9 ½ miljon andra svenskar vad de behöver. Man vill ta in pengar för att fördela ut dem och sedan tala om för folk vad de ska kunna utnyttja, i stället för att människor själva ska kunna behålla mer av vad de tjänar och företagen ska kunna behålla mer för att investera i vad de tror är framtiden. Detta vet Socialdemokraterna alltid mycket bättre än folk i gemen.

Här ligger den djupa ideologiska skillnaden mellan Socialdemokraterna och de borgerliga partierna. Och den är nog så viktig att diskutera i samband med en sådan här interpellation.

När företag vill expandera och anställa fler försöker de hitta nya marknader. Genom alliansregeringens ansatser under de gångna åtta åren har vi fått en helt ny marknad som knappt fanns tidigare, nämligen inom välfärdssektorerna. Socialdemokraterna vill nu tillsätta en utredning av denna marknad, en utredning med huvudsyfte att förorsaka tokstopp för vinstuttag i välfärden.

Fru talman! Utredningen kommer att lägga en våt filt över allt investeringsintresse som finns i dessa branscher. Det har den redan gjort. Det är en marknad som skulle kunna expandera, skulle kunna anställa fler. Både företag och anställda tillför statskassan fräscha resurser. I stället kväser man denna marknad med en paradox att företag inte ska få sträva efter vinster, även om de levererar toppkvalitet.

Det är förfärligt att se. Jag tror inte att Socialdemokraterna själva är ett dugg intresserade av utredningen. Det finns redan en ägarprövningsutredning som gick i mål i februari och som ger riktlinjer för hur man kan strama upp eventuella missbruk inom välfärdssektorernas företagande. Men nu ska man tillsätta en utredning som ska kväsa varje ny marknadstendens inom detta område. Jag tror att detta är en klar eftergift för Vänsterpartiet, som Socialdemokraterna tyvärr behöver för att få stöd för sin budget.

Med högskattesamhället, där man också slår undan benen för nya marknader, finns det egentligen inget sätt för vanliga medborgare att bli rika på löneinkomster, annat än att kanske vinna på lotto eller arva en förmögenhet. Tycker Magdalena Andersson att det är rätt sätt för svenskt folk att bli rika på, att antingen vinna på lotto eller arva pengar?

Anf. 95 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Självklart ska man kunna bli rik i Sverige på annat sätt än genom att arva eller vinna på lotto, till exempel genom att driva företag. Det är en konstig fråga. Socialdemokraterna är väl medvetna om att Sveriges välstånd bygger på att det finns företag och på att det finns företagare som vill driva företag i Sverige, som vill investera i Sverige och som vill anställa i Sverige. Det bygger på att fler av de människor som sitter med nya idéer får möjlighet att förverkliga dem via företag.

Regeringen satsade därför på olika sätt i den budget som vi föreslog i höstas på att öka företagandet. Vi vill stärka innovationskedjan så att fler av de idéer som kommer upp i Sverige ska kunna bli företag som sedan ger jobb. Men befintliga företag behöver också få möjlighet att till exempel transportera sina varor till och från fabrik. Järnvägsunderhållet, som är väldigt eftersatt, behöver stärkas.

Jag fick en fråga om skattesystemets legitimitet. Niklas Wykman noterar att det har stärkts från 2006 till 2014, vilket är helt korrekt. Jag tror att Niklas Wykman underskattar en faktor där, och det är fastighetsskatten. Den var mycket på tapeten 2006. Det kom en upptaxering 2006, och människors taxeringsvärden ökade, vilket innebar att fastighetsskatten ökade rejält. Det hade varit stigande bostadspriser sedan den senaste upptaxeringen 2003, vilket ledde till att många fick betydligt högre fastighetsvärden och därmed skulle ha fått mycket högre fastighetsskatt.

Frågan var oerhört debatterad 2006. Jag ägnade själv mycket tid och kraft i valrörelsen 2006 åt att försvara fastighetsskatten. Jag kan notera att vi förlorade valet. Fastighetsskatten avskaffades sedan. Men jag tror inte

att det var Moderaterna som var de stora tillskyndarna till det. Det var faktiskt Kristdemokraterna som hade det som vallöfte och som sedan fick med sig de andra borgerliga partierna. Men nu är fastighetsskatten borta, och det är uppenbart att svenska folket tycker att det är bra. Därför har regeringen inte heller någon som helst avsikt att återinföra fastighetsskatten.

Det är viktigt att det finns en legitimitet för skattesystemet. Jag tror att den avskaffade fastighetsskatten har ökat legitimiteten för hela skattesystemet.

Däremot delar jag inte uppfattningen att ett avtrappat jobbskatteavdrag skulle minska legitimiteten för skattesystemet. Jag tror att många människor tycker att det är konstigt att personer som har mycket höga inkomster behöver ett jobbskatteavdrag. Jag tror att ett avskaffat jobbskatteavdrag – det handlar om att personer som har mycket höga inkomster inte längre ska få något jobbskatteavdrag – kan öka legitimiteten. Det gör att progressiviteten ökar något i skattesystemet, vilket jag tror att många människor uppfattar som rättvist.

Anf. 96 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Under Alliansens tid vid makten hade Sverige en gynnsam utveckling på arbetsmarknaden, trots dåliga ekonomiska tider. Ungefär 350 000 fler människor kom i arbete. Och vi lämnade den ekonomiska krisen med högst sysselsättningsgrad i EU, trots att vi är ett av de mest handlande och exportberoende länderna och trots att den internationella marknaden i stort sett stod stilla.

Jag har några frågor till finansminister Magdalena Andersson. Vilken läxa har hon lärt sig av att 42 procent av svenska folket tyckte illa om skattesystemet senast hon var ansvarig? Och vilken läxa har hon lärt sig av att inte ens 25 procent tyckte bra om skattesystemet senast hon var ansvarig?

Jag tror att mycket handlar om att svenska folket i grunden tycker att arbete ska löna sig. Det ska vara mer värt att gå upp på morgonen och arbeta än att befinna sig i en situation där man lever på olika bidrag och transfereringar. Socialdemokraterna öppnar nu för en återgång till ökat utanförskap, höjda ersättningsnivåer, höjda bidrag och höjda skatter på arbete.

Jag tror inte, som finansministern, att svenska folket tycker att det är en bra skatteåtgärd att driva ut arbetade timmar ur ekonomin med hårt ideologiserade vänsterförslag. Dessa förslag syftar till att tillfredsställa en opinion i stället för att fylla på statskassan då den avtrappning av jobbskatteavdraget som finansministern föreslår enligt ledande ekonomer inte kommer att leda till några ökade intäkter.

Det är inte kärnan i förtroende. Jag tror att kärnan i förtroende är att berätta vad man vill göra, ha goda skäl för det och sedan genomföra det och utvärdera. Visar det sig inte vara bra får man göra om, och om det visar sig vara bra eller tillräckligt bra fortsätter man på det sättet.

Finansministern gör något helt annat. Vi ser nu ett omfattande löftesvek från Magdalena Andersson på skatteområdet. I valrörelsen lovade Magdalena Andersson att överskottsmålet skulle ligga fast. Det har stor betydelse för att kunna ha ett jämnt och stabilt skatteuttag av svenska folket. Det överges nu.

I valrörelsen lovade Magdalena Andersson att inga vanliga inkomsttagare skulle få höjda skatter. Nu ser vi förslag där 1 miljon inkomsttagare får höjda skatter.

I valrörelsen lovade Magdalena Andersson att ROT-avdraget inte skulle försämrats eller avskaffas. Det kom upprepade löften från Socialdemokraterna om att ROT-avdraget inte skulle försämrats. Nu möts vi av nyheten att ROT-avdraget ska försämrats kraftigt, från 50 procent till 30 procent. Det ska försämrats med 6 miljarder kronor.

Det berättade inte Socialdemokraterna i valrörelsen. Magdalena Andersson, varför berättade du inte för svenska folket i valrörelsen att du skulle försämma ROT-avdraget? Nu har du chansen att svara på den frågan i den här interpellationsdebatten, direkt efter att nyheten har nått oss. Varför berättade du inte i valrörelsen att du skulle försämma ROT-avdraget med 6 miljarder kronor? Det vill vi ha svar på.

Anf. 97 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Jag sa i mitt förra anförande att detta med legitimiteten för skattesystemet är en djupt ideologisk fråga. Då talar finansministern vällovligt om Socialdemokraternas ambition att se till att företag startas, expanderar och anställer. Löntagare ska också få en lön som de kan klara sig bra på. Men man har precis motsatt strategi i sitt politiska handlande. Man höjer ju skatterna för företagare. Bördorna läggs på löntagarna. I dag har även låginkomsttagare ett totalt skattetryck på ungefär 70 procent, om man räknar ihop de direkta och indirekta skatterna.

Enda sättet att bli rik för en låg- eller medelinkomsttagare i Sverige är att vinna på något spel, typ Lotto. I tv-sofforna sitter vi och ser hur någon lycklig människa skrapar fram 25 000 kronor i månaden i tio år, och hela svenska folket applåderar. Men om någon låginkomsttagare eller medelinkomsttagare skulle försöka tjäna in de pengarna är Magdalena Andersson där med fogden och plockar dem på pengar omedelbart. Ingen applåderar för den insatsen, som är mycket mer värdefull än att skrapa en lott.

Magdalena Andersson säger: Jag tror inte att man behöver ett jobbskatteavdrag om man tjänar mycket pengar. Nej, det må så vara, men man kanske inte skulle behöva något jobbskatteavdrag om folk inte brandskattades upp till 70 procent av deras inkomster även i lägre inkomstskikt.

Det är här den ideologiska skillnaden ligger. Magdalena Andersson och Socialdemokraterna ser inte detta, och om ni möjligtvis gör det är ni påhejade av de icke reformerade socialisterna i Vänsterpartiet, som ju är totalt blinda inför hur mycket man kan beskatta folk. Nu, när ni tyvärr måste ha en budget tillsammans med Vänsterpartiet, är jag rädd för att det kommer att bli mer av skatteuttag och bördor för svenska folket och för företag.

Anf. 98 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Om det är någon konfliktpunkt som kan sammanfatta den nästan hundra år långa politiska konflikten mellan moderater och socialdemokrater skulle jag välja ut den klassiska socialdemokratiska idén om att om man sänker skatterna så slår det mot välfärden. Alliansens senaste åtta år har väldigt tydligt visat att det inte fungerar på det sättet.

Trots att vi har genomfört omfattande skattesänkningar under de senaste åtta åren har skatteintäkterna ökat, även om man tar hänsyn till inflationen och befolkningsutvecklingen. Det hör samman med att vi skapade ett system där det i större utsträckning lönade sig att arbeta. Sverige ligger fortfarande ganska mediokert till i jämförelse med de länder som vi bör jämföra oss med i termer av skattenivåer på arbete. Men de har sjunkit kraftigt.

När vi har skapat ett större tryck på jobbsökandet och ett större incitament för att ta ett arbete har det lett till att utanförskapet har minskat. Det var 1 miljon människor 2006 som levde uteslutande på de statliga eller kommunala sociala trygghetssystemen. Det antalet har nu minskat till 800 000, trots den värsta lågkonjunkturen sedan andra världskriget.

En effekt som detta har fått är att det i väsentligt större utsträckning har skapats en kultur av att man ska göra rätt för sig. Man ska klara sitt eget leverne. Det är ett större tryck på individen att bära det ansvaret.

En tydlig skillnad är vår reform av sjukförsäkringen. Tidigare fanns det stora regionala skillnader. Det fanns även stora skillnader mellan enskilda kommuner som gränsade till varandra. Det tog hundra dagar längre att läka ett brutet ben i Jämtland jämfört med vad det gjorde i Stockholmsregionen. Forskningsmässigt har man kunnat fastslå att dessa skillnader beror på att när man har väldigt generösa bidragssystem som fler människor använder sig av, då skapas också en mentalitet av att de inte behöver göra rätt för sig.

Nu vrider Socialdemokraterna i rask takt tillbaka klockan och går tillbaka till höjda bidragsnivåer så att de blir ännu högre än vad de var 2006.

Det finns en annan effekt av att ha väldigt höga skatter, nämligen att vissa varor och tjänster helt enkelt blir för dyra. Antingen utför man tjänsterna själv eller också anlitar man någon på den svarta marknaden. Det var just detta som RUT- och ROT-reformerna syftade till att komma åt. Uträkningar före 2006 pekade på att det i princip var fullständigt omotiverat för en person som tjänade mindre än 50 000 kronor att anlita städhjälp. Nu ser situationen radikalt annorlunda ut.

Detta har gjort att det har skapats många jobb. Det har också skapats en mentalitet av att man ska göra rätt för sig. Man ska anlita hantverkare eller städhjälp vitt, och det har uteslutande positiva effekter. Nu rullar Socialdemokraterna tillbaka till Bidragssverige och den svarta sektorn.

Anf. 99 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag vill påminna om en socialdemokratisk devis som vi har haft i många år: Gör din plikt, kräv din rätt! Den devisen har vi byggt det här landet väldigt starkt på.

Jag vill börja med att beklaga att det finns moderater i den här kammaren som inte vet skillnaden mellan bidrag och försäkringar. Det är trist att det finns moderater till och med i finansutskottet som inte vet vad det är för skillnad.

Ett försäkringssystem där det finns en inkomstbortfallsprincip gör att människor har tilltro till samhället så att de inte ska behöva bli oroliga när de blir sjuka, så att de inte fokuserar på att hamna i stupstocken i stället för att fokusera på att bli friska. Cancersjuka ska inte tvingas tillbaka till arbetet, och de ska inte behöva stå utan ersättning över huvud taget.

Arbetslösa ska inte behöva gå från hus och hem. De har inte blivit arbetslösa frivilligt. En moderat devis lyder: De som är arbetslösa är nog det för att de är det frivilligt.

Vi vet att människor i det här landet vill arbeta. Jag beklagar att vi hade en borgerlig regering som var nöjd med en arbetslöshet på 8 procent. Det är inte den nuvarande regeringen. Vi ska pressa tillbaka arbetslösheten. Jag är väldigt glad över att man inte nöjer sig med den enormt höga arbetslösheten.

Sedan håller jag med om att det måste finnas en legitimitet för skattesystemet. Man måste kunna vara säker på att man betalar för någonting. Många i det här landet vill vara med och bidra till en bra service till våra gamla och sjuka. Man vill vara med och ge det som man kan ge. Det är det som är så bra med skattesystemet.

Vi fördelar mellan människor, från dem som har det riktigt bra till dem som behöver det allra mest. Väldigt många uppskattar att vi har ett sådant system. Det är som Robin Hood, kan man säga, fastän det är ett mycket bättre system att fördela mellan människor och mellan dem i vissa åldrar som behöver mer service. Det är alltså inte bara en fördelning mellan människor.

Vi behöver en bättre välfärd. Jag beklagar att det finns moderater som påstår att välfärden blev bättre under den borgerliga regeringens tid. Jag skulle önska att de hade varit ute och sett hur de äldre på äldreboenden inte fick den hjälp de behövde, att barngrupperna på fritis och förskolorna blev allt större och att de anställda inom vården, sjukvården och förskolan fick allt fler att ta hand om och ge en dräglig tillvaro. Därför behövs det faktiskt mer resurser till den gemensamma välfärden, och de allra flesta vill vara med och bidra till det. Vi ska se till att vi har ett sjyst skattesystem med en bra fördelning. Det tycker den svenska befolkningen om.

Den borgerliga regeringen ägnade sig åt – förutom att vara nöjd med 8 procents arbetslöshet – att sänka skatterna med 130 miljarder, mest till dem som har det bäst. Jag håller med finansministern om att om man tjänar väldigt mycket pengar kanske man är motiverad att arbeta utan att ha ett jobbskatteavdrag. Om man tjänar så mycket pengar tycker jag att det är märkligt att man måste ha ett jobbskatteavdrag för att vara motiverad att arbeta.

Anf. 100 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Niklas Wykman frågar mig vilken läxa jag lärt mig av att förtroendet för skattesystemet har ökat från 2006 till 2014. Jag sa i förra svaret att en tydlig läxa är att svenska folket inte gillar fastighetsskatt och att vi därför inte kommer att återinföra någon fastighetsskatt. Svenska folket tycker så illa om fastighetsskatten att jag tror att den skulle riskera att skada legitimiteten för skattesystemet, och det är klart att legitimiteten för skattesystemet är viktig.

Det finns en del principer som det är viktigt att skattesystemet grundar sig på. En sådan är att skattesystemet är enkelt och likformigt, vilket ökar känslan av att man förstår sig på det. Jag tror att breda skattebaser och låga skattesatser som princip är viktigt men också att en viss progressivitet i beskattningen ökar legitimiteten för skattesystemet. Men det som betyder mest för omfördelningen i samhället är inte progressiviteten i skattesystemet utan att vi har ett skatteuttag på en hög nivå och att vi sedan

omfördelar det på ett jämlikt sätt till invånarna i landet. Det är där den stora omfördelningen sker.

Jag har lite svårt att förstå Finn Bengtsson när han talar om det nedtrappade jobbskatteavdraget för personer med mycket höga inkomster och skillnaden mellan att bli rik genom att arbeta och att bli rik genom att skrapa en skraplott eller få ett arv. Jag tror inte att det är där skillnaden ligger. Det är viktigt att det finns goda förutsättningar att starta och driva företag och att det finns bra förutsättningar för riskkapital i ett tidigt skede men också ett stöd när ett nytt företag ska börja exportera.

När man lyssnar på Moderaterna får man ibland känslan av att skattepengarna bara går ned i statens fickor, utan att gå till någonting, och att skattehöjningar per definition därmed är enbart av ondo för tillväxt och sysselsättning. Men så är det inte. Om vi ser oss runt om i världen ser vi ju inte att länder med mycket låga skattesatser har betydligt högre tillväxt och sysselsättning än länder som har ett högt skatteuttag.

Det handlar om att ta ut skatten på ett förnuftigt sätt men också om att använda pengarna på ett förnuftigt sätt. Då kan ett ökat skatteuttag leda till både högre sysselsättning och bättre tillväxt. Om man tar bort ineffektiva skattenedsättningar och använder dem till produktiva investeringar, till exempel utbildning, infrastruktur, bostadsbyggande och annat, kan man få ekonomin att fungera bättre.

När man blickar ut över världen är det tydligt att många länder som har ett högt skatteuttag också har en god tillväxt, ett högt välstånd samt en hög sysselsättning.

Anf. 101 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Den här debatten handlar om förtroendet för skattesystemet, ett förtroende som var mycket lågt när Magdalena Andersson senast var ansvarig för skattefrågorna i Regeringskansliet. 42 procent tyckte illa om skattesystemet.

I den här diskussionen har jag ställt frågor till Magdalena Andersson om vilka läxor hon har lärt sig. Hon nämner en enda sådan insikt, nämligen att svenska folket inte vill ha fastighetsskatt. Det är då tråkigt att så stora delar av Magdalena Anderssons parti talar om att återinföra fastighetsskatten.

Det viktigaste för att bygga förtroende är att lämna tydliga besked om vad som gäller. Magdalena Andersson har nu levererat tre stora svek på skatteområdet som hon här inte har velat kommentera.

Det första handlar om att hon före valet sa att överskottsmålet skulle ligga fast. Efter valet har hon meddelat att överskottsmålet ska överges.

Före valet sa Magdalena Andersson att inga normalinkomsttagare skulle få höjd skatt. Efter valet har hon deklarerat att 1 miljon löntagare ska få höjd skatt.

Vi har i dag nåtts av nyheten att ROT-avdraget kraftigt ska försämrats. Före valet skulle ROT-avdraget inte försämrats. Nu ska ROT-fördraget försämrats med 6 miljarder, och ersättningsnivån ska sänkas från 50 till 30 procent.

Vi har alltså sett tre tydliga löftesbrott på skatteområdet: övergivet överskottsmål, höjd inkomstskatt för 1 miljon löntagare med normala inkomster, och vi har dessutom i dag nåtts av nyheten att ROT-avdraget kraftigt ska försämrats – tre saker som svenska folket inte kunde ta del av före valet men som man nu blir varse efter valet.

Är det verkligen trovärdigt, finansminister Magdalena Andersson, att på bara månader ändra sig i centrala frågor som överskottsmålet, inkomstskatterna och ROT-avdraget? Varför berättade inte du, Magdalena Andersson, för svenska folket före valet att ROT-avdraget kraftigt skulle försämrats? Du har i ditt sista inlägg chans att svara på varför du inte berättade detta före valet.

Anf. 102 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Apropå den diskussion som Niklas Wykman här på nytt försöker väcka om vad som var orsaken till att förtroendet för skattesystemet ökade så kraftfullt under den borgerliga regeringens tid kan det vara värt att notera att det var färre människor som betalade fastighetsskatt än som inte betalade fastighetsskatt när den fortfarande fanns. Finansministerns förklaringsmodell, att det enbart skulle bero på att fastighetsskatten försvann, är inte förankrad i verkligheten.

Vi genomförde RUT och ROT. Det gjorde att det blev helt andra ekonomiska möjligheter för vanligt folk att anlita hantverkare och städhjälp, vilket gjorde att det blev en ökad användning av dessa tjänster vitt och därmed ett ökat förtroende för skattesystemet. Vi genomförde en politik som innebar att det lönade sig att arbeta och göra rätt för sig. Det skapade en ökad kultur av att man just ska göra rätt för sig.

Nu går den socialdemokratiska regeringen fram på massiv front och vrider tillbaka klockan och höjer bidragen i bidragssystemen. Och det handlar just om bidragssystem. A-kassan är till 40 procent bidrag och till 60 procent försäkring. Detta är speciellt riktat mot grupper som har en relativt god etablering på arbetsmarknaden och som har goda inkomster. Det gör att den arbetslösa börsmäklaren får mer pengar i bidrag för att inte arbeta än vad den nyanställda tjejen tjänar som servitris.

Det finns ingenting kvar av de socialdemokrater som krävde sin rätt och gjorde sin plikt. Kvar finns bara ett bidragsparti.

Anf. 103 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Förutom att man inte vet skillnaden mellan bidrags- och försäkringssystem börjar man nu svamla om vilka det var som införde ROT-avdraget. Nu får vi backa bandet. Vilka var det som införde ROT-avdraget? Jo, det var den socialdemokratiska regeringen som införde ROT som ett system för att gasa på i lågkonjunktur, för att vi skulle efterfråga tjänster i lågkonjunktur. Det var inte meningen att det skulle ligga fast. Det var den socialdemokratiska regeringen som införde det, om det nu är så att man vill glida även på den sanningen.

Vi får hela tiden reformera och fundera på om vi använder skattepengarna rätt. Vi måste fråga oss på vilket sätt vi ska använda dem för att få så mycket pang för pengarna som möjligt och så många jobb för pengarna som möjligt. Därför måste vi hela tiden se över det.

Jag beklagar att den borgerliga regeringen var nöjd med 8 procents arbetslöshet och att man påstod att man tog bort människor ur utanförskap.

I själva verket tog den borgerliga regeringen bort försäkringssystemet för människor. Sjuka hamnade i stupstocken. Man tog bort människors ersättningar och deras möjlighet till en bra försörjning när de var mellan jobb.

Det innebär att människor hamnar helt utanför försäkringssystemet. Det kan leda till att de blir beroende av släktingar. Det kan till och med leda till brottslighet.

I dag är det många människor som saknar möjlighet att få något som helst stöd från staten, och det beklagar jag. Men vi ska se till att ge även dessa människor tryggheten och framtidstron tillbaka.

Anf. 104 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för en interpellationsdebatt om en angelägen fråga, nämligen förtroendet för skattesystemet. Det är viktigt att vårda det förtroendet, och det är glädjande att förtroendet för skattesystemet har ökat under den borgerliga regeringens tid.

Låt mig svara på Niklas Wykmans frågor. När det gäller överskottsmålet var jag tydlig före valet med att så länge vi har ett överskottsmål ska vi hålla oss till det. Men jag var också tydlig med att jag ansåg att det skulle komma en tidpunkt när det var angeläget att se över överskottsmålet. Jag vill påpeka att vi inte har avskaffat överskottsmålet, utan vi har gett Konjunkturinstitutet i uppdrag att titta på konsekvenserna av att ändra överskottsmålet till ett balansmål. Det sa jag redan före valet att vi avsåg att göra.

Vi höjer inte skatten för vanliga inkomsttagare. Däremot höjer vi inte brytpunkten med KPI plus 2 procent utan bara med KPI. Det innebär att ingen människa som har samma inkomst som året innan får en höjd skatt. Nu gick det inte igenom, men när det går igenom har man inte en annan skatt i januari än i december. Har man samma lön har man inte en högre skatt utan faktiskt en lägre skatt – men inte lika mycket lägre som om man hade höjt brytpunkten med KPI plus 2 procent.

Vad gäller ROT har det hänt en del efter valet som vi inte kände till före valet. Kostnaden för ROT har ökat mycket mer än vi förutsåg. Prognosen för ökade kostnader är 2 miljarder bara för 2014. Det slukar pengar ur statsfinanserna i kombination med att statsfinanserna är i ett sämre skick än vad vi trodde före valet.

Prognoser visar även att bostadsbristen är större än man tidigare trodde. Det börjar även bli brist på byggnadsarbetare. Därför menar vi att en del av de pengar som går till renovering i stället behöver gå till nybyggnation av bostäder.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2014/15:390 om diskriminering vid landets universitet och högskolor

Anf. 105 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Ida Drougge har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att stoppa diskriminering baserad på kön vid landets universitet och

högskolor samt på vilket sätt jag arbetar långsiktigt för att motverka diskriminering vid landets universitet och högskolor. Vidare har interpellanten frågat om jag ämnar ta upp problemet med diskriminering baserat på kön inom ramen för den expertgrupp för jämställdhet i högskolan som nyligen aviserats.

Jag vill börja med att tacka Ida Drougge för att hon lyfter fram dessa angelägna frågor. Vi är en feministisk regering, och arbetet för ökad jämställdhet är en av våra viktigaste frågor.

När det gäller universitet och högskolor har regeringen som målsättning att kvinnor och män ska kunna verka på lika villkor och med samma möjligheter till akademisk karriär, vilket tyvärr inte är verkligheten i dag. Fortfarande är till exempel alltför få av professorerna kvinnor, och andelen kvinnliga professorer ökar för långsamt.

När det gäller enskilda fall ska, som interpellanten vet, varken regeringen eller jag uttala oss om dessa.

I flera olika författningar finns regleringar om jämställdhet vid universitet och högskolor. Högskolelagen anger till exempel att jämställdhet mellan kvinnor och män alltid ska iakttas och främjas i lärosätenas verksamhet. Vidare framgår av diskrimineringslagen, utöver förbud mot diskriminering, att universitet och högskolor är skyldiga att bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett bland annat kön för både anställda och studenter.

Det kan nämnas att en utredning har sett över frågan om hur reglerna om så kallade aktiva åtgärder mot diskriminering kan effektiviseras. Den frågan bereds nu i Regeringskansliet. Det finns också flera myndigheter som arbetar med dessa frågor, både genom uppföljning och genom främjande arbete gentemot våra lärosäten.

Jag följer kontinuerligt hur lärosätena arbetar med jämställdhet. Jämställdhetsfrågorna står i fokus för en feministisk regering. De ska genomsyra alla politikområden, så också högskole- och forskningspolitiken. Redan i regeringsförklaringen lyfte statsministern till exempel fram att forskningsanslagen ska fördelas mer jämställt och att andelen kvinnliga professorer ska öka.

När det gäller interpellantens tredje fråga om den planerade expertgruppen för ökad jämställdhet i högskolan bereds uppdraget för närvarande i Regeringskansliet. Vi måste bli bättre på att ta till vara individens kompetens, oavsett kön.

Anf. 106 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Det är bra att statsrådet har koll på utredningar och på de lagar och förordningar som gäller. Men det är inte lagen jag frågar om och behöver hjälp att ha koll på, utan jag undrar vad statsrådet vill göra när högskolor och universitet bryter mot lagen.

Sverige är ett förhållandevis jämställt land. När The Economist undersöker och rankar kvinnors ekonomiska möjligheter placeras Sverige på första plats, som det land i världen där kvinnor har störst ekonomiska möjligheter.

Min uppfattning är dock att jämställdheten är absolut och inte relativ. När vi ser att människor på grund av sitt kön ges olika möjlighet till karriär, lön och utbildning är det ett problem, oavsett vad andra länder gör. Ingen

ska behöva bli bortsorterad från arbetslivet eller från högskolan på grund av kön eller etnisk bakgrund. Men så är fallet i dag.

Det är som sagt bra att statsrådet har koll på det arbete Alliansen påbörjade och att hon följer utvecklingen. Men det spelar liten roll om man samtidigt inte föreslår åtgärder och reagerar när negativa saker uppmärksammas. Det exempel jag tog upp i min interpellation var ju tyvärr bara ett exempel av flera.

En granskning från Centrum för rättvisa visar att mer än hälften av landets 31 statliga högskolor och universitet under de senaste fem åren har diskriminerat och alltså brutit mot diskrimineringslagen. Vidare uppger mer än vart fjärde lärosäte att de tänker fortsätta med detta i olika former under kommande år.

Enligt diskrimineringslagen är det olagligt att öronmärka en plats åt en person med ett visst kön eller att välja en person med sämre meriter framför en med bättre meriter. Rättsläget är kristallklart. Ändå ser vi gång på gång att det sker.

Jag upplever att jag inte får något svar av statsrådet. Därför, herr talman, vill jag åter fråga statsrådet vad hon ämnar göra åt saken.

Om ingenting föreslås börjar man ju undra, och jag tvingas nästan tro att statsrådet tycker att det är bra att landets högskolor och universitet bortser från lagen och att statsrådet tror att vi kan uppnå jämställdhet genom att bortse från grundläggande demokratiska principer. Hur kan man då kalla sig för en feministisk regering? Det förstår inte jag.

Det som sker runt om i landet är att personer, enbart på grund av sitt kön, inte får utbildningsplatser eller möjlighet till meriterande kurser och tid som gör att de kan få till exempel en professur.

Jag vet att kvinnor studerar alltmer och har kompetens. Om vi hade gått på kompetens före kön hade Sverige varit ett mer jämställt land. Därför tycker jag att dessa frågor är otroligt viktiga, och jag skulle gärna vilja ha svar från statsrådet.

Anf. 107 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag svarade just på den fråga som jag tycker att Ida Drougge själv svarade på. Rättsläget är väldigt klart, och dessutom har vi domstolar som dömer i sådana frågor. Vi har också en myndighetsutövning, och precis som jag sa i mitt svar har vi inte rätt att lägga oss i dessa saker. De ska skötas av domstol eller genom myndighetsutövning.

Det finns inget som är oklart när det gäller lagstiftningen på dessa områden. Däremot är fortfarande bara 24 procent av professorerna kvinnor, medan 76 procent är män.

Jag delar helt uppfattningen att det är strikta meriter och kompetens som ska avgöra om man ska komma i fråga för anställning och hur forskningsanslagen ska fördelas. Tyvärr är det inte alltid så. Det finns diskriminerande understrukturer. Det är precis det vi vill titta på genom att bland annat ha en expertgrupp för jämställdhet men också ge ett tydligt jämställdhetsintegreringsuppdrag till alla våra lärosäten.

Jag utgår från att inte heller du, Ida Drougge, är nöjd med fördelningen och med att det går så långsamt. Det var bland annat den förra regeringens arbete som pekade på att det inte fungerar och att det inte alltid är strikt meritbedömning eller kompetens som ligger till grund för hur både

forskningsanslag och anställningar fördelas. Vi måste därför intensifiera arbetet.

De projekt som genomförts och den uppföljning som Statskontoret fick i uppdrag av den förra regeringen att göra visar att det tyvärr inte går framåt, trots att det är fler kvinnor på grundutbildningen. Därför får vi utgå från att det fortfarande föresiggår en könsdiskriminering som vi behöver uppmärksamma.

Jag hoppas att vi kan ha en bred enighet om att det här är ett viktigt arbete och att det inte bara är den feministiska regeringen som står bakom det.

Anf. 108 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag tolkar det som att ministern är emot det kvotssystem som många av Sveriges högskolor och universitet använder när de säger att sökande behöver ha ett specifikt kön för att kunna tilldelas en specifik plats.

I flera år har andelen kvinnor som läser på högskolor och universitet legat på 60 procent. Antalet kvinnor har sedan ökat ganska kraftigt om vi ser på utbildningar som läkarutbildningen, tandläkarutbildningen och juristutbildningen.

Kvinnor är vinnare när man mäter kriterier för kunskap. Men om man börjar mäta andra kriterier och säger att kön kanske är ett viktigare kriterium diskrimineras även kvinnor.

I det fall jag tog upp råkade det vara en man som inte hade fått information om att man kunde söka en tjänst för att på sikt kunna bli professor. Man hade inte ens kollat på hans ansökan, enbart på grund av att han var man.

Men i de allra flesta fall där man har använt liknande system och principer är det kvinnor som nekats rätten till grundutbildning. De har nekats möjligheten att komma in på en utbildning över huvud taget just för att de är tjejer, till förmån för att killar med lägre kunskap och lägre meritpoäng ska komma in i stället.

Vi måste ta fasta på de grundläggande principerna. Om man bortser från dem kan det inte bli jämställt eller rättvist. Därför tycker jag att det vore bra om statsrådet kunde uttala att hon är emot det kvoteringsystem som många av landets högskolor och universitet använder sig av, särskilt nu när det har visat sig bryta mot diskrimineringslagen.

När vi nu ser att detta har skett år efter år tycker jag att det är lite tandlöst att säga att det är upp till dem och att ministern inte kan lägga sig i.

Anf. 109 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Man kan tycka att det är tandlöst att vi inte lägger oss i domstolsprocesser, men det är faktiskt så det är tänkt att fungera. Varken folkvalda eller regeringen ska lägga sig i dem. Här stiftas lagar, och den lagen står vi bakom. Det är den som ska följas, och det är domstolar som ska se till det.

Jag blir lite bekymrad när jag hör Ida Drougge. Hon verkar tro att det här kommer att lösa sig med tiden, bara för att vi har fått in fler kvinnor i grundutbildningen. Så är inte fallet. Det har gått väldigt långsamt.

Sedan 1999 har andelen kvinnliga professorer ökat från 12 till 24 procent. Den förra regeringens egen jämställdhetsdelegation skrev i sin slutrapport att det ”tecknas en nedslående bild av akademien som en organisation präglad av normer och värderingar som bekräftar män som överordnade och där olika villkor råder för kvinnors och mäns meritering och karriärutveckling”.

Enligt rapporten ligger den särbehandling och diskriminering på grund av kön som råder inom universitet och högskolor under ytan, vilket gör att den ofta är svår att få grepp om. Det är det arbetet som vi i regeringen nu tänker se till att fullfölja. Detta pågår varje dag, och strikta meriter är inte grunden för alla typer av anställningar eller forskningsanslagstilldelning.

Det går långsamt, och det kommer inte att lösa sig automatiskt med tiden om man inte jobbar aktivt med jämställdhetsintegrering. Det är det vi tänker göra.

Anf. 110 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag menade självklart inte att statsrådet ska lägga sig i domstolsprocesser eller enskilda fall – givetvis inte. Det vore väldigt oansvarigt.

Jag tror absolut inte att detta kommer att lösa sig av sig självt. Däremot tror jag att det är stor skillnad när det gäller att uppmuntra kvinnor eller män att göra akademisk karriär eller söka vissa tjänster och att medvetet kontakta kvinnor som man vet är kvalificerade när man utlyser tjänster och uppmana dem att söka.

Det finns många saker man kan göra för att få fler kvinnor att göra akademisk karriär. Men att säga att kön på ett tidigt stadium ska kunna vara ett hinder för att bli antagen tycker jag inte är rätt. Det är detta interpellationen handlar om. Vi vet att många högskolor och universitet bryter mot lagen och använder sig av olika typer av kvotering när de ser över ansökningar. De tittar inte ens på ansökningar där könet är fel och kollar inte på meriterna. Det tycker jag är fel.

Jag tycker att expertgruppen behöver se över dessa system. Det var min förhoppning att statsrådet skulle kunna säga att expertgruppen kommer att ta tydligt avstånd från olika former av kvotering där kön snarare än kunskap är merit.

Anf. 111 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag vill passa på att tacka för en bra interpellation om ett angeläget ämne. Man kan bara beklaga att ni under de åtta år då ni satt i regeringen inte tittade djupare på alla de möjligheter som du säger finns. Det är det som den här regeringen nu avser att göra, bland annat genom att tillsätta en expertgrupp för jämställdhet som ska kunna vara ett kunskaps- och kompetensstöd för våra lärosäten men också för våra myndigheter och forskningsfinansiärer, så att vi någon gång kan komma åt det som den förra regeringen själv fick fram i sina slutrapporter för projekt som man hade men som tyvärr inte ledde till någon viktig förändring – i stort sett hände ingenting under de åtta år som ni satt vid makten.

Nu tänker den här regeringen ta tag i frågan, för det är en angelägen fråga. Vi tänker se till att jämställdheten ökar när det gäller anställningar och forskningsanslagens fördelning men också se vad vi kan göra för att bryta könsstereotypa mönster och uppfattningar. Det är vad detta arbete

ska göra. Vi avser inte att ändra på någon lag som har stiftats här i riksdagen utan står helt bakom diskrimineringslagen och utgår också från att den fungerar i domstolsprövningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2014/15:392 om it på lärarutbildningen

Anf. 112 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Maria Stockhaus har frågat mig hur jag avser att säkerställa att lärarstudenterna får den it-kompetens som de behöver för att, på ett väl genomtänkt och pedagogiskt sätt, kunna använda it-verktyg i sin framtida undervisning.

De nya lärar- och förskollärarytbildningarna infördes 2011. I examensbeskrivningarna framgår att studenterna ska visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för verksamheten.

Jag delar helt interpellantens uppfattning att det är viktigt att lärarstudenterna får med sig denna förmåga inför sin kommande yrkesutövning.

Det är universitet och högskolor som ansvarar för att lägga upp och genomföra utbildningen så att den följer de krav som ställs för respektive examen. Universitetskanslersämbetet är den myndighet som ansvarar för att granska kvaliteten på den utbildning som lärosätena bedriver så att målen i examensbeskrivningarna kan nås. De nya lärar- och förskollärarytbildningarna har ännu inte granskats. Därför saknar vi i dag samlad kunskap om hur kvaliteten ser ut inom utbildningarna, inklusive vilka kunskaper studenterna får med sig när det gäller till exempel digitala verktyg. I sammanhanget bör också påpekas att skolhuvudmännen har ett ansvar för att se till att lärare och förskollärare får kompetensutveckling, vilket till exempel kan handla om satsningar på höjd kompetens inom it.

För regeringen är kvaliteten på lärar- och förskollärarytbildningen en mycket viktig och prioriterad fråga. Alla studenter som ska bli lärare eller förskollärare ska ha genomgått en utbildning av hög kvalitet. Regeringen avser därför att fortsätta arbetet med att se över hur kvaliteten inom lärar- och förskollärarytbildningen kan stärkas.

Anf. 113 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret. Tyvärr är det inte mycket till svar, annat än att statsrådet delar min uppfattning att it-kompetens och förmågan att använda digitala verktyg i undervisningen är viktiga förmågor som lärarstudenter bör få med sig efter avslutad utbildning.

I många kommuner och i många skolor har det gjorts stora investeringar för att säkerställa att alla elever och lärare får tillgång till digitala verktyg. Det är viktiga verktyg för att kunna ge eleverna den digitala kompetens de behöver men faktiskt också för att kunna utveckla undervisningen och ge eleverna en mer relevant utbildning. Skolverket har tidigare gjort en utvärdering av it-användningen i skolan och konstaterar

att tillgången på många håll är god, även om den inte är det överallt, vilket i och för sig förtjänar en egen interpellation. Men användningen är inte särskilt avancerad. Det handlar om att söka information och skriva texter och ibland inte så mycket mer.

Naturligtvis har huvudmännen ett stort ansvar för att se till att it-satsningar som har gjorts i en kommun följs av fortbildning. Men frågan är var den fortbildningen finns. Det svämmar inte över av kurser på universitet och högskolor när det gäller fortbildning för lärare på detta område. Jag skulle vilja säga att det i princip saknas helt. Det är definitivt så att huvudmännen har ansvar för fortbildning, men då måste det också finnas lämplig fortbildning att tillgå, och där har staten ett stort ansvar.

Herr talman! Läraren är den absolut viktigaste faktorn när det gäller elevernas kunskapsutveckling. Välutbildade och kompetenta lärare är en förutsättning för kvaliteten på undervisningen. De rapporter jag får från huvudmän som tar emot nyexaminerade och från lärarstudenter själva är alarmerande. De har inte med sig de kunskaper och kompetenser som krävs för att arbeta i skolan i dag. Tyvärr handlar det inte bara om it-området. Det visar sig också att det skiljer mycket mellan lärosätena i fråga om hur mycket it-kompetens de ger studenterna. I vissa fall handlar det om valbara kurser, definitivt inte på den nivå som krävs för att arbeta i en digitaliserad skola.

Det gör exempelvis att de lärare som utexamineras från Stockholms universitet inte klarar av att undervisa i min hemkommun Sollentuna, där skolan är digitaliserad från förskolan till och med gymnasiet. Det måste väl ändå vara så att den statliga lärarutbildningen levererar lärare som kan fungera i klassrummet från dag ett. Det kan inte vara rimligt att huvudmannen ska behöva stå för en stor kompetensutvecklingsinsats direkt när lärarstudenterna lämnar högskola och universitet.

Statsrådet hänvisar till att den nya lärarutbildningen ännu inte har utvärderats. Med de signaler om kvalitetsbrister som finns känns det väl passivt. Statsrådet skriver ingenting om när en sådan utvärdering ska ske och vilka åtgärder statsrådet kommer att vidta för att säkerställa att en sådan utvärdering genomförs.

Anf. 114 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag delar en del av interpellantens farhågor. Den rapport från Skolverket som du hänvisar till, Maria Stockhaus, visar att tillgången till it har ökat men att it inte används i större utsträckning i undervisningen, att it-kompetensen är fortsatt låg och att det behövs kompetensutveckling. Det är något som arbetsgivarna ansvarar för. Men det har också gjorts stora insatser från både den förra regeringen och regeringen innan dess på att öka kompetensen på it-området. Vi behöver se till att det fortsätter. Det finns också en överenskommelse med SKL om den fortsatta digitaliseringen av skolan. Den dialogen är det angeläget att fortsätta ha kvar.

När det gäller kvalitetsutvärderingssystemet har det förslag som universitetskanslern har lagt fram precis gått ut på remiss. Vi återkommer till riksdagen med en proposition om ett nytt kvalitetsutvärderingssystem, och därefter kan vi se till att säkerställa till exempel detta och följa upp hur det ser ut på våra lärosäten.

Anf. 115 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag är nyfiken på vilka insatser statsrådet syftar på när hon säger att man har vidtagit åtgärder på det här området. Jag måste säga att jag inte känner till det och inte har sett något av det.

Det jag ville lyfta upp med den här interpellationen är den stora oro som jag känner för kvaliteten i lärarutbildningen när det gäller att ge studenterna den digitala kompetens som behövs för att arbeta i en digitaliserad skola. Att invänta ett utvärderingssystem utan att börja titta på detta redan nu tycker jag känns oansvarigt.

Tyvärr uppfattar jag inte att statsrådet är lika bekymrad, eftersom statsrådet är beredd att vänta tills det finns ett utvärderingssystem för universitet och högskolor i allmänhet. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att det inte ens finns några planer för när en sådan utvärdering av lärarutbildningen ska kunna ske. Jag rekommenderar statsrådet att prata med lärarstudenter som går den nya lärarutbildningen och be dem berätta om hur de ser på den utbildning som de får, inte minst när det gäller frågan om it.

OECD kommer inom kort med en rapport där de har utvärderat svensk skola. Det var ett uppdrag som de fick av alliansregeringen. Utbildningsutskottet har fått förhandsinformation om vad som kommer i rapporten. Där kommer man bland annat att lyfta fram lärarnas kompetens generellt men också bristen på it-användning i svensk skola, trots att Sverige är ett så pass digitaliserat land.

Kommuner som väljer att satsa på it måste självklart ta ansvar för att se till att lärarna får den fortbildning som de behöver. Det är säkert en del huvudmän som inte har tagit det ansvaret fullt ut. Men staten måste faktiskt också ta sitt ansvar och se till att lärarutbildningen håller måttet på detta område. Då är det inte rimligt att vänta in en utvärdering, utan detta är någonting som man måste titta på redan nu.

I målen för den nya lärarutbildningen som infördes 2011 infördes, precis som statsrådet säger i svaret, mål för lärarnas it-kompetens. Den tidigare lärarutbildningen fick hård kritik när den utvärderades, och det fanns lärosäten som miste sin examinationsrätt.

Med tanke på de tidigare bristerna och vikten av kompetenta lärare hoppas jag att regeringen så fort som möjligt initierar en ny utvärdering för att säkerställa att svensk skola får tillgång till kompetenta lärare i allmänhet och inte minst kompetenta lärare när det gäller it-området.

Är statsrådet beredd att agera för en snabbare utvärdering av den nya lärarutbildningen för att säkerställa kvaliteten?

Anf. 116 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! De satsningar som jag talade om är de satsningar som gjordes under både tidigare socialdemokratiska regeringar och under den förra regeringen. Det handlade bland annat om it i skolan, men det handlade också om kompetensutveckling via PIM, praktisk it- och mediekompetens. Det var många pedagoger som tog del av dessa olika satsningar. Ändå finns det betydligt mer att göra, precis som Maria Stockhaus påpekar.

Vi har också gjort saker som handlar om att stärka it i svensk lärarutbildning under tidigare år. Stora insatser har alltså gjorts. När det gäller kvalitetsutvärderingen, som jag sa, är det självklart att den ska

fortsätta. Vi ska se till att vi får ett fungerande kvalitetsutvärderingssystem på plats.

Precis som jag sa i mitt svar behöver vi stärka kvaliteten i lärarutbildningen. En av dessa delar är till exempel den verksamhetsförlagda delen av utbildningen, och det är mycket viktigt att det finns ett tätt samarbete mellan huvudmännen och universiteten, alltså utbildningsanordnarna.

De besök som jag har gjort ute i verksamheten visar att när detta fungerar väl sker också det utbyte som behövs mellan verksamhet och utbildning för att hela tiden stärka kvaliteten. Det är alltså inte bara en kvalitetssäkring för den enskilda studenten, utan det påverkar också att kvaliteten stärks i utbildningen därför att man får med sig kunskap om hur verksamheten fungerar eller hur den behöver stärkas in i lärarutbildningen. Något som jag ser mycket positivt på är att vi kommer att fortsätta att jobba med att stärka samarbetet mellan huvudmännen och universiteten för att få en högre kvalitet i lärarutbildningen.

Anf. 117 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Det är tydligt att den här regeringen i alla fall inte har tagit några steg för att förbättra it-kompetensen på vare sig lärarutbildningen eller i svensk skola. Det är tidigare regeringar som har gjort det och inte den här.

Alliansen i utbildningsutskottet har saknat det tålamod som statsrådet ger uttryck för. Vi har redan nu initierat en hearing om kvaliteten i lärarutbildningen som kommer att genomföras under våren, vilket jag tycker är ett viktigt steg för att vi ska kunna se var bristerna finns och framför allt lyssna på lärarstudenter. När man talar med dem som faktiskt går lärarutbildningen i dag berättar de rent allmänt om sin utbildning men framför allt om it-kompetensen, och det är inga roliga historier att lyssna på. Jag undrar hur det ska gå när de kommer ut i kommuner som faktiskt har gjort stora it-satsningar och det visar sig att de inte kan undervisa i den miljö som de möter.

Vi tar dessa signaler om kvalitetsbrister på stort allvar. Beroende på vad denna hearing ger kommer jag antagligen att återkomma till statsrådet med fler frågor.

Anf. 118 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Maria Stockhaus för en mycket angelägen interpellation där jag tror att vi har mycket samsyn, inte minst när det gäller att stärka kvaliteten i lärarutbildningen. Det är någonting, precis som jag sa i mitt svar, som vi jobbar hårt med i regeringen genom att titta på var de brister finns som vi i dag känner till. Ibland handlar det bland annat om den verksamhetsförlagda delen av utbildningen, och ibland handlar det om den forskningsanknytning som finns och som ibland brister i lärarutbildningen.

Jag välkomnar också att man har hearingar och att man lyssnar till lärarstudenter. På den turné som jag nu gör ute på lärosätena försöker jag träffa lärarstudenter på de lärosäten där man har lärarutbildning. Men det är också viktigt att vi gör systematiska utvärderingar för att se var bristerna är och vilka åtgärder som behöver vidtas.

Självklart kommer vi att jobba vidare med att stärka kvaliteten i lärarutbildningen, och då ska vi göra det på goda kunskapsgrunder.

Prot. 2014/15:77
24 mars

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

§ 18 Svar på interpellation 2014/15:382 om åtgärder för ett ökat bostadsbyggande

Anf. 119 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Nina Lundström har frågat mig vilka krav jag avser att ställa på kommuner så att det byggs fler bostäder. Nina Lundström har också frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att minska de hinder som hämmar bostadsbyggandet i kommunerna och när jag kommer att vidta dessa åtgärder.

Låt mig börja med att säga att jag delar Nina Lundströms uppfattning att det återstår mycket att göra för att skapa förutsättningar för bostadspolitiken i hela landet. Bostadsbristen är ett stort samhällsproblem, inte bara i storstäderna utan även i många mindre orter. Bostadsbristen behöver mötas med ökat bostadsbyggande. Därför har regeringen satt upp ett mål om att minst 250 000 nya bostäder ska byggas till 2020. Det är särskilt angeläget att utbudet av hyresrätter, inklusive studentbostäder, ökar. Regeringen lyfte i budgetpropositionen för 2015 fram nya tänkbara åtgärder, däribland frågan om att skapa incitament för såväl byggande av små energieffektiva hyresrätter eller studentbostäder som för de kommuner som står för ett ökat bostadsbyggande.

Flera av de frågor som Nina Lundström nämner, till exempel regelverket gällande riksintressen, överklagandeprocessen och buller, är sådana frågor som har betydelse för bostadsbyggandet och som för närvarande utreds eller bereds inom Regeringskansliet. Regeringen avser därför att så fort som möjligt ta ställning i dessa frågor.

Miljonprogrammets flerbostadshus behöver moderniseras på ett socialt och miljömässigt hållbart sätt. Regeringen föreslog därför i budgetpropositionen en stor satsning på ett stöd för renoveringar av flerbostadshus i miljonprogramsområdena som bland annat bidrar till energieffektivisering. Jag beklagar att denna viktiga satsning röstades ned av riksdagen.

Som bostads- och stadsutvecklingsminister har jag ett ansvar för att skapa förutsättningar för att städerna förtätas på ett hållbart sätt. I budgetpropositionen för 2015 aviserade regeringen att 500 miljoner kronor per år avsätts till insatser för förbättrade stadsmiljöer 2015–2018 i form av statlig medfinansiering till lokala och regionala investeringar i kollektivtrafik i tätort. Regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att utveckla ett ramverk för så kallade stadsmiljöavtal med fokus på hållbara transporter. Bra kollektivtrafik kan öppna upp för nya attraktiva lägen för bostadsbyggande. Täta städer med goda möjligheter till cykel-, gång- och kollektivtrafik samt god samhällsservice behövs dessutom för att fler ska kunna leva hållbart och för att bidra till att nå de nationella miljö kvalitetsmålen.

Avslutningsvis kan jag försäkra Nina Lundström om att det pågår ett intensivt arbete inom Regeringskansliet med att överväga ytterligare åtgärder som kan underlätta för bostadsbyggandet i hela landet.

Anf. 120 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Det var framför allt två frågor som jag ville rikta till statsrådet i kväll. Interpellationen är föranledd av ett uttalande som statsrådet Mehmet Kaplan gjorde kring kommunernas roll och bostadsbyggandet.

Statsrådet uttryckte att han ville agera blåslampa på kommunerna. Den första frågan handlar därför om vilka krav han kommer att ställa på kommunerna. Den andra frågan gäller vilka hinder han är beredd att avlägsna. Det är ju ett annat perspektiv på kommunernas roll och situation.

Herr talman! Jag är inte nöjd med svaret den här gången heller, för jag tycker att det är ett väldigt otydligt svar. Det är väldigt bra att statsrådet delar min uppfattning om problembilden, men jag efterlyser ändå mer konkreta åtgärder. Det finns också en fråga som statsrådet över huvud taget inte berör, och det är ett hinder som jag nämner i interpellationen – strandskyddet. Statsrådet nämner inte detta; jag kommer att återkomma till det.

Jag noterar att statsrådet Mehmet Kaplan också har varit ute och diskuterat frågan om investeringsstimulanser och investeringsstöd till hyresrätter. Ibland är det fråga om energieffektiviseringar. Ibland handlar det om investeringsstöd för nyproduktion. Det är väldigt oklart vad som avses och vad åtgärderna syftar till.

Jag noterar också att statsrådet är ute och reser och besöker bostadsföretag som Alingsåshem där man har lyckats med innovativa projekt utan att staten har gått in och satt upp ett regelverk eller vidtagit åtgärder. Då blir jag väldigt fundersam över varför man går in på den här typen av investeringsstimulanser, när aktörerna redan i dag har hittat metoder för att hitta lösningar.

Mina frågor handlar egentligen om vad som bereds i Regeringskansliet, för det är inte helt tydligt vad statsrådet avser att återkomma med i form av konkreta förslag. Jag noterar att regeringen avser att ta ställning i de frågor som bereds, men vad innebär det? Innebär det också att statsrådet delar uppfattningen om det som Alliansen har jobbat med, det vill säga att minska på hinder och krångel som faktiskt stoppar upp byggandet?

Jag har en konkret fråga om ett sådant hinder som statsrådet och regeringen med en gång skulle kunna lätta och lindra för dem som vill bygga små hyresrätter och bostäder för studenter. Det handlar om bullerregelverket som vi i dag vet stoppar byggandet. Därför hoppas jag att statsrådet i kväll kan vara konkret angående om han delar uppfattningen att man måste göra någonting åt bullerregelverket och i så fall när han och regeringen avser att återkomma till riksdagen.

Det finns många olika typer av hinder som vi behöver arbeta med om vi delar uppfattningen att det är där vi ska lägga många insatser. Därför har jag, herr talman, tre följdfrågor till statsrådet.

Den första frågan gäller bullerreglerna. När avser statsrådet att återkomma med förslag?

Den andra frågan handlar om investeringsstödet. Vad avser statsrådet? Är det att energieffektivisera? Är det för innovationer? Är det för renoveringar, eller är det för att bygga nytt? Det är oklart vad statsrådet menar.

Den tredje frågan handlar om att statsrådet anser att Alliansens bostadspolitik nått vägs ände. Vilka beslut av dem som alliansregeringen och riksdagen redan har fattat tänker han då ändra på?

Anf. 121 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Nina Lundström för att hon har ställt dessa frågor. Det är av oerhört stor vikt att vi har en levande diskussion här i riksdagen för att hantera en viktig fråga som denna. Det är vi skyldiga många människor, framför allt unga studenter som är utan bostad i Sverige i dag, vilket gör att de har sitt vuxenliv på vänt.

Jag ska försöka svara på dessa frågor i den ordning som Nina Lundström tog upp dem.

Herr talman! Att vara en blåslampa på dem som har bostadsförsörjningsplikten är någonting som jag tycker är en oerhört viktig del av en bostads- och stadsutvecklingsministers uppdrag.

Vi har jobbat länge med att målet om 250 000 bostäder fram till 2020 ska vara ett realistiskt mål. Där bygger vi vidare på det som tidigare har gjorts. Mycket av det regelförenklingsarbete som den gamla regeringen gjorde var helt adekvat. En del av regelförenklarna var dock av sådan art att de behöver följas upp. Det gäller bland annat andrahandsuthyrningsreformen, och det är någonting som jag har gett i uppdrag till Boverket att följa upp.

När det gäller själva grunden för strandskyddet är det en fråga som har debatterats i riksdagen tidigare. Det är framför allt till Miljö- och energidepartementet som frågan ställts, och det där därifrån den brukar besvaras. Jag kommer att gå in på det i mitt senare inlägg.

Jag vill dock ta upp Nina Lundströms fråga om investeringar och subventioner, nämligen det exempel som hon anförde – Alingsåshem. Alingsåshem gjorde en fantastiskt bra upprustning av sitt miljonprogramsområde i samverkan med det passivhuscentrum som gör ett viktigt arbete, där några få eldsjälur från början har lyckats uppbåda stöd både från lokala och regionala politiker, från kommunen och från Region Västra Götaland.

En sak är dock bra att känna till i det här ärendet, och det är att man lyckades uppbåda EU-stöd. Det är pengar som jag naturligtvis välkomnar och hoppas att fler fastighetsbolag kan söka. Det är en form av subventioner. Jag vet inte vad Folkpartiet och Nina Lundström tycker om den typen av stöd, men jag förmodar att de tycker att det är bra.

I det här läget har regeringen sagt att vi inte stänger några dörrar när det gäller olika typer av ekonomiska incitament. Vi har också redan gjort rätt så mycket, med ½ miljard från och med den 1 juli som kommer att betalas ut till de kommuner som bygger i lägen som inte anses tillräckligt attraktiva i dag för de byggbolag som tycker att det kanske måste dras kollektivtrafik till områdena för att göra dem attraktivare. Det är det här vi kallar stadsmiljöavtal.

En ny bullerförordning kommer att vara väldigt avgörande för många boendemiljö, inte minst för unga och studenter, för lång tid framöver.

Detta är ingenting som lämpar sig att hasta fram. Vi vet i dag att buller kan vara direkt skadligt att utsättas för, och förordningen har fått väldigt mycket kritik från remissinstanserna.

Som ansvarigt statsråd är det min skyldighet och plikt att lyssna in de synpunkter och den oro som många av remissinstanserna har lyft upp. Därför är min förhoppning att vi, efter att ha hanterat remissvaren och balanserat olika synpunkter mot varandra, inom kort ska kunna presentera en ny bullerförordning.

Anf. 122 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Det skulle kunna gå mycket snabbt och vara mycket enklare för dem som bygger bostäder att få ett tydligt besked om bullerförordningen.

Statsrådet talar sig varm för olika typer av investeringsstöd. Ibland är det i form av innovativt byggande, ibland är det för energieffektiviseringar, ibland är det för nyproduktion. Men den snabbaste vägen till att lindra bostadsbristen är att jobba med de regelverk som vi nu vet hindrar bostadsbyggandet.

Bostäder nära kollektivtrafik – ja, det är viktigt, och det skapar också attraktiva bostäder. Men varför bara fokusera på att dra fram nya spår och ny kollektivtrafik till lägen som i dag inte sägs vara attraktiva, när man i dag kan förtäta städer, även i mindre kommuner, där kollektivtrafiken redan finns?

Det är svårt att förstå varför man inte med dagens byggteknik skulle kunna uppnå de goda livsmiljöerna, vilket byggbranschen anser att man klarar av. Varför då säga att man inte vill hasta fram något? Det vill väl ingen, men det är ju väl förberett. Remissvaren har varit inne sedan september 2014.

Branschen efterlyser de nya bullerreglerna. SKL har gjort det. Sabo har också gjort det och verkligen påtalat hur viktigt detta är för att snabbt kunna bygga där kollektivtrafiken redan finns. På så sätt kan man bygga de täta städerna där folk kan gå eller cykla från bostaden, ställa bilen och åka kollektivt. Jag noterar dock att det inte kommer några tydliga besked om detta. Statsrådet säger att han inte vill hasta fram något. Men jag tycker inte att vi har råd att vänta.

Den andra frågan handlar om strandskyddet. Jag vill, herr talman, nämna följande: Den sammanlagda fastlandskusten och stränderna i Sverige är 385 000 kilometer. Det motsvarar 9 ½ gånger jordklotets omkrets. I Norrbotten, som har den längsta sträckan kust och stränder, består den delen av 22 procent av den totala sträckan stränder. Där finns 14 av 15 kommuner med en strandlinje motsvarande 35 procent av Sveriges sammanlagda kust- och strandlinje.

Arjeplog är Sveriges glesast befolkade kommun med 0,2 invånare per kvadratkilometer. Samtidigt är bara 1 procent av strandlinjen bebyggd. Därför vore det vällovligt att även på denna punkt få höra hur statsrådet ser på möjligheten att göra en översyn och reformera. När strandskyddsreglerna tillkom handlade det om att skydda de hårt exploaterade områdena, men när vi ser att regelverket hämmar bostadsbyggandet också ute i landet, där man skulle kunna bygga bostäder, vill jag återigen, herr talman, fråga statsrådet: Vilka förslag eller åtgärder

ser statsrådet att det är möjligt att återkomma med vad gäller strandskyddsreglerna?

Den tredje frågan handlar om riksintressena. Vi vet att riksintressena gör att det ibland är svårt att bygga både i städer och ute i glesbygden. Vilka förslag eller avsikter har statsrådet vad gäller den typen av hämmande effekter på bostadsbyggandet?

Herr talman! Återigen: När kommer bullerreglerna? När kan vi se att statsrådet följer upp strandskyddsreglerna? När kan vi dessutom få en reform av riksintressena där alla de tre faktorerna direkt påverkar bostadsbyggandet, även de små hyresrätterna och studentbostäderna?

Anf. 123 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Nina Lundström, för uppföljningsfrågorna! Jag noterade att Nina Lundström inte nämnde någonting om den första frågan som jag svarade på, nämligen Alingsåshems situation och vad hon anser om den investering och upprustning som gjorts där, som vi välkomnar och som inneburit en 80-procentig sänkning av energianvändningen i Alingsås. Det har skett mycket tack vare Passivhuscentrums rådiga kunskapsöverföring, och det var faktiskt EU-pengar som ledde till det, alltså en form av subvention. Nina Lundström nämnde inte detta med ett ord, så jag förmodar att hon kommer att göra det i sitt nästa inlägg.

Nina Lundström har ännu en gång frågat mig om bullerfrågan. Jag har redan svarat på den, och därför väljer jag att svara på den andra frågan, den om strandskyddet. Jag vill börja med att framhålla att jag anser att strandskyddet fyller en oerhört viktig funktion genom att det skapar unika förutsättningar för allmänheten att ha tillgång till naturupplevelser och för bevarandet av biologisk mångfald.

Om vi tittar på vad det är som gör det hela unikt ser vi att det finns flera nya bestämmelser om strandskydd. De trädde i kraft så sent som 2009 och 2010. De ändringar som då gjordes syftade bland annat till att utveckla ett ändamålsenligt strandskydd som beaktar behovet av utveckling i hela Sverige, särskilt på många ställen på landsbygden, samtidigt som ett långvarigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte äventyras. De är två vågskålar som alltid måste vara i balans.

Herr talman! Jag vill påpeka att ändringarna syftade till att öka det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet. Kommunerna har numera huvudansvaret för att pröva frågan om undantag från strandskyddet. Vid den prövningen ska hänsyn tas till olika allmänna och enskilda intressen med utgångspunkt i kriterierna i miljöbalken. De ändringar som ägde rum innebar vidare att det inrättades ett särskilt institut, Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, för sådana områden. Områdena ska, som nämnts, redovisas i kommunernas översiktsplaner. Genom detta institut har det tillskapats nya möjligheter att göra undantag från strandskyddet. Det är en ändring som riksdagen har gjort och som Nina Lundström mycket väl känner till.

Herr talman! Jag vill ta upp ytterligare en aspekt av denna fråga, nämligen att det finns en särskild delegation, Strandskyddsdelegationen, som arbetar med kompetensutveckling när det gäller tillämpningen av strandskyddsreglerna. Det beslutades, som jag sa tidigare, så sent som 2009 och 2010 av en riksdag som då bestod av en majoritet där Nina Lundström parti, Folkpartiet, ingick.

När det gäller tillämpningen av strandskyddsreglerna är syftet att bland annat effektivisera tillämpningen av de nya reglerna i samhällsplanerings- och byggprocesserna. Strandskyddsdelegationen ska slutredovisa sitt uppdrag i december i år. Då får vi anledning att återkomma till vad det är som fungerar bra och vad det är som fungerar mindre bra.

Min förhoppning är att den här frågan kommer att läggas till det uppdrag som finns sedan tidigare, nämligen det om ändrade bestämmelser om gatukostnader, som ligger hos Lantmäteriet och som kommer att redovisas till mig den 15 augusti i år. Vi har också en utredning som Boverket genomför och som handlar om att öka kompetensen inom hela dess utvecklingsområde. Det handlar om möjligheten att etablera så kallade bokaler, att placera friggebodar och Attefallshus närmare gräns mot parkmark och gata med mera.

Anf. 124 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Statsrådet vill kanske diskutera andra frågor än dem som jag hade fokuserat på i min interpellation. Jag tar mig friheten att kommentera det som jag tar upp i interpellationen, och jag lovar att återkomma med ytterligare interpellationer, också i andra frågor.

Jag vill återigen lyfta upp regelverken. Det är frågor som många diskuterar. Det gäller exempelvis bullerförordningen, som vi vet hämmar bostadsbyggandet.

Jag är fullt medveten om att det pågår en utredning och hoppas att statsrådet har ambitionen att återkomma med ytterligare förslag vad gäller riksintressesystemet. Riksrevisionen, som gjorde en genomlysning av problematiken, kunde konstatera att 86 procent av de kommuner som ville att det skulle byggas bostäder i kommunerna ansåg att det var någonting som påverkade möjligheterna till det.

Som vän av ordning vill jag fokusera på de hinder som finns för bostadsbyggandet. När statsrådet säger att han vill agera blåslampa är det ett perspektiv, men jag tycker att min andra fråga, som handlar om hur vi kan underlätta bostadsbyggandet, är väldigt viktig. Jag menar att det finns mycket att göra för att ta bort hinder, för hinder kostar pengar.

Jag noterar att statsrådet inte svarar på frågan om olika former av investeringsstöd, hurdana de är och vad de ska gå till. Det är klart att den frågan nu ställs, inte minst utifrån artikeln i Göteborgs-Posten, där man i ena stunden lovar pengar till en typ av åtgärder och i nästa till någonting annat. Jag menar att det är lösningar som har prövats. Nu borde fokus ligga på att fortsätta att göra det enklare att bygga, ta bort hinder och se till att bostäderna byggs.

Det är synd, herr talman, att vi i dag inte får större klarhet. Risk kostar pengar, och långsiktiga spelregler är något som alla efterlyser, så även jag.

Anf. 125 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Nina Lundström, för uppföljningsfrågorna! Jag noterar än en gång att Nina Lundström valde att helt bortse från det hon tog upp i sitt första inlägg, nämligen exemplet med Alingsåshem, som kanske inte var riktigt så som hon trodde att det var.

Nina Lundström kan gärna besöka Passivhuscentrum – hon kanske redan har gjort det – och framför allt Alingsåshem för att se på den upprustning som inneburit att man kan uppvisa fantastiska siffror vad gäller ener-

giförbrukningen. Numera är användningen en bråkdel av vad den varit tidigare. Jag önskar att fler kommunala bostadsbolag och privata fastighetsägare kunde titta på hur man gjort där. Det har inte gjorts enbart med kommunens och bolagets pengar, utan det har kunnat göras tack vare subventioner.

När det gäller strandskyddet uppfattade jag det i både första och andra inlägget som en del av frågan, men nu uppfattar jag det som att det inte riktigt hör hemma i den här interpellationen. I grunden handlar det om att Nina Lundström tillsammans med sina borgerliga kamrater i utskottet skriver en debattartikel om strandskydd, och när jag svarar på den debattartikeln ställer Nina Lundström i en interpellation exakt samma frågor igen.

Jag försöker besvara detta. Sveriges riksdag har beslutat om hur strandskyddet ska fungera. Regeringen är tydlig med att vi stöder den nuvarande lagstiftningen. Kan det vara tydligare än så? Det handlar om bestämmelser om strandskydd som den gamla regeringen genomförde, den regering Nina Lundströms parti ingick i fram till för knappt ett halvår sedan.

Det andra är en översyn av det utvidgade strandskyddet som länsstyrelsen har genomfört på initiativ av den förra regeringen och vars utfall Nina Lundström med flera har kritiserat. Det har sagts att detta inte längre gäller. Jag blir lite ledsen, för det här är en långsiktig fråga som måste hanteras på ett seriöst sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelse

2014/15:RR3 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över
Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds årsredovisning 2014

§ 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 mars

2014/15:419 Säkerställande av att Socialstyrelsens riktlinjer efterlevs
av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

2014/15:420 Framtiden för Terminologicentrum

av *Bengt Eliasson* (FP)

till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

2014/15:421 En sjukersättning som stöder arbetslinjen

av *Finn Bengtsson* (M)

till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)

2014/15:422 Resursslöseri med invandrade läkares kompetens

av *Lotta Finstorp* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:423 Fortbildning av läkare

av *Finn Bengtsson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:424 Friskvårdsavdrag för ridning

av *Åsa Coenraads* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:425 Barnkonsekvensanalys vid överskuldsättning

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2014/15:426 Kamerautrustade drönare

av *Erik Ottoson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:427 Ratificering av ILO-konvention 169

av *Mia Sydow Mölleby* (V)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2014/15:428 Ökad konkurrens på järnvägsnätet

av *Jessica Rosencrantz* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:429 Varsel och jobb som försvinner

av *Katarina Brännström* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:430 Ett längre arbetsliv

av *Katarina Brännström* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2014/15:431 Förutsättningar för havsbaserad vindkraft

av *Rickard Nordin* (C)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:432 Åtgärder mot den organiserade brottsligheten

av *Roger Haddad* (FP)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

den 21 mars

2014/15:433 Nedläggningshotet mot Bromma flygplats och konsekvenserna för Tvärbanans utbyggnad

av *Erik Ottoson* (M)
till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 mars

2014/15:329 Sjukskrivningar och förebyggande sjukpenning

av *Lotta Finstorp* (M)
till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2014/15:330 Regeringens politik kring deinvesteringar

av *Sofia Arkelsten* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2014/15:331 Nationell säkerhetsstrategi och Försvarsberedningen

av *Hans Wallmark* (M)
till statsminister Stefan Löfven (S)

2014/15:332 Den nationella säkerhetsstrategins organisering

av *Hans Wallmark* (M)
till statsminister Stefan Löfven (S)

2014/15:333 Fredad zon för de kristna folkgrupperna i Irak

av *Robert Halef* (KD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:334 Svensk läkare i etiopiskt fängelse

av *Ulla Andersson* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2014/15:335 Krav på AP-fonderna att redovisa utsläpp av växthusgaser

av *Ulla Andersson* (V)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2014/15:336 Styrning av AP-fondernas innehav i fossila och förnybara energikällor

av *Ulla Andersson* (V)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2014/15:337 Statens skolverk

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till utbildningsminister *Gustav Fridolin* (MP)

den 21 mars

2014/15:338 Nedskärningar inom Skatteverket

av *Helena Bouveng* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 21.00.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med § 10
anf. 40 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 103 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Meddelande om aktuell debatt om företagsklimatet för forskningsintensiva företag	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	5
§ 5 Ärenden för bordläggning	5
§ 6 Svar på interpellation 2014/15:371 om svenska pansarbandvagnar till Irak	6
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	6
Anf. 2 STIG HENRIKSSON (V)	6
Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S)	7
Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	7
Anf. 5 STIG HENRIKSSON (V)	8
Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S)	8
Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	9
Anf. 8 STIG HENRIKSSON (V)	9
§ 7 Svar på interpellation 2014/15:353 om utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden	9
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	9
Anf. 10 ERIK ULLENHAG (FP)	10
Anf. 11 STIG HENRIKSSON (V)	11
Anf. 12 HILLEVI LARSSON (S)	12
Anf. 13 FINN BENGTTSSON (M)	13
Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	14
Anf. 15 ERIK ULLENHAG (FP)	16
Anf. 16 HILLEVI LARSSON (S)	17
Anf. 17 FINN BENGTTSSON (M)	18
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	18
Anf. 19 ERIK ULLENHAG (FP)	19
Anf. 20 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	20
§ 8 Svar på interpellation 2014/15:368 om jämförelser med Finland på försvarsområdet	21
Anf. 21 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	21
Anf. 22 STIG HENRIKSSON (V)	21
Anf. 23 FINN BENGTTSSON (M)	22
Anf. 24 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	23
Anf. 25 STIG HENRIKSSON (V)	24
Anf. 26 FINN BENGTTSSON (M)	25
Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	26
Anf. 28 STIG HENRIKSSON (V)	27

Anf. 29	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	27
§ 9	Svar på interpellation 2014/15:367 om stöd till hbtq- personers rättigheter inom svensk utvecklingspolitik	28
Anf. 30	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	28
Anf. 31	HANS LINDE (V)	29
Anf. 32	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	30
Anf. 33	HANS LINDE (V)	31
Anf. 34	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	32
Anf. 35	HANS LINDE (V)	33
Anf. 36	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	34
§ 10	Svar på interpellation 2014/15:372 om bistånd till Palestina efter deras fördömande av Sverige	34
Anf. 37	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	34
Anf. 38	MATHIAS SUNDIN (FP)	35
Anf. 39	HANS LINDE (V)	36
Anf. 40	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	37
Anf. 41	MATHIAS SUNDIN (FP)	38
Anf. 42	HANS LINDE (V)	39
Anf. 43	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	39
Anf. 44	MATHIAS SUNDIN (FP)	40
Anf. 45	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	41
§ 11	Svar på interpellation 2014/15:276 om sysselsättning, antal arbetade timmar, välstånd och produktivitet	41
Anf. 46	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	41
Anf. 47	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	42
Anf. 48	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	43
Anf. 49	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	44
Anf. 50	FREDRIK SCHULTE (M)	45
Anf. 51	MONICA GREEN (S)	46
Anf. 52	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	46
Anf. 53	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	47
Anf. 54	FREDRIK SCHULTE (M)	48
Anf. 55	MONICA GREEN (S)	48
Anf. 56	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	49
§ 12	Svar på interpellation 2014/15:289 om införande av tonnageskatt	49
Anf. 57	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	49
Anf. 58	BORIANA ÅBERG (M)	50
Anf. 59	LARS TYSKLIND (FP)	50
Anf. 60	RASMUS LING (MP)	51
	(forts.)	52
Ajournering		52
Återupptagna förhandlingar		52

§ 12 (forts.) Svar på interpellation 2014/15:289 om införande av tonnageskatt.....	52
Anf. 61 HANS ROTHENBERG (M).....	52
Anf. 62 MONICA GREEN (S)	53
Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	53
Anf. 64 BORIANA ÅBERG (M).....	54
Anf. 65 LARS TYSKLIND (FP).....	55
Anf. 66 HANS ROTHENBERG (M).....	55
Anf. 67 MONICA GREEN (S)	56
Anf. 68 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	56
Anf. 69 BORIANA ÅBERG (M).....	56
Anf. 70 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	57
§ 13 Svar på interpellation 2014/15:307 om Skatteverkets handläggning i ärenden om registrering av vårdnadshavare.....	57
Anf. 71 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	57
Anf. 72 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	58
Anf. 73 IDA DROUGGE (M).....	59
Anf. 74 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	59
Anf. 75 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	60
Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	61
Anf. 77 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	61
Anf. 78 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	62
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:311 om effektiv offentlig sektor som alternativ till höjda skatter på arbete.....	62
Anf. 79 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	62
Anf. 80 NIKLAS WYKMAN (M)	63
Anf. 81 MONICA GREEN (S)	64
Anf. 82 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	65
Anf. 83 NIKLAS WYKMAN (M)	66
Anf. 84 MONICA GREEN (S)	67
Anf. 85 FREDRIK SCHULTE (M).....	67
Anf. 86 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	68
Anf. 87 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	69
Anf. 88 NIKLAS WYKMAN (M)	70
Anf. 89 FREDRIK SCHULTE (M).....	70
Anf. 90 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	71
Anf. 91 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	71

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:313 om förtroendet för skattesystemet.....	72
Anf. 92 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	72
Anf. 93 NIKLAS WYKMAN (M)	73
Anf. 94 FINN BENGTTSSON (M).....	74
Anf. 95 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	75
Anf. 96 NIKLAS WYKMAN (M)	76
Anf. 97 FINN BENGTTSSON (M).....	77
Anf. 98 FREDRIK SCHULTE (M).....	77
Anf. 99 MONICA GREEN (S)	78
Anf. 100 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	79
Anf. 101 NIKLAS WYKMAN (M)	80
Anf. 102 FREDRIK SCHULTE (M).....	81
Anf. 103 MONICA GREEN (S)	81
Anf. 104 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	82
§ 16 Svar på interpellation 2014/15:390 om diskriminering vid landets universitet och högskolor	82
Anf. 105 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	82
Anf. 106 IDA DROUGGE (M).....	83
Anf. 107 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	84
Anf. 108 IDA DROUGGE (M).....	85
Anf. 109 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	85
Anf. 110 IDA DROUGGE (M).....	86
Anf. 111 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	86
§ 17 Svar på interpellation 2014/15:392 om it på lärarutbildningen	87
Anf. 112 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	87
Anf. 113 MARIA STOCKHAUS (M)	87
Anf. 114 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	88
Anf. 115 MARIA STOCKHAUS (M)	89
Anf. 116 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	89
Anf. 117 MARIA STOCKHAUS (M)	90
Anf. 118 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	90
§ 18 Svar på interpellation 2014/15:382 om åtgärder för ett ökat bostadsbyggande.....	91
Anf. 119 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	91
Anf. 120 NINA LUNDSTRÖM (FP).....	91
Anf. 121 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	92

Anf. 122 NINA LUNDSTRÖM (FP).....	93
Anf. 123 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	94
Anf. 124 NINA LUNDSTRÖM (FP).....	96
Anf. 125 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	96
§ 19 Bordläggning	97
§ 20 Anmälan om interpellationer	97
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar	98
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 21.00.	99

Tryck: Elanders, Vällingby 2015